

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU

SKOCZÓW, CZERWIEC 2023

Spis treści

Rozdział I Charakterystyka partnerstwa lokalnego	2
1. Nazwa LGD.....	2
2. Proces tworzenia partnerstwa.....	2
3. Struktura LGD.....	3
4. Skład organu decyzyjnego.....	5
5. Proces decyzyjny w LGD.....	7
6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD	8
Rozdział II Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR	9
1. Zwięzły opis obszaru LGD	9
2. Mapa obszaru.....	10
3. Spójność obszaru społeczna, gospodarcza oraz środowiskowa	10
Rozdział III Partycypacyjny charakter LSR	14
1. Przebieg przeprowadzonych konsultacji LSR ze społecznością lokalną	14
2. Metody konsultacji	16
3. Analiza wniosków z konsultacji.....	19
4. Dane z konsultacji wykorzystane do opracowania LSR	19
Rozdział IV Analiza potrzeb i potencjału LSR	21
1. Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru wdrażania LSR	21
Sektor społeczny terenu LGD.....	27
2. Określenie grup docelowych szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR.....	46
3. Analiza możliwości wsparcia lokalnych i ponadlokalnych inicjatyw	51
Rozdział V Spójność, komplementarność i synergia	53
1. Opis zgodności i komplementarności z innymi dokumentami planistycznymi.....	53
2. Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć.	60
Rozdział VI Cele i wskaźniki.....	64
Rozdział VII Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.....	70
1. Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD	70
2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru	70
Ustanawianie i zmiana kryteriów wyboru	70
3. Innowacyjność w kontekście kryteriów wyboru	71
4. Projekty grantowe oraz smart village	72
Rozdział VIII Plan Działania.....	73
Kamienie milowe realizacji LSR.....	73
Rozdział IX Plan finansowy LSR	74
Rozdział X Monitoring i ewaluacja	76

Rozdział I Charakterystyka partnerstwa lokalnego

1. Nazwa LGD

Nazwa: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Cieszyńska Kraina”

Status prawny: Stowarzyszenie, data rejestracji: 22 lipca 2008r.

2. Proces tworzenia partnerstwa

Proces budowania partnerstwa – 2007-2014

Z inicjatywą utworzenia LGD wyszli przedstawiciele lokalnych władz samorządowych (w szczególności Strumienia, Skoczowa oraz Brennej), którzy na przełomie 2007/2008 r. zorganizowali pierwsze spotkania informacyjne dla przedstawicieli społeczności lokalnych, poświęcone utworzeniu partnerstwa na obszarze gmin wiejskich powiatu cieszyńskiego.

Po rozważeniu alternatywnych wariantów potencjalnego kształtu LGD na kilku wewnętrznych spotkaniach w styczniu 2008 r. poprzez podpisanie listu intencyjnego ostatecznie zdecydowano o podjęciu próby utworzenia partnerstwa na obszarze 8 gmin: Brennej, Chybia, Dębowca, Goleszowa, Hażłacha, Skoczowa, Strumienia i Zebrzydowic. W skład LGD nie weszły 4 gminy powiatu: Istebna, Ustroń, Wisła oraz Cieszyn.

Po pierwszych spotkaniach informacyjnych wyłoniła się kilkudziesięcioosobowa grupa osób, reprezentujących różne środowiska społeczno-gospodarcze, zainteresowanych udziałem w dalszych pracach na rzecz powołania LGD. Osoby te wzięły udział w szkoleniu nt. zasad budowania partnerstwa w formie LGD oraz metodologii opracowywania Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2009-2015, na którym zaprezentowano główne wymogi i założenia dla nowo powstających lokalnych grup działania, aspirujących do realizacji lokalnych strategii rozwoju w ramach osi LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

W dniu 3 czerwca 2008 r. w Zebrzydowicach odbyło się Zebranie Założycielskie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Cieszyńska Kraina”, w którym wzięło udział 41 osób fizycznych i prawnych, reprezentujących partnerów społecznych, gospodarczych i publicznych działających na terenie 8 partnerskich gmin. Wyłoniono pierwsze Władze Stowarzyszenia (Zarząd i Komisję Rewizyjną) i wszczęto procedurę rejestracyjną, która zakończyła się w dniu 22 lipca 2008 r. wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

W okresie programowania na lata 2007-2013, 4 gminy powiatu cieszyńskiego nie mogły stać się członkiem LGD z powodów formalnych (Ustroń, Wisła, Istebna, Cieszyn). W związku ze zmianą definicji obszaru wiejskiego w okresie programowania 2014-2020 na potrzeby wdrażania Inicjatywy LEADER, gminy Ustroń i Wisła mogły stać się członkiem LGD. To z kolei umożliwiło połączenie się z gminą Istebna, co spowodowało, iż cały powiat cieszyński (za wyjątkiem Cieszyna) stał się również w ramach LGD spójną całością. Dodatkowo do gmin powiatu cieszyńskiego dołączyło miasto Szczyrk z powiatu bielskiego, które swym turystycznym charakterem, kulturą i różnorodnością wyznaniową wpisuje się w obszar LGD „Cieszyńska Kraina”.

Rozwój partnerstwa – 2014-2020

Pierwsze spotkania informacyjne biuro LGD rozpoczęło już we wrześniu 2014 r. Dalsze spotkania odbywały się w miesiącach luty- marzec 2015 r. Spotkania te podzielono na trzy części z uwagi na teren objęty działaniem LGD. Pierwsze spotkanie odbyło się w dniu 26.02.2015 r. w Skoczowie, kolejne 03.03.2015 r. w Strumieniu oraz 06.03.2015 r. w Wiśle. W wyniku spotkań rozpoczęto konstruowanie Grupy Roboczej, która składała się z przedstawicieli poszczególnych gmin, reprezentujących różne sektory w strukturze LGD. Do pracy w Grupie Roboczej, jako ekspertów zaproszono także przedstawicieli Starostwa Powiatowego w Cieszynie, przedstawicieli Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie oraz przedstawiciela Rejonowego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Bielsku-Białej. Wieloletnia działalność LGD „Cieszyńska Kraina” to ciągły proces budowania partnerstwa, dzięki któremu wszyscy zainteresowani mieszkańcy, podmioty, instytucje społeczne oraz gospodarcze mogą działać na rzecz rozwoju „Cieszyńskiej Krainy”. Duże doświadczenie członków LGD i kadry zarządzającej przyczynia się do sprawnego działania Stowarzyszenia. Konieczność ciągłego śledzenia zmian prawnych, dostosowywania LSR do potrzeb mieszkańców, prowadzone i odbyte szkolenia doprowadziły, po siedmiu latach działania do pełnej specjalizacji w tematyce pozyskiwania i zarządzania środkami z Europejskiego Funduszu Rolnego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz wdrażaniu podejścia Leader. Efektem dotychczasowych działań LGD „Cieszyńska Kraina” są nie tylko działania własne na rzecz mieszkańców, udział w

targach, doradztwo w pozyskiwaniu środków, ale również realizacja projektów partnerskich, współfinansowanych ze środków zewnętrznych. LGD na swoim koncie ma ocenę 289 wniosków o przyznanie pomocy złożonych przez mieszkańców Cieszyńskiej Krainy na ponad 34 mln zł.

Rozwój partnerstwa – 2023-2027

LGD „Cieszyńska Kraina” od 2008 r. konsekwentnie kontynuuje swoją politykę/misję skupiającą się przede wszystkim na rozwoju kapitału społecznego, jego kwalifikacji, aktywności, przedsiębiorczości, innowacyjności i kreatywności, budowy silnej więzi mieszkańców ze swoimi miejscowościami, dbania o stan środowiska przyrodniczego, malowniczego krajobrazu oraz spójności społecznej, której filarem są tradycje ekumenizmu, zapewnienie dobrego dostępu do informacji o obszarze dla podmiotów zewnętrznych i wewnętrznych oraz wspólna promocja i tworzenie wizerunku obszaru objętego działaniem LGD. Nowy okres programowania jest też dobrym momentem do podsumowań, analiz, ewaluacji, dlatego dalsze działania „Cieszyńskiej Krainy” zostaną skoncentrowane na dziedzinach, które mieszkańcy (w wyniku spotkań konsultacyjnych) uznali za potrzebne w celu dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru LGD.

Zbudowany do tej pory potencjał społeczny pozwolił określić dalsze kierunki i priorytety rozwoju „Cieszyńskiej Krainy”. Zostanie on także wzmocniony i wykorzystany do dalszych działań podejmowanych przez LGD w nowym okresie programowania. W dalszym ciągu LGD będzie angażować lokalną społeczność we wdrażanie LSR min. poprzez konsultacje dokumentacji wdrożeniowej, spotkania związane z naborami wniosków, aktywny udział wraz z mieszkańcami w działaniach promocyjnych i szkoleniowych oraz wiele innych działań mających na celu jak najlepszą realizację LSR.

Członkowie LGD są i nadal będą na stałe współpracować i angażować się w realizację LSR również poprzez konsultowanie i akceptowanie dokumentacji wdrożeniowej, udział w szkoleniach, warsztatach, działania promocyjne i aktywizacyjne typ.

3. Struktura LGD

Organami Stowarzyszenia LGD „Cieszyńska Kraina” są:

- **Walne Zebranie Członków**
- **Komisja Rewizyjna**
- **Rada**
- **Zarząd.**

Struktura organizacyjna LGD „Cieszyńska Kraina” jest regulowana Statutem Stowarzyszenia oraz właściwymi przepisami prawa. Wszystkie struktury wewnętrzne stowarzyszenia oparte są właśnie o statut i kolejno regulaminy funkcjonowania poszczególnych organów stowarzyszenia. Przez wszystkie dotychczasowe lata działalności LGD opracowane dokumenty i przyjęte struktury pozwalały na doskonałe funkcjonowanie stowarzyszenia a tym samym wdrażanie LSR. Kwalifikacje ekonomiczne i administracyjne niezbędne do gospodarowania środkami publicznymi członkowie LGD oraz pracownicy i wszystkie osoby zaangażowane we wdrażanie LSR jak dotychczas będą pozyskiwać biorąc aktywny udział w licznych szkoleniach, warsztatach, grupach roboczych oraz wymianie dobrych praktyk. Członkowie LGD oraz pracownicy biura zawsze wykazują ogromne chęci do pogłębiania wiedzy i zdobywania nowych doświadczeń związanych z wdrażaniem LSR.

Tabela 1. Walne Zebranie Członków

Źródło: opracowanie własne

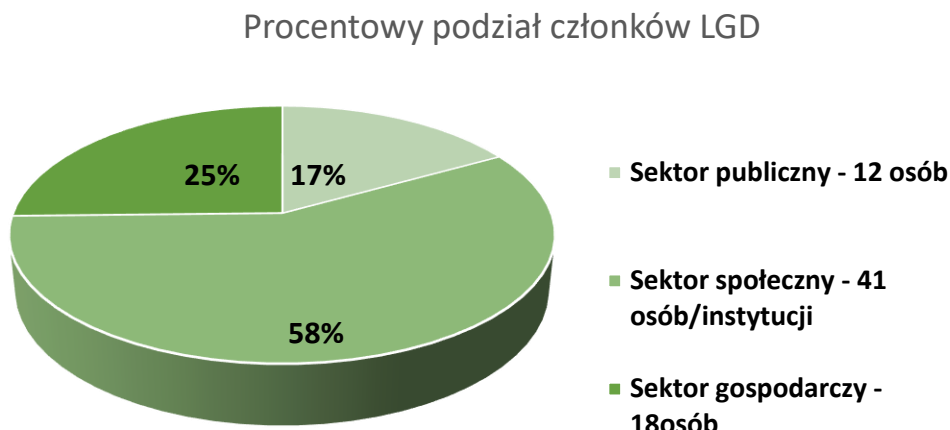
Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenia LGD „Cieszyńska Kraina” członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia może być osoba fizyczna lub osoba prawna. Osoba fizyczna musi posiadać pełną zdolność do czynności prawnych i nie może być pozbawiona praw publicznych. Osoba prawna działa w Stowarzyszeniu przez swojego przedstawiciela, którym nie może być osoba fizyczna będąca członkiem Stowarzyszenia. Z kolei członkiem wspierającym Stowarzyszenie mogą zostać osoby fizyczne, osoby prawne po złożeniu wniosku do Zarządu Stowarzyszenia i pisemnym ustaleniu z Zarządem zasad i zakresu wspierania Stowarzyszenia. Natomiast Członkiem honorowym może zostać osoba fizyczna oraz osoba prawna, która wniosła wybitny wkład w rozwój celów Stowarzyszenia lub w inny szczególny sposób wniosła zasługi dla Stowarzyszenia. Zasady i sposób rozszerzenia składu LGD zostały uregulowane w Statucie, wg, którego nowych członków Stowarzyszenia przyjmuje na podstawie pisemnych deklaracji Zarząd LGD w drodze uchwały, podjętej zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków Zarządu. Aktualny skład członków Stowarzyszenia LGD „Cieszyńska Kraina” reprezentowany przez osoby fizyczne i prawne, zamieszkujące lub prowadzące swoją działalność na obszarze LGD zamieszczony jest na stronie internetowej stowarzyszenia www.ciszynskakraina.pl

Tabela 2. Reprezentatywność poszczególnych sektorów w składzie LGD

L.p.	Sektor	Liczba członków LGD
1.	Sektor publiczny	12
2.	Sektor społeczny	45
3.	Sektor gospodarczy	14
	ŁĄCZNIE	71

Źródło: opracowanie własne

Wykres 1. Procentowy podział członków LGD

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z powyższych zestawień skład LGD „Cieszyńska Kraina” jest w pełni reprezentatywny dla lokalnej społeczności. Skład członkowski LGD uwzględnia przedstawicieli wszystkich sektorów i grup szczególnie istotnych z punktu widzenia prawidłowej realizacji LSR oraz mieszkańców „Cieszyńskiej Krainy”.

Partnerstwo trójsektorowe, jakim jest LGD opiera się na:

- Sektorze publicznym – w którego skład wchodzi przedstawiciele 12 samorządów lokalnych.
- Sektorze społecznym – którego reprezentację stanowi 45 przedstawicieli organizacji pozarządowych, oraz mieszkańców.
- Sektorze gospodarczym – sektor ten reprezentują przedstawiciele 13 przedsiębiorstw zarówno tych mikroprzedsiębiorstw, jak i małych.

4. Skład organu decyzyjnego

Struktura Rady LGD, jako organu podejmującego decyzje, co do wyboru projektów w ramach wdrażania LSR odzwierciedla powszechnie obowiązujące wymogi dla tego typu organów, w tym szczególnie wymogi trójsektorowości oraz parytetu stanowiącego, że żadna pojedyncza grupa interesu, nie kontroluje procesu podejmowania decyzji. Liczebność organu Rady LGD - 15 osób została ustalona na podstawie publicznej debaty, a następnie wpisana do Statutu Stowarzyszenia. Tak przyjęta liczebność Rady oznacza, że osoby reprezentujące sektor publiczny - w tym przypadku przedstawiciele gmin - zajmują 7 miejsc, a pozostali reprezentanci sektora społecznego, gospodarczego i mieszkańców - miejsc 8. Skład osobowy Rady znajduje się na stronie internetowej stowarzyszenia www.cieszynskakraina.pl

Członkowie Rady nie mogą pozostawać z członkami Zarządu, oraz członkami Komisji Rewizyjnej w związku małżeńskim, ani też w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa do drugiego stopnia. W skład Rady nie mogą wchodzić osoby skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwo popełnione umyślnie.

Statut Stowarzyszenia określa dodatkowe warunki, jakie powinny spełniać osoby kandydujące na członków Rady. Do najważniejszych z nich należą:

- wykształcenie wyższe lub średnie,
- ukończone szkolenia lub kursy z zakresu rolnictwa, rozwoju obszarów wiejskich i podejścia Leader,
- uczestnictwo w realizacji projektów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

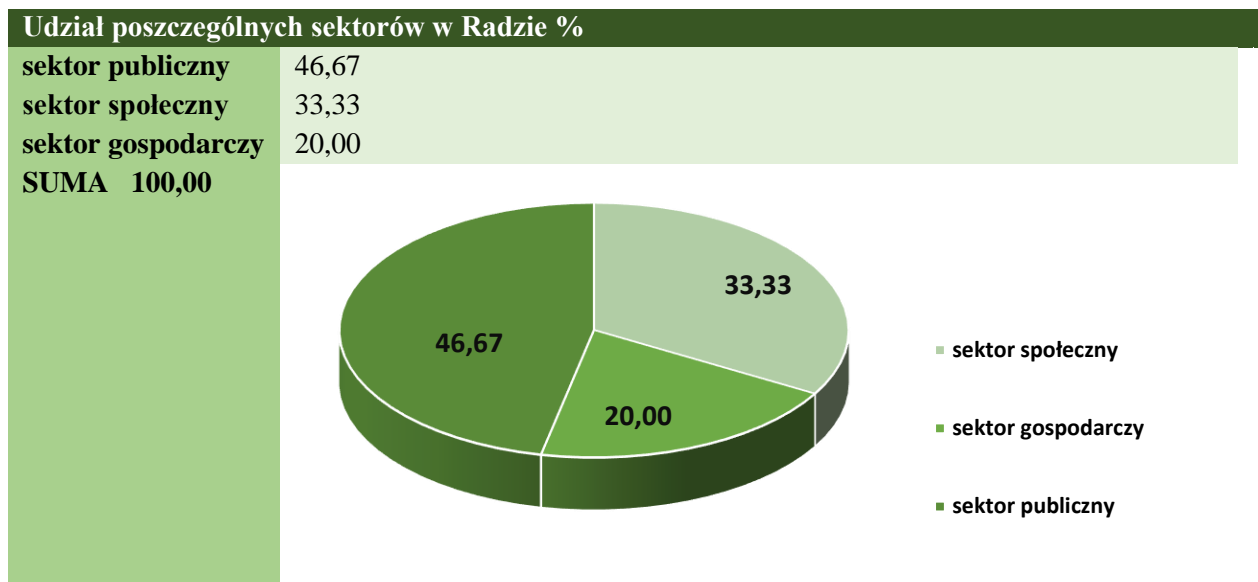
Skład Rady na 2-letnią kadencję wybierany jest przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia bezwzględną większością głosów, przy obecności co najmniej połowy członków Walnego Zebrania. Mandat członka Rady wygasa

z chwilą odbycia pierwszego Walnego Zebrania Członków, odbywającego się po roku kalendarzowym, w którym upływa okres kadencji.

Zmiana składu Rady może nastąpić również przed upływem kadencji z powodów: skreślenia członka Rady z listy członków Stowarzyszenia, jego pisemnej rezygnacji, śmierci lub odwołania przez Walne Zebranie Członków. W przypadku wygaśnięcia mandatu członka Rady przed upływem kadencji, Walne Zebranie Członków dokonuje uzupełnienia składu organu na okres do upływu kadencji.

Struktura składu organu decyzyjnego - Rady LGD „Cieszyńska Kraina” w odniesieniu do przedstawionych wyżej wymagań obrazuje poniższy wykres:

Wykres 2. Procentowy podział członków LGD

Źródło: opracowanie własne

Wyraźnie widać, że ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie posiada większości głosów w podejmowaniu decyzji dotyczących realizacji LSR. Organ decyzyjny, jakim jest Rada jest w pełni reprezentatywny dla wszystkich sektorów. Należy również zauważyć, że przyjęte procedury wyboru projektów stale przypominają członkom Rady o obowiązujących wytycznych i przepisach w zakresie bezstronności i zachowaniu parytetów podczas oceny projektów (rejstry interesów, oświadczenia o bezstronności itp.) Większość członków Rady kontynuuje swoje kadencje wyposażając tym samym organ decyzyjny w bogatą wiedzę związaną z wdrażaniem LSR i funkcjonowaniem LGD.

Tabela 3. Grupy interesu zdiagnozowane na obszarze objętym LSR:

Nazwa grupy interesu	Osoby należące do danej grupy m.in	Liczba przedstawicieli w Radzie LGD
Grupa interesu sektora publicznego	<ul style="list-style-type: none"> ➤ gmina, ➤ powiat, ➤ członek rady gminy, ➤ członek rady powiatu, ➤ sołtys, ➤ samorządowe jednostki organizacyjne gminy lub powiatu 	7
Grupa interesu sektora gospodarczego	<ul style="list-style-type: none"> ➤ podmioty prowadzące działalność gospodarczą, w tym przedsiębiorstwa społeczne i rolników, 	3

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ samorząd gospodarczy, w tym m.in. cechy branżowe, cechy rzemiosł, izby gospodarcze lub przemysłowo-handlowe, izby rzemieślnicze, izby rolnicze 	
Grupa interesu sektora społecznego	<ul style="list-style-type: none"> ➤ mieszkańcy, ➤ organizacje pozarządowe, ➤ kościoły i związki wyznaniowe, ➤ związki zawodowe, ➤ organizacje społeczno-zawodowe rolników, w tym koła gospodyń wiejskich ➤ inne dobrowolne zrzeszenia i ruchy obywatelskie, 	5

Źródło: opracowanie własne

5. Proces decyzyjny w LGD

Rozwiązania stosowane w proces decyzyjnym w LGD wynikają z wytycznych zawartych w wielu dokumentach m.in. statucie, regulaminach oraz procedurach. Podział kompetencji pomiędzy poszczególnymi organami Stowarzyszenia LGD „Cieszyńska Kraina” zapewnia rozdział funkcji decyzyjnej - którą sprawuje Rada oraz Walne Zebranie Członków - od zarządczej - przypisanej Zarządowi LGD. Najważniejsze z punktu widzenia LGD decyzje, zgodnie ze Statutem LGD są wyłączną kompetencją **Rady** tj.

- wybór operacji objętych dofinansowaniem w ramach wdrażania LSR zgodnie ze Statutem LGD.

Radni podejmują decyzję o przyznaniu dofinansowania operacjom, które przyczynią się do realizacji założeń i celów LSR. Proces wyboru operacji jest niezmiernie ważny, dlatego Radni i pracownicy biura muszą posiadać odpowiednie kwalifikacje i kompetencje. Stąd osoby te stale się szkolą i podnoszą swoją wiedzę zgodnie z opracowanym planem szkoleń.

Natomiast wiele innych istotnych decyzji zgodnie ze Statutem podejmuje **Walne Zebranie Członków** m.in.:

- uchwalanie głównych kierunków i programu działania Stowarzyszenia,
- uchwalanie LSR, wybór i odwoływanie członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady,
- uchwalania lokalnych kryteriów wyboru operacji,
- rozpatrywanie i zatwierdzanie rocznych sprawozdań finansowych, sprawozdań Zarządu i Komisji Rewizyjnej, uchwalanie zmian Statutu.

Zarządowi LGD powierzono funkcje typowo zarządcze, takie jak:

- kierowanie całokształtem działalności Stowarzyszenia,
- reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu,
- koordynowanie realizacji LSR,
- opracowywanie wniosków o dofinansowanie oraz innych dokumentów w celu pozyskiwania środków na realizację celów Stowarzyszenia z innych programów pomocowych.

Bieżącą obsługę działalności Stowarzyszenia prowadzi **Biuro LGD**, zatrudniające wykwalifikowany, głównie pod kątem zarządzania projektami, personel. Pracownicy biura LGD rekrutowani są według obowiązującej w biurze LGD „Cieszyńska Kraina” regulaminu naboru pracowników. Określone są również wymagania konieczne i pożądane w odniesieniu do kandydatów do pracy w biurze LGD, pozwalające na zatrudnienie osób gwarantujących profesjonalną obsługę organów LGD i jej beneficjentów.

Jak widać wskazane powyżej mechanizmy, przyjęte procedury oraz wieloletnie doświadczenie osób zasiadających w organach stowarzyszenia wskazują na pełną zdolność LGD do realizacji strategii zaplanowanej na lata 2023-2027.

6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

W celu prawidłowego i jasnego funkcjonowania LGD konieczne było opracowanie szeregu dokumentów regulujących działalność stowarzyszenia. Poniżej zestawiono wszystkie procedury związane z funkcjonowaniem LGD, ich sposób uchwalania, aktualizacji oraz opisano kilka głównych kwestii, które są w nich zawarte.

Tabela nr 4. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Nazwa dokumentu	Sposób uchwalania	Sposób aktualizacji	Opis głównych kwestii, zawartych w dokumencie
Statut	Walne Zebranie Członków	Na wniosek zarządu	Sposób działalności LGD, zakres praw i obowiązków członków stowarzyszenia oraz organów LGD.
Regulamin Obrad Walnego Zebrania	Walne Zebranie Członków	Na wniosek zarządu/ lub grupy 20% Członków Stowarzyszenia	Zasady zwoływania i organizacji posiedzeń WZC.
Regulamin Rady	Rada LGD	Na wniosek Rady/Zarządu	Zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego, zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji.
Regulamin pracy Zarządu	Zarząd LGD	Na wniosek Zarządu	Organizacja pracy zarządu, podział zadań pomiędzy członków Zarządu.
Regulamin Pracy Biura	Zarząd LGD	Na wniosek Zarządu	Organizacja pracy Biura, regulacje dot. praw i obowiązków pracowników biura LGD, procedury postępowania.
Regulamin naboru pracowników	Zarząd LGD	Na wniosek Zarządu	Sposób rekrutacji nowych pracowników
Polityka Rachunkowości	Zarząd LGD	Na wniosek Zarządu/dyrektora biura	Sposób prowadzenia księgowości.
Polityka Bezpieczeństwa	Zarząd LGD	Na wniosek Zarządu/dyrektora biura	Wytyczne do stosowania w dziedzinie ochrony danych osobowych.
Instrukcja kancelaryjna	Zarząd LGD	Na wniosek Zarządu/dyrektora biura	Wytyczne do stosowania w kwestii obiegu dokumentów.

Źródło: opracowanie własne

Rozdział II Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

1. Zwięzły opis obszaru LGD

Teren działania LGD obejmuje swym zasięgiem 11 gmin z powiatu cieszyńskiego oraz 1 gminę z powiatu bielskiego, łączna ich powierzchnia to 740 km², z ludnością zamieszkującą – 148 379. Na obszar Lokalnej Grupy Działania „Cieszyńska Kraina” składają się gminy Śląska Cieszyńskiego, przynależące administracyjnie do terytorium powiatu cieszyńskiego oraz do powiatu bielskiego (w kolejności alfabetycznej): Brenna, Chybie, Dębowiec, Goleszów, Hażlach, Istebna, Skoczów, Strumień, Szczyrk, Ustroń, Wisła, Zebrzydowice. Szczegóły dotyczące obszaru działania LGD w podziale na gminy z uwzględnieniem ich powierzchni, liczby ludności, typu oraz liczby sołectw przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 5. Podstawowe dane gmin obszaru LGD na dzień 31.12.2020

Nazwa gminy	Typ gminy	Liczba ludności	Powierzchnia (km ²)	Liczba sołectw	Fundusze obejmujące daną gminę
Brenna	wiejska	11 719	95	0	EFRR; EFRROW, EFS+
Chybie	wiejska	9 632	32	5	EFRR; EFRROW, EFS+
Dębowiec	wiejska	5 782	43	7	EFRR; EFRROW, EFS+
Goleszów	wiejska	13 167	66	11	EFRR; EFRROW, EFS+
Hażlach	wiejska	10 816	49	6	EFRR; EFRROW, EFS+
Istebna	wiejska	12 146	84	3	EFRR; EFRROW, EFS+
Skoczów	miejsko-wiejska	26 396	64	10	EFRR; EFRROW, EFS+
Strumień	miejsko-wiejska	13 240	59	5	EFRR; EFRROW, EFS+
Szczyrk	miejska	5 509	39	0	EFRR; EFRROW, EFS+
Ustroń	miejska	16 149	59	0	EFRR; EFRROW, EFS+
Wisła	miejska	10 905	109	0	EFRR; EFRROW, EFS+
Zebrzydowice	wiejska	12 918	41	5	EFRR; EFRROW, EFS+
RAZEM		148 379	740	52	

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Realizacja operacji w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich będzie możliwa na całym obszarze objętym działaniem LGD „Cieszyńska Kraina” tzn. na terenie gmin: Brenna, Chybie, Dębowiec, Goleszów, Hażlach, Istebna, Skoczów, Strumień, Szczyrk, Ustroń, Wisła, Zebrzydowice. Żadna z gmin członkowskich nie będzie wykluczona z możliwości ubiegania się o środki z wszystkich funduszy europejskich objętych realizacją LSR.

2. Mapa obszaru

Źródło: Opracowanie własne

Obszar działania LGD „Cieszyńska Kraina” jest spójny i tworzy zwarty geograficznie obszar, co dokładnie obrazują powyższe mapy. Obszar realizacji LSR jest na poziomie subregionalnym, czyli poniżej NUTS 3.

3. Spójność obszaru społeczna, gospodarcza oraz środowiskowa

Obszar objęty działaniem Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Cieszyńska Kraina” jest spójny pod względem społecznym, gospodarczym oraz środowiskowym. Obszar ten charakteryzuje się wspólnymi tradycjami, lokalną tożsamością i poczuciem przynależności mieszkańców do „Cieszyńskiej Krainy”. Ponad to wszystkich mieszkańców łączą wspólne potrzeby i oczekiwania, chęć rozwoju i zdobywania nowych umiejętności/doświadczeń rozwijających zamieszkiwany obszar.

Spójność środowiskowa - Polska część Śląska Cieszyńskiego, w granicach, którego znajduje się obszar LGD „Cieszyńska Kraina”, leży w południowo - zachodniej części województwa śląskiego. Od zachodu sąsiaduje z Republiką Czeską, od południa ze Słowacją. Gmina Istebna graniczy jednocześnie z Republiką Czeską i Słowacją tworząc tzw. Trójstyk. LGD „Cieszyńska Kraina” obejmuje obszar Beskidu Śląskiego, Pogórza Cieszyńskiego oraz kotlin: Ostrawskiej i Oświęcimskiej, a także niewielką część podregionu bielskiego. To obszar o wyjątkowo bogatym i zróżnicowanym środowisku naturalnym i pięknym krajobrazie. Najciekawsze są krajobrazy górskie Beskidów, które ze względu na wysokość zaliczane są do gór średnich o wysokościach względnych od 400 do 700 m. Teren LGD „Cieszyńska Kraina” charakteryzuje się ogromnym bogactwem florystycznym. Możemy tu spotkać zarówno niewielkie chronione paprocie, takie jak podejrzon księżycowy i nasięźrzał pospolity, a także potężne kilkusetletnie cisy pospolite, dla których ochrony powołano rezerwat „Zadni Gaj” w gminie Goleszów. Niewątpliwym magnesem dla odwiedzających ten teren są pięknie kwitnące storczyki – szczególne ich bogactwo występuje na zboczach gór Tuł i Jasieniowa w gminie Goleszów. W tutejszych lasach spotkamy m.in. chronione lilie złotogłów i cieszyńską wiosenną, a na łąkach mieczyka dachówkowatego. Wiele starych drzew objęto ochroną

w postaci pomników przyrody. Tu na uwagę zasługuje jodła pospolita na stokach Góry Kotarz w Brennej, będąca jednym z najgrubszych drzew tego gatunku w Polsce. Bogactwo przyrody determinuje powstawanie obszarów chronionych. Do niezwykłych i unikatowych dla LGD „Cieszyńska Kraina” miejsc należy rezerwat torfowiskowy „Rotuz” w gminie Chybie. To miejsce występowania roślinności bagiennej z owadożerną rosiczką okrągłolistną na czele. Zupełnym przeciwieństwem jest rezerwat „Barania Góra” w Wiśle chroniący fragmenty prastarej Puszczy Karpackiej. Na terenie Cieszyńskiej Krainy istnieje kilka obszarów chronionych wchodzących w skład europejskiej sieci Natura 2000. Tu na szczególną uwagę zasługują: obszar „Dolina Górnej Wisły” chroniący siedliska wodno-błotne i bogactwo ornitologiczne tego terenu oraz „Cieszyńskie Źródła Tufowe” utworzony w celu zachowania największych i najlepiej wykształconych terenów odkładania się trawertynów (martwic wapiennych) w południowej Polsce. Lasy na terenie LGD odgrywają największą rolę na terenie gmin: Wisła, Szczyrk, Brenna, Istebna oraz Ustroń. Stąd też lasy kształtują krajobraz gmin górskich i w znacznej mierze stanowią o walorach turystycznych tych miejscowości. Unikatowe zasoby wodne obszaru znajdują się na terenie gminy Strumień i Chybie, gdzie znajdują się m.in. źródła jodowo-bromowe zwane solankami (Drogomyśl, Zabłocie), źródła borowiny (Zabłocie), a także zasoby wód termalnych (Gmina Dębowiec). Na obszarze tym występują również wody zawierające cenne minerały, będące generalnie wodami typu chlorkowo-sodowego (solankami), w tym m.in. wzbogacone jodem, bromem, żelazem i magnezem oraz chlorkowo-sodowe, jodkowo-bromkowe ze złóż w Dębowcu oraz chlorkowo-sodowo-jodkowe ze złóż w Zabłociu, uznane przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej za wody lecznicze. Miasto Ustroń otrzymało statut uzdrowiska także z uwagi na bijące w okolicy źródła wód mineralnych i leczniczych. Ich dobroczynne właściwości znane były miejscowej ludności już w XIX wieku. Należy także wspomnieć, iż miejscowość w gminie Strumień - Zabłocie Solanka, uzyskało statut strefy uzdrowskiej.

Największe rzeki obszaru to: Wisła, Brennica i Knajka. Największym zbiornikiem wodnym jest przylegający do obszaru Zbiornik Goczałkowicki będący największym rezerwuarem wody pitnej dla Górnego Śląska. Fakt położenia tych ziem u podnóża Beskidu Śląskiego zapewnia różnorodne formy terenu od zupełnie płaskich przez lekko pagórkowate przeplatane krajobrazami rolniczymi, terenami leśnymi oraz licznie występującymi ciekami i zbiornikami wodnymi. To właśnie te ostatnie odgrywają wśród krajobrazowej scenerii znaczącą rolę. Na terenie LGD znajdują się liczne stawy rybne, fakt ten przyczynia się do kształtowania swoistego mikroklimatu, który wykorzystując zjawisko skracania obiegu pary wodnej w atmosferze zatrzymuje wilgoć w pobliżu powierzchni ziemi, sprzyja rozwojowi bogatych i różnorodnych form roślinności, ta zaś stanowi miejsce schronienia, gniazdowania i żerowania rozlicznych przedstawicieli świata zwierząt. Czynniki te przyczyniły się do powstania na terenie LGD licznych stawów o przeznaczeniu hodowlanym. Największe ich skupisko występuje w Chybiu, Strumieniu i Skoczowie. Na tym terenie spotykane są także formy naturalnej retencji w postaci starorzeczy, mniejszych stawów hodowlanych i zbiorników małej retencji. Na obszarze LGD występują skupiska surowców mineralnych. Górzysty charakter południowej części regionu determinuje występowanie przede wszystkim złóż kruszyw mineralnych tj. piaskowców, wapieni i kruszyw naturalnych oraz żwirów (Zabłocie – GFG). Największe znaczenie surowcowe mają tzw. piaskowce godulskie - środkowe wydobywane w dwóch kamieniołomach w Brennej oraz przez Kopalnię Surowców Skalnych w Wiśle.

Walory przyrodnicze i krajobrazowe powodują, że obszar LGD „Cieszyńska Kraina” jest spójny i wyjątkowy z punktu widzenia możliwości uprawiania turystyki i wypoczynku. Przez tereny te bieżą liczne trasy rowerowe, m.in. Greenway, Wiślańska Trasa Rowerowa, Brenna -Skoczów, trasa Śladami Stroju Cieszyńskiego, Szlak Zamków nad Piotrówką, szlak myśliwski, ścieżki przyrodnicze (m.in. na Buczu w Górkach Wielkich, Brenna Bukowa – Karkoszczonka), ścieżki zdrowia oraz szlak Euroregionu Śląsk Cieszyński, który częściowo pokrywa się z niebieską nitką szlaku Greenway, i biegnie przez Strumień, Skoczów, Ustroń, Wisłę, Istebną do Bukovca i dalej po stronie czeskiej aż do Bogumina. W gminie Szczyrk natomiast wytyczono kilka krótszych tras rowerowych, z których część ma zdecydowanie górski charakter. Na prawdziwe centrum kolarstwa górskiego zasługuje region Istebnej i Wisły. Bogate tradycje turystyczne i profesjonalna kadra gwarantują niezliczone możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu. Beskid Śląski to jedno z najlepiej zagospodarowanych turystycznie pasm górskich w Polsce. Gęsta sieć oznakowanych szlaków górskich, liczne schroniska i punkty odpoczynkowe, a także działające przez cały rok wyciągi krzeselkowe sprawiają, że szczyty górskie są dostępne nie tylko dla wytrawnych piechurów, ale także dla osób o słabszej kondycji fizycznej, osób starszych czy rodzin z małymi dziećmi.

Spójność społeczna, kulturowa i lokalna tożsamość

Obszar LGD „Cieszyńska Kraina” wpisany jest w historię Śląska Cieszyńskiego, który jako organizm kulturowo-społeczny i gospodarczy utrwalił się pod władzą dynastii Habsburgów po przejęciu przez nich w 1653 roku piastowskiego Księstwa Cieszyńskiego, którego historia sięga 1290 roku. Jego teren obejmował większą część Beskidu Śląskiego. Po roku 1867 powstały Austro-Węgry - austriacki Śląsk. Trudno określić moment rozpoczęcia osadnictwa w dolinie Żylicy, w której usytuowany jest Szczyrk. Wiadomo jednak, że Szczyrk stał się osadą międzynarodową, ponieważ obok polskich zbiegów i skazańców, około XV w. zawędrowali tu koczownicy z Bałkan, czyli Wołosi. Kiedy dołożymy do tego trochę szlacheckiej krwi niemieckiej i austriackiej, żołnierskiej z Węgier oraz słowackiej i czeskiej po sąsiedzku, to Szczyrk objawi się jako załączek zintegrowanej Europy.

Jednym z wyróżników tych ziem w stosunku do reszty Górnego Śląska była dominująca wśród ludności religia protestancka (luteranizm) oraz fakt pozostania Śląska Cieszyńskiego przy Austrii po zakończeniu wojen śląskich. W okresie rozbiorów napłynęła tu masowo ludność polska z Galicji, głównie do szybko rozwijającego się Ostrawsko-Karwińskiego Zagłębia Węglowego, które wkrótce urosło do największego tego typu obszaru w Cesarstwie Austriackim. Po rozpadzie monarchii habsburskiej teren Beskidu Śląskiego był miejscem konfliktów między nowo powstałym państwem polskim i Czechosłowacją. Tuż po zakończeniu I wojny światowej pretensje do Śląska Cieszyńskiego zgłosiły Polska oraz Czechosłowacja. Ostatecznie Beskid Śląski znalazł się w częściach w granicach obu krajów. Decyzją Rady Ambasadorów z 28 lipca 1920 roku podzielono region (i miasto Cieszyn) pomiędzy oba kraje (w przybliżeniu wzdłuż rzeki Olzy). Polska otrzymała ok. 1002 km² (czyli 44%), a Czechosłowacja ok. 1280 km² (tj. 56%). Po stronie czechosłowackiej pozostała duża ilość (ok. 150 tys.) ludności polskiej, stanowiącej wtedy większość na rozległych obszarach tzw. Zaolzia. Po podziale Czechosłowacji w 1993 roku Zaolzie znalazło się w granicach Republiki Czeskiej. W dniu 22 kwietnia 1998 r., powstał Euroregion Śląsk Cieszyński/Tesinske Slesko, jednak jego obszar nie pokrywa się z historycznymi ziemiami Śląska Cieszyńskiego, gdyż włączono do niego miasto Jastrzębie Zdrój, a część terenów należy do Euroregionu Beskidy. 21 grudnia 2007 roku, wraz z wejściem Polski, Czech i Słowacji do Układu z Schengen, na granicach tych trzech państw zniesiona została kontrola graniczna. Nowy okres programowania unijnego stwarza nowe szanse i możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć do dalszego rozwoju tego obszaru. Należy podkreślić bardzo dobrą współpracę przygraniczną – liczne partnerskie projekty polsko-czeskie czy polsko-słowackie, które nawiązują gminy, powiaty, ale także szkoły i instytucje kultury.

Ważnym elementem krajobrazu kulturowego obszaru LGD są historyczne kompozycje krajobrazowe, powiązane z siedzibami szlacheckimi m.in. w Kończycach Małych koło Zebrzydowic, a także zespoły rezydencjonalne pałacowo-parkowe w Kończycach Wielkich w gminie Hażlach, w Pogórze koło Skoczowa i Drogomyślu koło Strumienia. Do najcenniejszych obiektów zabytkowych, w tym sakralnych obszaru LGD należą: zamek z końca XV w., w miejscowości Kończyce Małe; kościół p. w. św. Rocha z 1731 r. w Zamarskach, najstarszy w woj. śląskim Ratusz z 1628 r. w Strumieniu; barokowe Sanktuarium św. Barbary z 1790 r., w Strumieniu, późnobarokowy kościół p.w. Dobrego Pasterza z 1794 r., w Istebnej; kościół Apostoła Jakuba Starszego z klasycystycznym korpusem z 1835 r. w Ustroniu; barokowy kościół p.w. św. Piotra i Pawła z XVIII w. Skoczowie; kościół św. Klemensa z XVIII w. z barokową fasadą w Ustroniu, neobarokowy kościół św. Michała Archanioła w Goleszowie, Sanktuarium Matki Bożej Szczyrkowskiej na Górcie w Szczyрку; drewniane Sanktuarium p.w. Jakuba Starszego Apostoła w Szczyрку; barokowy pałac rodziny de Mattencloit z XVIII w. w Zebrzydowicach, kamienica przy ratuszu w Skoczowie, w której urodził się patron Śląska Cieszyńskiego, św. Jan Sarkander, Zamek/Rezydencja Prezydenta II Rzeczypospolitej na stoku Zadniego Gronia w Wiśle; Dwór Kaliszów oraz kościół ewangelicko-augsburski w Drogomyślu, Chata Kawuloka z 1863 r., z kolekcją instrumentów góralskich w Istebnej; oraz Muzeum Beskidzkie (oddział Muzeum Śląska Cieszyńskiego) mieszczące się w budynku dawnej karczmy z końca XVIII w. w Ustroniu.

Zasoby dziedzictwa kulturowego, zarówno materialne, jak i niematerialne, mają szczególne znaczenie w zachowaniu tożsamości regionu, kształtowaniu atrakcyjności turystycznej i gospodarczej obszaru LGD „Cieszyńska Kraina”. Uwarunkowania kulturowe opisywanego obszaru silnie związane są z folklorem cieszyńskim, pielęgnowanym na przestrzeni wielu wieków, na który w szczególności składają się: gwara cieszyńska, istebniańska, unikatowy w skali regionalnej strój cieszyński, liczne pieśni, tradycje i obrzędy oraz wyróżniająca kultura muzyczna. Najważniejszym wydarzeniem na mapie folklorystycznej jest odbywający się w Wiśle, Szczyрку, Makowie Podhalańskim i Istebnej

i innych miastach Tydzień Kultury Beskidzkiej, prezentujący oryginalne bogactwo ludowej muzyki, tańca, śpiewu, obrzędów i zwyczajów. Silnym wyznacznikiem tradycji jest również kultura materialna, w szczególności architektura i rzemiosło oraz wyroby artystyczne, takie jak koronki koniakowskie doceniane w Polsce i na świecie. Lokalne dziedzictwo kulturowe można podziwiać w licznych izbach regionalnych i muzeach. Obszar LGD wyróżnia także aktywność społeczności lokalnej w zakresie rozwoju kultury, w tym działalność teatrów amatorskich, lokalnych poetów, muzyków, rzeźbiarzy i innych pasjonatów.

Obszar działania LGD cechuje się również bogatymi tradycjami ekumenizmu, czyli utrzymywaniu harmonii społecznej przy występujących na tym terenie różnicach wyznaniowych. Wielowyznaniowość i wielokulturowość terenu ma istotne znaczenie w procesie kształtowania więzi społecznych na poziomie lokalnym, ponadlokalnym i transgranicznym. Na Śląsku Cieszyńskim, po polskiej stronie ponad 50% mieszkańców to wyznawcy Kościoła rzymsko-katolickiego oraz około 35% Kościoła ewangelicko-augsburskiego. Zaledwie kilka procent to wolni chrześcijanie, metodyści, baptyści, adwentyści dnia siódmego, zielonoświątkowcy oraz wyznawcy innych religii. Utrzymująca się tradycja ekumenizmu szczególnie widoczna jest na terenie Szczyrku, który jest symbolem ekumenicznego współistnienia dwóch różnych wyznań chrześcijańskich.

Kultura ludowa na terenie LGD to także tradycyjna kuchnia, będąca oryginalnym połączeniem kuchni śląskiej, czeskiej oraz potraw góralskich, związanych z pasterstwem wołoskim. Tradycyjne produkty lokalne wytwarzane od lat na tym terenie to w szczególności: placki z wyrzosekami, amolety cesarskie, kończycka babraczka, kołocze wiślańskie (Śląska Cieszyńskiego), drobne ciasteczka (na Boże Narodzenie czy wesela), kołocz breński, murzyny wielkanocne, wajecznica na Zielone Świątki, lokalne trunki (tj. miodula, tatarczówka, warzonka, Lipówka), produkty pszczelarskie (m.in. propolis, wódka miodowo-cytrynowa), ryby ze Strumienia, Dębowca, Ochab, Pogórza, a także sery i inne wyroby pochodzące z owczarstwa.

Spójność gospodarcza – gospodarka i podmioty działające na obszarze LGD są ważne przede wszystkim ze względu na fakt, że działalność tych podmiotów bezpośrednio wpływa na popyt na rynkach pracy i rozwój regionu. Spójność gospodarcza obszaru LGD Cieszyńska Kraina jest wysoka. Wieloletnia współpraca pomiędzy samorządami, przedsiębiorstwami i społecznościami lokalnymi pozwoliła na uzyskanie wysokiego poziomu współpracy, dzięki czemu możliwe jest lepsze wykorzystanie zasobów lokalnych. Lokalni przedsiębiorcy współpracują ze sobą i z samorządami, aby jak najlepiej wykorzystać dostępne zasoby i poprawić konkurencyjność gospodarczą regionu. W celu zapewnienia wzrostu gospodarczego obszaru LGD konieczne jest stałe wspieranie inicjatyw związanych z nowymi technologiami, tworzeniem nowych miejsc pracy i rozwojem przedsiębiorczości. Samorząd ten również wspiera lokalne przedsiębiorstwa, aby pomóc im w wykorzystaniu nowych technologii, które mogą przyczynić się do poprawy konkurencyjności gospodarczej regionu.

Analiza zmian liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze LGD w latach 2016-2020 wskazuje na wyraźny wzrost osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz niewielki wzrost ilości spółek handlowych. Z analizy powyższych danych wynika, iż największa liczba przedsiębiorstw zarejestrowana jest w gminach Skoczów i Ustroń, natomiast najmniejsza w gminie Dębowiec. W całym województwie śląskim w 2020 roku podmioty wpisane w rejestr regon na 10 tys. ludności wynosiła 1122 natomiast na obszarze LGD 1142. Jak widać liczba przedsiębiorstw na terenie LGD jest nieznacznie wyższa niż w województwie. W gminach: Zebrzydowice, Dębowiec, Hażlach, Goleszów, Strumień i Chybie, dominuje rolnictwo, hodowla i gospodarka wodna, przy czym od kilku lat obserwowany jest zanik produkcji rolnej w gospodarstwach o niskiej powierzchni. Z kolei gminy Brenna, Istebna, Szczyrk, Ustroń i Wisła to turystyczne perły Ziemi Cieszyńskiej. Cieszyńska Kraina to obszar, na którym z powodzeniem do celów gospodarczych wykorzystywane są atuty lokalnej przyrody. Jako przykłady można wskazać liczne tereny dla łowiectwa i wędkarstwa, zagospodarowanie terenów leśnych na miejsca wypoczynku czy też ośrodki hodowli koni. Stąd też na obszarze LGD coraz więcej gospodarstw rolnych świadczy usługi agroturystyczne. Turystyka to branża, która stale się rozwija, a co za tym idzie rozwijają się usługi skoncentrowane wokół turystyki. Z kolei do branż zanikających należą: rolnictwo małoobszarowe, działalność usługowa w zakresie pośrednictwa finansowego, drobny handel detaliczny na bazarach i straganach oraz drobne rzemieślnictwo (kowlstwo, szewc, zdun).

Rozdział III Partycypacyjny charakter LSR

1. Przebieg przeprowadzonych konsultacji LSR ze społecznością lokalną

LGD „Cieszyńska Kraina” założyła, że proces partycypacji społeczności będzie przebiegał w następujących etapach:

Etap I – Organizacja prac nad strategią

LGD „Cieszyńska Kraina” przyjęła założenie, że etap ten jest dobrą okazją do edukowania społeczeństwa poprzez wykorzystanie strony internetowej. Zbudowanie wzajemnych relacji pozwoliło na rozwinięcie sprawnej i efektywnej komunikacji, bez której nie można mówić o partycypacji społecznej. Wymiana informacji poprzedziła pośrednie i bezpośrednie formy uczestnictwa mieszkańców w współtworzeniu strategii. Etap ten miał na celu zapoznanie uczestników z ideą planowania strategicznego, procesem tworzenia strategii i kolejno podejmowanymi krokami, aby mogli w sposób bardziej świadomy uczestniczyć w procesie budowania strategii. Proces partycypacji sprowadził się na tym etapie do poinformowania społeczeństwa o przystąpieniu do prac nad strategią.

Etap II – Definiowanie potrzeb i problemów - diagnoza strategiczna

Diagnozowanie jest niezbędną podstawą procesów partycypacyjnych, gdyż określa poziom wiedzy i opinie na temat funkcjonowania lokalnej grupy działania i jej obszaru. Podczas procesu diagnozowania najczęściej wskazywane są kwestie problematyczne i najpilniejsze do zrealizowania, dlatego dobrze przeprowadzone diagnozowanie kształtuje ramy partycypacji. LGD przeprowadziła diagnozę poprzez badanie społeczności lokalnej. Diagnoza oparta była na ścisłej komunikacji z przedstawicielami trzech sektorów, na których oparte są działania LGD: publicznego, społecznego i gospodarczego oraz mieszkańców. Dzięki temu została zebrana wiedza i doświadczenie wszystkich środowisk tworzących społeczność, a także instytucji i organizacji działających na terenie LGD. Zdobyta w wyniku diagnozy społecznej wiedza była fundamentem w planowaniu działań, zadań i przestrzeni przy opracowywaniu LSR. Określenie potrzeb i oczekiwań różnych grup społecznych nastąpiło na podstawie analizy wyników badań ankietowych, przeprowadzonych spotkań dla mieszkańców oraz prac Grupy Roboczej. Przeprowadzone działania partycypacyjne posłużyły wysłuchaniu opinii o występujących problemach, modyfikowaniu i informowaniu o kształcie dokumentu oraz wypracowaniu wraz z mieszkańcami rozwiązań, które uwzględniają ich potrzeby.

Proces definiowania potrzeb został przeprowadzony według zasad:

- równomiernego zaangażowania przedstawicieli wszystkich trzech sektorów, które zakładało udział reprezentantów każdej grupy na takich samych zasadach,
- zrozumiałego i jawnego planu prac,
- stałego informowania i uświadamiania społeczności o postępie prac nad tworzeniem LSR; dostęp do informacji był elementem umożliwiającym kontrolę społeczną nad stanem prac tworzonej strategii,
- dialogu społecznego, który umożliwia otrzymanie informacji zwrotnej i zweryfikowanie każdego etapu pracy; dialog społeczny umożliwił budowanie konsensusu wokół kwestii ważnych dla mieszkańców obszaru LGD.

Efektom takiego działania było uzyskanie analizy obszaru, wskazanie zakresów wsparcia, określenie celów i potrzeb wszystkie te obszary LSR wypracowali członkowie społeczności lokalnej.

Etap III – Określenie celów i ustalenie ich hierarchii - analiza problemowa.

LGD „Cieszyńska Kraina” przyjęła, iż strategia będzie tworzona poprzez czynny i szeroko rozumiany udział przedstawicieli społeczności lokalnej, instytucji oraz innych podmiotów działających na terenie LGD, wspomaganą eksperckim modelem współpracy. Ustalenie celów i ich hierarchii, zawartych w Lokalnej Strategii Rozwoju na nowy okres programowania 2023-2027 obejmowało:

- Udostępnienie ankiet „Badanie obszaru LGD Cieszyńska Kraina na potrzeby opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027 na portalu społecznościowym oraz na stronie internetowej stowarzyszenia. Wyniki badania ankietowego zostały zaprezentowane podczas spotkań Grupy Roboczej i wykorzystane do opracowania strategii.
- Udostępnienie ankiety „Ankieta dla uczestnika warsztatu strategicznego/spotkania konsultacyjnego w sprawie opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju kierowanego przez społeczność dla obszaru Lokalnej Grupy Działania Cieszyńska Kraina na lata 2023-2027” na spotkaniach z mieszkańcami. Z każdego

spotkania został opracowany raport ze spotkania. Wyniki spotkań i ankiet zostały wykorzystane podczas prac Grupy Roboczej i zawarte w LSR.

- Spotkania Grupy Roboczej składającej się z przedstawicieli trzech sektorów: społecznego, publicznego i gospodarczego. Dzięki przeprowadzonej analizie obszaru i potrzeb społeczności lokalnej efektywnie określono priorytetowe kierunki rozwoju obszaru w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego+ oraz Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Analiza została wypracowana w ramach Grupy Roboczej, która przeprowadziła rangowanie priorytetowych obszarów wsparcia w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego + oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.
- Spotkania dla mieszkańców gmin. Spotkania zakładały m.in. udział mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli administracji samorządowej i organizacji społecznych. Na tym etapie LGD „Cieszyńska Kraina” zapewniła szerokie spojrzenie na sytuację obszaru z perspektywy różnych grup społecznych. W opracowanie analizy problemowej włączono społeczność lokalną, co pozwoliło zidentyfikować czynniki kluczowe dla rozwoju obszaru i posłużyło określeniu wagi poszczególnych zagadnień. Pomysły i propozycje, które pojawiły się na tym etapie, stanowiły bogate źródło informacji dla osób koordynujących cały proces i odpowiedzialnych za ostateczne podsumowanie prowadzonych prac oraz sporządzenie LSR.
- Opinie ekspertów, którzy weryfikowali zapisy strategii w zakresie wybranych obszarów. Eksperti zapraszani byli na spotkania Grupy Roboczej, która odpowiedzialna była za ostateczne zweryfikowanie kierunków i priorytetów rozwoju obszaru i zdefiniowanie grup wsparcia.
- Bezpośrednie spotkania nieformalne - To grupa działań skierowanych głównie do członków LGD, rady, zarządu, komisji rewizyjne. Prowadzone były poprzez nieformalne spotkania, konsultacje, wymianę pomysłów i zadań. Ich rolą było przekazanie informacji o zasadach wdrażania LSR, pomysłów w zakresie nowych działań, propozycji rozwoju i dalszej współpracy.

Etap IV – Etap poszukiwania rozwiązań stanowiących sposoby realizacji strategii

Na podstawie wyników z przeprowadzonych spotkań, badań ankietowych oraz spotkań Grupy Roboczej stworzona została proponowana lista zakresów wsparcia do realizacji w ramach lokalnej strategii rozwoju. Opracowano najlepsze sposoby realizacji celów oraz sprawdzono ich adekwatność do przeprowadzonej analizy obszaru. Wszystkie rozwiązania stanowiące sposoby realizacji strategii zostały przyjęte w sposób partycypacyjny i przejrzysty przez Grupę Roboczą.

Etap V – Etap formułowania wskaźników

Na tym etapie wypracowano propozycje wskaźników realizacji celów, które zostały poddane konsultacjom i zweryfikowane podczas prac Grupy Roboczej. Wypracowanie odpowiednich wskaźników oraz sposobów ich weryfikowania było kluczowe dla monitorowania skuteczności i efektywności strategii.

Etap VI- Etap identyfikacji grup docelowych strategii

Identyfikacji grup docelowych strategii posłużyły wszystkie przeprowadzone przez LGD działania partycypacyjne, które pozwoliły na wyłonienie ostatecznych beneficjentów wsparcia. LGD miała okazję zweryfikować priorytety i dopasowywać działania do odpowiednich grup odbiorców, aby miały jak najszerszy zasięg oddziaływania. Szczególnie istotne na etapie identyfikacji grup docelowych okazało się zdiagnozowanie grup defaworyzowanych, które będą uprawnione do otrzymania pomocy w ramach działań zawartych w LSR.

Etap VII – Konsultacje społeczne projektu strategii

Konsultacje społeczne to najważniejszy etap partycypacji, który obejmuje zasięgnięcie opinii różnych grup społecznych. LGD przedstawiła projekt lokalnej strategii rozwoju kierowanej przez społeczność do publicznej wiadomości, który podlegał analizie i możliwości zgłaszania ewentualnych uwag oraz sugestii za pomocą udostępnionego formularza. Stworzyło to możliwość współdecydowania i konstruowania strategii wraz z jej autorami.

Etap VIII – Angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji strategii

Partycypacyjne podejście do wdrażania strategii polegało na kontroli społecznej postępu realizacji działań zawartych w dokumencie. Przyjęto założenie, że aby strategia weszła w rzeczywistość lokalnej społeczności musi ona zostać włączona w proces jej realizacji, monitoringu i aktualizacji, w tym opracowania zmian lokalnych kryteriów wyboru oraz jej ewaluacji. Proces angażowania społeczności lokalnej w realizację strategii oparty zostanie przede wszystkim na organizowanych szkoleniach dla wnioskodawców usprawniających proces aplikowania o środki. Zapewni to nie tylko skuteczne

wykorzystanie środków zabezpieczonych w budżecie na poszczególne zadania, ale także zachęci mieszkańców do podejmowania inicjatyw na rzecz dobra wspólnego. Szkolenia dedykowane zostaną także dla Rady LGD, która jako organ decyzyjny będzie odpowiedzialna za ocenę i wybór projektów do dofinansowania. Działania te usprawnią proces oceny oraz wyeliminują ewentualne błędy proceduralne. W połowie okresu wdrażania strategii planowane jest przeprowadzenie ewaluacji na podstawie ankiet stworzonych przez biuro stowarzyszenia oraz informacji przekazanych przez Instytucję Wdrażającą. Prawidłowo przeprowadzona ewaluacja pozwoli zweryfikować poziom wykorzystania środków na poszczególne zadania i pozwoli stosunkowo szybko zareagować na pojawiające się problemy w osiągnięciu założonych wskaźników.

2. Metody konsultacji

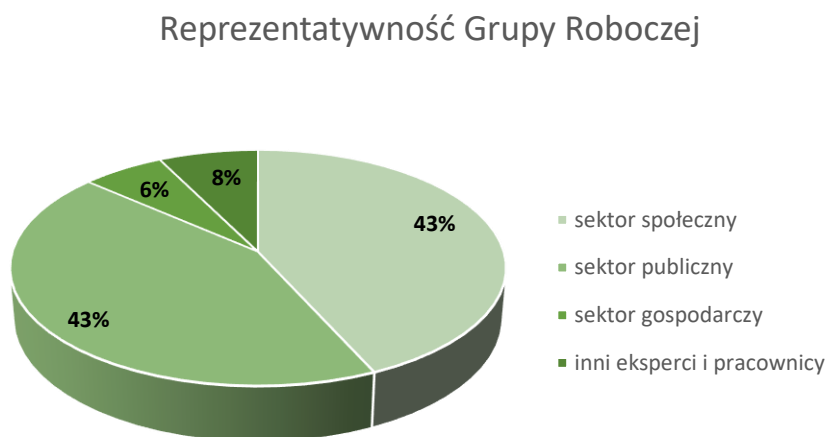
Partycypacyjne metody konsultacji wykorzystane na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR:

1) Ankieta „Badanie obszaru LGD Cieszyńska Kraina” - od października 2022 dostępna była na stronie LGD oraz na stronach gmin członkowskich. Dane pochodzące z ankiet wykorzystane do opracowania LSR:

- Poziom zadowolenia mieszkańców z życia na terenie LGD;
- Co należy zmienić, aby poprawić, jakość życia mieszkańców;
- Atuty i słabości obszaru LGD;
- Wskazanie grupy/osób, które zdaniem badanych są najbardziej wykluczone z życia społecznego;
- Kierunki, w jakich powinna rozwijać się Cieszyńska Kraina;
- Obszary tematyczne, które powinny zostać dofinansowane w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego + oraz Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

2) Spotkania Grupy Roboczej

Wykres 3. Reprezentatywność Grupy Roboczej

Źródło: opracowanie własne

Tabela 6. Informacje na temat spotkań Grupy Roboczej

Lp.	Miejsce spotkania	Data spotkania	Liczba osób na spotkaniu
1.	Skoczów	12.12.2022	11
2.	Skoczów	31.01.2023	8
3.	Skoczów	27.02.2023	12
4.	Skoczów	27.03.2023	8
5.	Skoczów	27.04.2023	8
6.	Skoczów	01.06.2023	

Źródło: opracowanie własne

Oprócz bezpośrednich spotkań z członkami grupy roboczej wymienionych powyżej LGD prowadziła intensywne prace nad LSR na pośrednictwem poczty elektronicznej. Biuro LGD przysyłało członkom grupy wszystkie niezbędne dokumenty związane z opracowaniem LSR. Członkowie Grupy Roboczej zapoznawali się z przesyłanymi materiałami i wnosili swoje uwagi. Zdalna forma pracy została zaproponowana przez Członków Grupy, którzy chcieli pogodzić swoją pracę zawodową z udziałem w Grupie Roboczej. Forma przesyłania materiałów była wygodna, ponieważ każdy w wolnej chwili mógł zapoznać się z materiałami przemyśleć je i ustosunkować się do nich. Dodatkowo należy mieć na uwadze fakt, iż Grupa Robocza ds. opracowania LSR liczy ponad 15 osób z różnych sektorów i wszystkich gmin członkowskich LGD oraz 1 pracownika biura LGD i ekspertów (1 przedstawiciel PUP, 1 przedstawiciel Zarządu Rejonowego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Bielsku-Białej jako ekspert w zakresie rolnictwa).

Dane gromadzone na spotkaniach Grupy Roboczej wykorzystane do opracowania LSR:

- Analiza obszaru, potrzeb i diagnozy;
- Rybek pracy;
- Grupa defaworyzowana;
- Lokalne kryterium wyboru, w tym kryterium innowacyjność;
- Zakresy wsparcia dla obszaru LGD w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego+ oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

3) Spotkania z mieszkańcami gmin.

Tabela 7. Informacje na temat spotkań z mieszkańcami

Lp.	Miejsce spotkania	Data spotkania	Liczba osób na spotkaniu
1	Brenna	18.10.2022	9
2	Chybie	20.09.2022	7
3	Dębowiec	21.09.2022	7
4	Goleszów	19.10.2022	13
5	Hażlach	12.10.2022	11
6	Istebna	14.09.2022	9
7	Skoczów	05.10.2022	10
8	Strumień	15.09.2022	12
9	Szczyrk	27.09.2022	12
10	Ustroń	12.09.2022	19
11	Wisła	22.09.2022	13
12	Zebrzydowice	29.09.2022	23

Źródło: opracowanie własne

Podczas każdego ze spotkań przeprowadzona została ankieta „Ankieta dla uczestnika warsztatu strategicznego/spotkania konsultacyjnego w sprawie opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju kierowanej przez społeczność dla obszaru Lokalnej Grupy Działania Cieszyńska Kraina na lata 2023-2027”. Po każdym spotkaniu został opracowany „Raport z warsztatu strategicznego/spotkania konsultacyjnego w sprawie opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju kierowanej przez społeczność dla obszaru Lokalnej Grupy Działania Cieszyńska Kraina na lata 202-2027”. Informacje pozyskane na spotkaniach dla mieszkańców gmin wchodzących w skład LGD wykorzystane do opracowania LSR:

- Analiza potrzeb rozwojowych i potencjału obszaru LGD Cieszyńska Kraina.
- Inwentaryzacja zasobów.
- Analiza SWOT, czyli mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia obszaru LGD.
- Propozycje celów i wskaźników.
- Wskazanie grupy docelowej oraz obszarów i grup ze specjalnymi potrzebami.

4) Spotkanie przedstawicieli sektora publicznego

Tabela 8. Spotkanie przedstawicieli sektora publicznego w dniu 28.04.2023

Lp.	Przedstawiciel Gminy	Liczba osób na spotkaniu
1	Brenna	1
2	Chybie	1
3	Dębowiec	1
4	Goleszów	0
5	Hażlach	1
6	Istebna	0
7	Skoczów	1
8	Strumień	1
9	Szczyrk	1
10	Ustroń	1
11	Wisła	1
12	Zebrzydowice	1

Źródło: opracowanie własne

Podczas spotkania zostały omówione potrzeby związane ze wsparciem działalności sektora publicznego. Przedstawiono szeroko potrzeby i kolejno wskazano przedsięwzięcia, które mogą odpowiadać potrzeby. Przeanalizowano grupy interesu, jakie występują na obszarze LSR oraz ich proporcje w składzie organu decyzyjnego. Analizie poddano również grupy w niekorzystnej sytuacji występujące na obszarze objętym LSR.

5) Wizyta studyjna do Austrii związana z inwestycjami w zieloną gospodarkę

Tabela 9. Wyjazd studyjny do Austrii

Lp.	Przedstawiciele Gmin	Liczba osób na spotkaniu
1	Brenna	2
2	Chybie	3
3	Dębowiec	5
4	Goleszów	1
5	Hażlach	2
6	Istebna	2
7	Skoczów	0
8	Strumień	3
9	Szczyrk	2
10	Ustroń	2
11	Wisła	2
12	Zebrzydowice	2
	Razem	26

Źródło: opracowanie własne

Wizyta do Austrii miała na celu przyjrzenie się możliwościom i sposobom dbania o środowisko w kraju naszych zachodnich sąsiadów. Podczas wizyty przedstawiciele wszystkich sektorów wchodzących w skład LGD mieli możliwość sprawdzenia, jakie rozwiązania stosowane są w innym kraju oraz przeanalizowanie możliwości przeniesienia tego typu rozwiązań na teren LGD. Jak wynika z diagnozy konieczność wsparcia zielonej gospodarki jest szczególnie istotna dla Cieszyńskiej Krainy, stąd konieczne jest czerpanie inspiracji i przenoszenie ich na nasze tereny. Podczas wyjazdu uczestnicy mieli możliwość nie tylko zapoznania się z nowymi rozwiązaniami, ale przede

wszystkim był czas na omówienie i analizę rozwiązań związanych z koniecznością dbania o środowisko na terenie Cieszyńskiej Krainy. Uczestnicy analizowali potrzeby, jakie występują na terenie LGD i jakie rozwiązania mogą pomóc w zmniejszeniu tych problemów.

- 6) Nieformalne spotkania, rozmowy, wymiany poglądów i doświadczeń z mieszkańcami podczas różnego rodzaju imprez, szkoleń, warsztatów itp.

Nie można pominąć tak istotnego elementu w konsultacjach związanych z tworzeniem Lokalnej Strategii Rozwoju. Nieformalnych rozmów i konsultacji była niezliczona ilość godzin. Podczas wielu spotkań zarówno organizowanych przez LGD jak i tych, których autorami były inne podmioty wielokrotnie pojawiały się tematy związane z potrzebami obszaru LSR i możliwościami wsparcia. Poruszano tematy grup defaworyzowanych oraz wiele innych aspektów związanych z Lokalną Strategią Rozwoju. Dyskusje były prowadzone w różnych grupach wiekowych zarówno tych młodszych do 25 roku życia, ale również wśród seniorów. Członkowie stowarzyszenia LGD bardzo aktywnie działają w terenie, dlatego też uważa się, że również te nieformalne spotkania są ogromną kopalnią wiedzy związana z potrzebami i rozwiązaniami, na których odpowiedzią są cele LSR.

3. Analiza wniosków z konsultacji

Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji „Wstępny projekt strategii” opracowali pracownicy biura LGD wraz z Grupą Roboczą do połowy maja 2023 r. Projekt został opracowany na podstawie analizy badań ankietowych tj.: „Badanie Obszaru LGD Cieszyńska Kraina” oraz „Ankieta dla uczestnika warsztatu strategicznego/spotkania konsultacyjnego w sprawie opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju kierowanej przez społeczność dla obszaru Lokalnej Grupy Działania Cieszyńska Kraina na lata 2023-2027”, analizy spotkań z mieszkańcami, spotkania z przedstawicielami sektora publicznej, wizycie związanej z zieloną gospodarką oraz wielu godzinach dyskusji i prac z mieszkańcami obszaru. Dokument ten zawierał wszystkie zebrane analizy potrzeb, cele, wskaźniki, zakresy wsparcia, grupy defaworyzowane oraz wiele innych. Grupa Robocza spośród całego zakresu dokonała analizy i wyboru ostatecznych celów i przedsięwzięć do realizacji w ramach LSR. Projekt Lokalnej Strategii Rozwoju został przekazany do konsultacji społecznych poprzez zamieszczenie go na stronie internetowej LGD, tak by był dostępny dla każdego zainteresowanego. Uwagi do projektu LSR były przyjmowane w terminie do 31 maja 2023r. W wyznaczonym terminie nikt nie zgłosił uwag do zamieszczonego projektu LSR. W związku z powyższym treść LSR zaprezentowano i zaakceptowano podczas Walnego Zebrania Członków LGD, które odbyło się w Pałacu Rodu Thun-Hohenstein w Kończycach Wielkich w dniu 03.06.2023 r.

4. Dane z konsultacji wykorzystane do opracowania LSR

LGD „Cieszyńska Kraina” zdecydowała się na zastosowanie techniki „oceny partycypacyjnej” opartej na tworzeniu wspólnej wizji rozwoju obszaru. Przyjęto założenie, że prawidłowo przeprowadzony proces partycypacyjny zwiększy potencjał społeczności lokalnej i sprawi, że mieszkańcy staną się bardziej odpowiedzialni za podejmowane decyzje nie tylko na etapie tworzenia, ale i na etapie wdrażania strategii. W opracowanie dokumentu zostali zaangażowani przedstawiciele trzech sektorów, co pozwoliło opracować dokument strategiczny, w którym zadania ujęte do realizacji wynikają z potrzeb zgłoszonych przez różne grupy społeczne. W procesie tworzenia strategii LGD zastosowała następujące sposoby partycypacji:

1. **Informowanie społeczności**, jako najprostsza metoda partycypacji, w której działania LGD sprowadziły się do poinformowania obywateli o podjętych działaniach. Informacje na temat postępu prac nad tworzeniem dokumentem dostępne były na stronie internetowej LGD, w mediach społecznościowych oraz stronach internetowych gmin członkowskich.
2. **Prowadzenie konsultacji społecznych** zakładających takie działania partycypacyjne, które angażują obywateli w prowadzone zadania. Konsultowanie pozwoliło mieszkańcom wyrazić własne zdanie i opinie na temat kierunków rozwoju obszaru zawartych w strategii. LGD „Cieszyńska Kraina” przeprowadziła spotkania w każdej gminie członkowskiej stowarzyszenia, które posłużyły rozwijaniu dialogu z mieszkańcami, przedstawicielami władz lokalnych, organizacji i instytucji w celu rozwoju lokalnego.
3. **Pozyskiwanie informacji od społeczności poprzez udostępnienie ankiet** zawierających badanie potrzeb, oczekiwań i kierunków rozwoju obszaru LGD. Ankiety została przekazana w formie elektronicznej na stronie www.cieszynskakraina.pl oraz na warsztatach z mieszkańcami.

4. **Współuczestniczenie w procesie decyzyjnym**, które zakłada pełne partnerstwo polegające na przekazaniu mieszkańcom części kompetencji oraz odpowiedzialności za podejmowane działania i decyzje. Współdecydowanie o kierunkach rozwoju i kształcie LSR podejmowane było podczas organizowanych warsztatów dla mieszkańców, których wyniki posłużyły określeniu priorytetów działań i projektów do zrealizowania oraz prac Grupy Roboczej, w której uczestniczyli przedstawiciele trzech sektorów reprezentujący poszczególne gminy członkowskie.

Partycypacja w tworzeniu lokalnej strategii rozwoju skonstruowana została w taki sposób, aby wzmocnić i budować społeczeństwo obywatelskie odpowiedzialne za rozwój lokalny. Przeprowadzony przez LGD „Cieszyńska Kraina” proces partycypacji przyczynił się do rozwoju demokracji lokalnej, wzmocnił oddolne inicjatywy oraz zintegrował środowiska lokalne dzięki możliwości podejmowania wspólnych działań. LGD „Cieszyńska Kraina” założyła, że proces ten musi być maksymalnie transparentny, dlatego wzięły w nim udział wszystkie grupy mieszkańców, nie tylko reprezentanci sektora publicznego i społecznego, ale również przedstawiciele przedsiębiorców i sami mieszkańcy. Możliwość wysłuchania opinii wszystkich zainteresowanych stron wzmocniło budowanie kompromisu, a interes wspólnoty stał się kluczem w podejmowaniu decyzji.

Podczas tworzenia LSR uwzględniono, zasady horyzontalne określonych w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, w tym:

- poszanowania praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej;
- zasady równości kobiet i mężczyzn;
- zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
- zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czynić poważnych szkód”.

Rozdział IV Analiza potrzeb i potencjału LSR

1. Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru wdrażania LSR

Cieszyńska Kraina jest jednym z najbardziej malowniczych i atrakcyjnych turystycznie obszarów w Polsce. Region jest znany z niesamowitych widoków, zabytków i pięknej przyrody, co czyni go idealnym miejscem do wypoczynku. Obszar jest również bogaty w zasoby przyrodnicze, zarówno roślinne, jak i zwierzęce, które mogą stanowić podstawę dla wielu przemysłów. Rozwój turystyki jest jednym z głównych potencjałów Cieszyńskiej Krainy. Rozwój Cieszyńskiej Krainy wymaga również inwestycji w infrastrukturę i usługi społeczne. Konieczne jest zapewnienie dostępu do nowoczesnej infrastruktury publiczne inwestycje w edukację pozaszkolną dzieci i młodzieży oraz wsparcie integracyjne dla osób starszych. Niezbędne są działania związane z zieloną energią i podnoszenie świadomości mieszkańców związane z ochroną środowiska i pięknych terenów Cieszyńskiej Krainy.

Celem działania Cieszyńskiej Krainy jest między innymi promowanie rozwoju terenu poprzez tworzenie możliwości rozwoju gospodarczego w regionie, wzmocnienie jednostek lokalnych i wspieranie współpracy między nimi oraz inicjowanie i wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska. Aby ocenić potrzeby i potencjał obszaru Cieszyńskiej Krainy, przeanalizowano różne aspekty. Wśród nich można wyróżnić m.in:

1. Potencjał gospodarczy i turystyczny. Analizie poddano ocenę rodzajów przedsiębiorstw działających w regionie, rodzajów produktów i usług oferowanych przez te przedsiębiorstwa, wpływ LGD Cieszyńska Kraina na rozwój gospodarczy i turystyczny regionu oraz pozycję obszaru w porównaniu do innych regionów Polski.
2. Potencjał społeczny. Szczególną uwagę zwrócono, na jakość życia mieszkańców regionu, jego zasoby ludzkie, zaangażowanie obywateli w jego rozwój oraz wpływ społeczny LGD Cieszyńska Kraina.
3. Potencjał środowiskowy. Ocenie poddano stan środowiska w regionie oraz wpływ LGD Cieszyńska Kraina na jego zachowanie i ochronę.

Analizę potrzeb i potencjału obszaru pozwoliła na identyfikację i zrozumienie kluczowych problemów i wyzwań wymagających rozwiązania oraz określenie możliwości wykorzystania zasobów i potencjału obszaru w tym celu.

Przedsiębiorczość na terenie LGD

Przedsiębiorczość na terenie Cieszyńskiej Krainy bezpośrednio wpływa na jej rozwój. Przedsiębiorcy stanowią ważny element gospodarki, tworząc nowe miejsca pracy, wpływając na poziom bezrobocia i poprawiając, jakość życia mieszkańców. Przedsiębiorcy tworzą nowe rozwiązania, wprowadzając innowacje i zmiany w przemyśle. Wzrost przedsiębiorczości niezaprzeczalnie doprowadza do wzrostu gospodarczego i rozwoju społecznego obszaru. Ma to pozytywny wpływ na lokalną społeczność m.in. poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój usług publicznych, rozwój infrastruktury czy zwiększenie zamożności społeczności. Przedsiębiorcy wielokrotnie na terenie LGD wspierają lokalne organizacje społeczne, wpływając tym samym, na jakość życia społecznego terenu. Przedsiębiorcy są również ważnym czynnikiem w tworzeniu nowych produktów i usług, które przyczyniają się do dalszego rozwoju gospodarczego i społecznego. Na teren Cieszyńskiej krainy ogromny wpływ mają również przedsiębiorstwa turystyczne. Poprzez przyciąganie turystów, przedsiębiorstwa te wywierają pozytywny wpływ na lokalną gospodarkę. Przedsiębiorstwa turystyczne wpływają również na poprawę infrastruktury regionu. Przykładem tego może być budowa dróg, szlaków rowerowych oraz całej infrastruktury turystyczna rekreacyjnej, która służy również mieszkańcom. Przedsiębiorstwa turystyczne wpływają także na poprawę środowiska naturalnego, ponieważ wymuszają one dbanie o środowisko, co przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności regionu. Cieszyńska Kraina to obszar, na którym z powodzeniem do celów gospodarczych wykorzystywane są atuty lokalnej przyrody. Jako przykłady można wskazać liczne tereny dla łowiectwa i wędkarstwa, zagospodarowanie terenów leśnych na miejsca wypoczynku czy też ośrodki hodowli koni. Stąd też na obszarze LGD coraz więcej gospodarstw rolnych świadczy usługi agroturystyczne (najlepiej wyposażone w bazę noclegową są w województwie śląskim powiaty cieszyński i bielski, z gmin miejskich największą pojemnością bazy noclegowej charakteryzują się Ustroń, Wisła i Szczyrk). Turystyka to branża, która stale się rozwija, a co za tym idzie rozwijają się usługi skoncentrowane wokół turystyki.

Poniżej przedstawiamy dochód podatkowy przypadający na 1 mieszkańca w odniesieniu do skali województwa śląskiego. Mimo, iż na terenie Cieszyńskiej Krainy znajduje mnóstwo przedsiębiorstw, to w skali województwa niestety dochody mieszkańców są niższe.

Tabela 10. Dochód podatkowy na 1 mieszkańca

Dochód podatkowy na 1 mieszkańca w 2020w zł	Dla gminy	Brenna	Chybie	Dębowiec	Goeszów	Hażlach	Istebna
		5186,74	7992,29	5381,53	4843,72	5682,06	6704,58
	Dla gminy	Skoczów	Strumień	Szczyrk	Ustroń	Wisła	Zebrzydowice
		5503,87	5638,92	5965,60	6075,46	5647,10	5126,15
	Średni dla obszaru LSR	5812,33					
	Średni dla woj. śląskiego	6608,42					

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

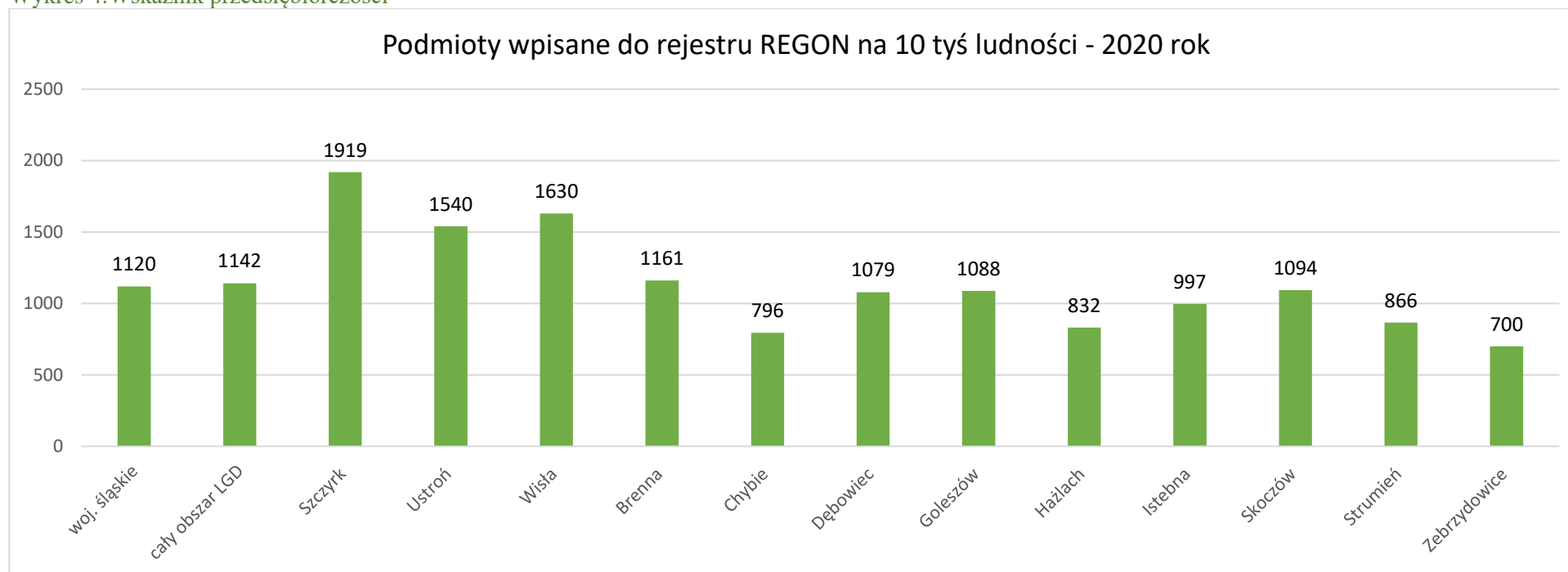
Tabela 11. Podmioty gospodarcze na obszarze LGD

Gmina	Podmioty gospodarki narodowej ogółem			sektor prywatny ogółem			osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą			spółki handlowe			spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego		
	2016	2020	zmiana %	2016	2020	zmiana %	2016	2020	zmiana %	2016	2020	zmiana %	2016	2020	zmiana %
Brenna	1175	1360	15,74	1153	1339	16,13	980	1153	17,65	66	76	15,15	10	7	-30
Chybie	679	767	12,96	662	749	13,14	556	632	13,67	34	53	55,88	4	5	25
Dębowiec	573	624	8,90	560	612	9,28	470	528	12,34	37	32	-13,51	7	1	-85,71
Goleszów	1333	1432	7,43	1314	1412	7,46	1121	1215	8,38	72	60	-16,67	13	4	69,23
Hazlach	795	900	13,21	778	886	13,88	677	774	14,33	26	32	23,08	4	11	175
Istebna	982	1211	23,32	954	1187	24,42	815	1030	26,38	33	37	12,12	1	2	100
Skoczów	2723	2888	6,06	2646	2816	6,42	2059	2229	8,26	216	216	0,00	39	23	-41,03
Strumień	1048	1146	9,35	1022	1121	9,69	870	956	9,88	46	57	23,91	6	7	16,67
Szczyrk	957	1057	10,45	939	1037	10,44	780	864	10,77	43	46	6,98	10	7	-30
Ustroń	2454	2487	1,34	2400	2424	1,00	1811	1860	2,71	258	248	-3,88	46	27	-41,30
Wisła	1668	1777	6,53	1630	1735	6,44	1296	1410	8,80	104	101	-2,88	17	9	-47,06
Zebrzydowice	840	904	7,62	821	889	8,28	703	780	10,95	46	37	-19,56	8	3	-62,50
RAZEM LGD	15227	16553	8,71	14879	16207	8,92	12138	13431	10,65	981	995	1,43	162	102	-37,04

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Z powyższych danych wynika, że w ciągu czterech lat od 2016 do 2020 sektor prywatny ogółem i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wykazały wzrost w wysokości odpowiednio 8,29% i 10,65%. Jeżeli chodzi o pojedyncze gminy to największy przyrost przedsiębiorstw prywatnych i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą odnotowuje się na terenie gminy Istebna, najniższy natomiast w gminie Skoczów. Jeżeli chodzi o spółki handlowe największy wzrost odnotowuje się gminie Chybie a najniższy w gminie Zebrzydowice.

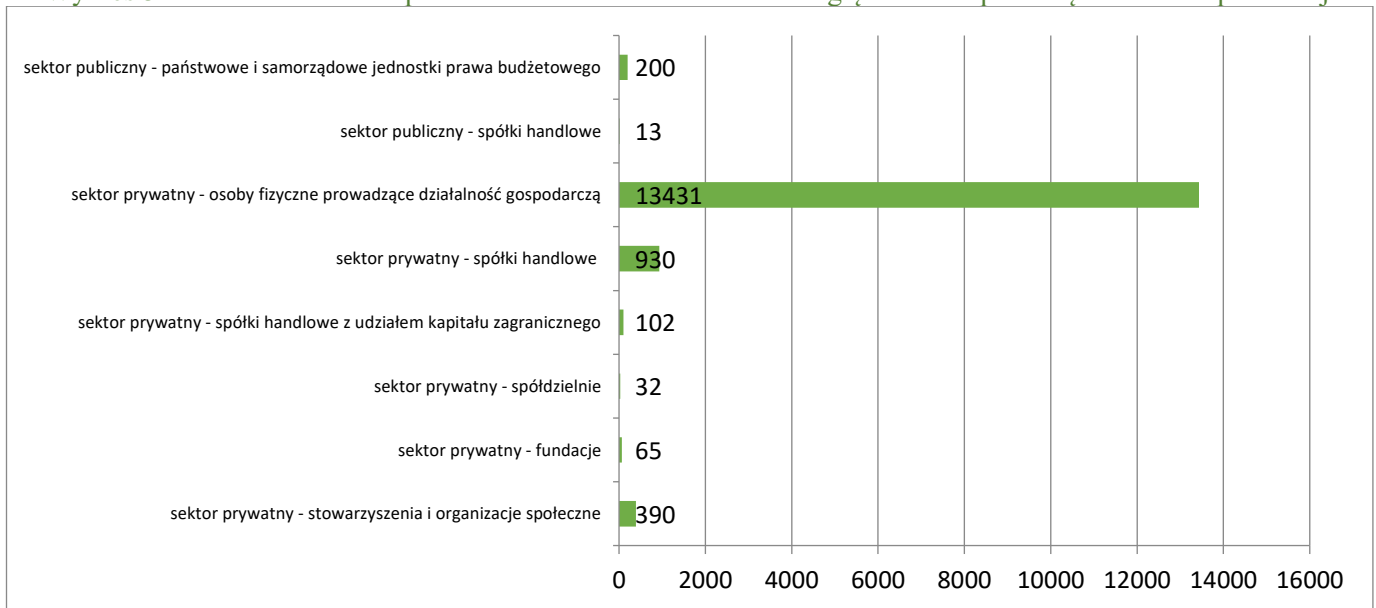
Wykres 4. Wskaźnik przedsiębiorczości

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wskaźnik przedsiębiorczości na obszarze LGD wynosi 1142, gdzie wartość ta dla województwa śląskiego jest nieznacznie niższa i równa się 1120. Biorąc jednak pod uwagę wskaźnik przedsiębiorczości dla całego kraju tj. 1224, obszar LGD wypada nieco słabiej. Analizując powyższe zestawienie wyraźnie widać, iż wyższy wskaźnik występuje w gminach charakteryzujących się dużą aktywnością turystyczną tj. Szczyrk, Ustroń, Wisła i Brenna. Natomiast pozostały obszar wypada znacznie słabiej z punktu widzenia ilości podmiotów, przypadających na 10 tys. mieszkańców, wpisanych do rejestru Regon. Dlatego konieczne są działania mające na celu pobudzenie gospodarki i przedsiębiorczości na terenie objętym działaniami LGD.

Wykres 5. Struktura własności podmiotów na obszarze LGD z uwzględnieniem przedsiębiorczości społecznej

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Ze względu na strukturę własności wśród podmiotów gospodarki narodowej największy udział mają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz kolejno prywatne spółki handlowe. Silną grupę stanowią również podmioty trzeciego sektora, których łącznie jest 487. Na terenie działania LGD swoją siedzibę ma wiele organizacji pozarządowych, które są jedną z form aktywności lokalnej oraz charakteryzują społeczeństwo obywatelskie. Stały wzrost organizacji jest bardzo korzystny dla rozwoju terenów objętych działaniem LGD i zasięgiem LSR.

Rynek pracy na terenie LGD

Rynek pracy ma kluczowe znaczenie dla lokalnego rozwoju gospodarczego obszaru objętego LSR. Pozwala na tworzenie nowych miejsc pracy, które są konieczne do wsparcia lokalnej gospodarki. Tworzenie nowych miejsc pracy oznacza, że pracownicy będą mieli więcej możliwości zarobkowych, co z kolei oznacza większy dochód dla lokalnej społeczności oraz większy wpływ dla lokalnych sklepów, usług i innych instytucji. Dlatego rynek pracy ma kluczowe znaczenie dla lokalnego rozwoju terenu LGD.

Poniżej przedstawiono podstawowe dane dotyczące rynku pracy na obszarze LGD „Cieszyńska Kraina”. Za wskaźniki opisujące rynek pracy posłużył wskaźnik bezrobocia oraz wskaźnik określający poziom osób pracujących.

Tabela 12. Liczba osób bezrobotnych (zarejestrowanych w PUP) na terenie działania LGD

GMINA	2019		2020		2021	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Brenna	193	109	242	143	224	121
Chybie	145	87	183	113	158	93
Dębowiec	81	46	103	49	75	47
Goleszów	249	131	318	173	273	157
Hażlach	186	102	238	126	206	112
Istebna	270	137	353	171	335	179
Skoczów	427	232	567	330	504	301
Strumień	193	101	243	143	213	121
Szczyrk	81	45	108	60	75	41
Ustroń	302	140	349	169	318	161
Wisła	239	114	313	143	245	122
Zebrzydowice	179	86	233	133	211	119
SUMA	2545	1330	3250	1753	2837	1574

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Pandemia COVID-19 miała w Polsce ogromny wpływ na różne dziedziny życia gospodarczego. Odcisnęła również swój ślad na rynku pracy, co miało swoje skutki w statystykach głównych parametrów tego rynku. Podobnie do wcześniejszych kryzysów gospodarczych, miały miejsce zmiany dotyczące miejsca i formy zatrudnienia, redukcje zatrudnienia, w tym wiele zwolnień grupowych, np. w branży produkcyjnej. Mimo programów interwencyjnych, które prawdopodobnie osłabiły nieco skalę zjawiska, niekorzystne zmiany odnotowano w dynamice PKB, liczbie rejestracji i upadłości przedsiębiorstw, stopie bezrobocia, jak również liczbie osób zarejestrowanych w PUP. Liczba osób bezrobotnych pozostających w ewidencji powiatowych urzędów pracy wskazuje stale utrzymujący się poziom bezrobocia na terenie działania LGD. Zauważalny jest wzrost w roku 2021 w stosunku do roku 2019. Na niewielki spadek liczby osób zarejestrowanych w Powiatowych Urzędach Pracy w roku 2021 w stosunku do 2020 może mieć wpływ osłabienie zjawiska pandemii SARS-CoV-2. Wśród osób bezrobotnych największą grupę w latach 2019-2021 stanowiły Kobiety. Możemy zaobserwować tendencję wzrostową udziału kobiet w stosunku do ogółu bezrobotnych tj.: w roku 2019 Kobiety stanowiły ponad 53% ogółu bezrobotnych, w roku 2020 to ponad 54% ogółu a w roku 2021 to już ponad 55%. Konieczne są działania stale wspierające zmniejszanie bezrobocia na terenie LGD i wspieranie osób pozostających bez zatrudnienia, jako osoby będące w trudnej sytuacji.

Tabela 13. Liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców

Gmina	ogółem			
	2018	2019	2020	2021
woj. śląskie	275	279	280	282
Szczyrk	162	187	186	194
Ustroń	354	323	329	302
Wisła	176	181	187	191
Brenna	122	120	114	113
Chybie	128	125	127	126
Dębowiec	168	163	161	167
Goeszów	171	160	180	181
Hażlach	61	67	70	73
Istebna	140	140	149	136
Skoczów	297	293	291	293
Strumień	158	154	154	156
Zebrzydowice	78	77	79	79
Razem obszar LGD	168	166	169	167

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Analizując powyższe zestawienie widać wyraźnie niski poziom osób pracujących na obszarze LGD w stosunku do całego województwa śląskiego. Należy zauważyć, że mimo wysokiego wskaźnika przedsiębiorczości analizowanego terenu liczba osób pracujących jest bardzo niska. Jedynie gminy Ustroń i Skoczów wykazują wyższą wartość wskaźnika od średniej wojewódzkiej. Natomiast Gmina Hażlach, w latach 2018-2019, nie osiąga nawet wartości ¼ tego wskaźnika dla województwa.

Tabela 14. Stopa bezrobocia -liczba bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na obszarze LGD -2020 rok

Gmina	Liczba osób bezrobotnych	Ludność w wieku produkcyjnym (15-64 lat mężczyźni oraz 15-59 lat kobiety)	Liczba bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym (LB/LPx100%)
Brenna	242	7184	3,37
Chybie	183	6012	3,04
Dębowiec	103	3695	2,79
Goleszów	318	8034	3,96
Hązlach	238	6996	3,40
Istebna	353	7683	4,59
Skoczów	567	16196	3,50
Strumięń	243	8273	2,94
Szczyrk	108	3436	3,14
Ustroń	349	9357	3,73
Wisła	313	6611	4,73
Zebrzydowice	233	7982	2,92
SUMA	3250	91459	3,55

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Największa wartość wskaźnika bezrobocia informującego o ilości bezrobotnych do ilości osób w wieku produkcyjnym odnotowana została w Gminie Wisła – 4,73%. Wiąże się to z niewielką ilością osób w wieku produkcyjnym do stosunkowo dużej liczby bezrobotnych. Natomiast najniższy współczynnik bezrobocia występuje w Gminie Dębowiec – zaledwie 2,79%.

Tabela 15. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w procentach)

	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŚLĄSKIE	5,2	4,3	3,4	2,9	2,5	3,4	2,9
Obszar LGD	4,8	3,9	3,4	3,0	2,8	3,6	3,1

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

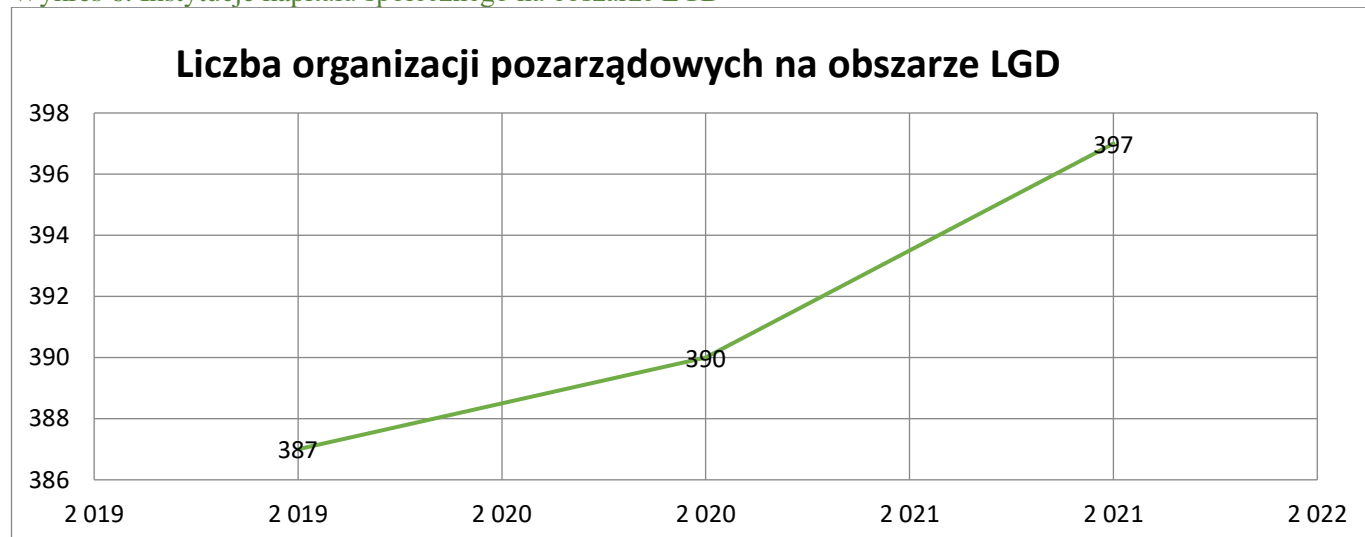
Średnio w gminach LGD w 2021 roku udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi 3,1%, to nieznacznie więcej niż w województwie śląskim, 2,9%. Porównując wskaźnik liczby bezrobotnych (udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym) dla gmin LGD i województwa śląskiego obserwujemy niepokojącą tendencję. W 2015 i 2016 roku w województwie śląskim wskaźnik był o 9%-10% wyższy niż na obszarze LSR, czyli w analizowanych gminach bezrobotnych było relatywnie mniej. W kolejnych latach, od 2019, relacja się odwróciła. To w gminach zrzeszonych w „Cieszyńskiej Krainie” relatywny wskaźnik bezrobocia jest wyższy niż w województwie.

Sektor społeczny terenu LGD

Organizacje pozarządowe mają ogromny wpływ na obszar Cieszyńskiej Krainy, w którym działają. Przede wszystkim wykonują one wiele ważnych zadań, które wpływają, na jakość życia mieszkańców. Świadczą pomoc społeczną, dostarczają potrzebne usługi, tworzą programy edukacyjne i integracyjne oraz wiele innych. Organizacje pozarządowe na terenie LGD wpływają także na środowisko poprzez działalność edukacyjną, angażowanie się w projekty ochrony środowiska, lobbing na rzecz zmiany prawa i inicjowanie programów zrównoważonego rozwoju obszaru Cieszyńskiej Krainy. Niewątpliwie jednym z ważniejszych atutów obszaru „Cieszyńskiej Krainy” jest wysoki poziom kapitału społecznego, tj. sieci relacji międzyludzkich, przejawiających się w szeroko rozumianej działalności społeczno-kulturalnej. Dużą liczbę i wysoką aktywność różnorodnych organizacji sektora pozarządowego Ziemi Cieszyńskiej dobrze oddaje hasło: „Ziemia Cieszyńska silna bezinteresowną aktywnością mieszkańców”. Prężnie działają branżowe organizacje zajmujące się bezrobotnymi, kulturą (liczne chóry, zespoły, itp.), historią (Macierz Ziemi Cieszyńskiej), sportem, ekologią, niepełnosprawnymi, jak i nowopowstające

stowarzyszenia próbujące zintegrować wszystkie organizacje wiejskie na danym terenie wokół ogólnej idei ochrony i rozwoju lokalnego dziedzictwa (Stowarzyszenia Miłośników: Cisownicy, Dziegielowa, Bażanowic, Zamarsk, i wiele innych). W ostatnich latach obserwuje się również rozwój działalności charytatywnej i wolontarystycznej.

Wykres 6. Instytucje kapitału społecznego na obszarze LGD

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba organizacji pozarządowych na obszarze LGD „Cieszyńska Kraina” systematycznie rośnie. W 2019 roku było ich 378, natomiast w roku 2021 już 397. Stały wzrost organizacji pozarządowych świadczy o bardzo wysokim poziomie aktywności obywatelskiej mieszkańców. Należy pamiętać, że działania organizacji pozarządowych przynoszą szereg korzyści bezpośrednio wynikających z ich działań, jak również tych pośrednich, na przykład tworzenie miejsc pracy czy wypełnianie usługami bądź dobrami niszowymi, którymi rynek ani państwo nie są zainteresowane. Warte szczególne podkreślenia jest aktywność społeczna kobiet, przejawiająca się głównie w funkcjonowaniu licznych Kół Gospodyń Wiejskich, pielęgnujących lokalne tradycje i folklor, aktywnie włączających się w organizację wielu imprez promujących m.in. lokalną kuchnię, stroje i obyczaje. Z kolei mężczyźni obszaru Cieszyńskiej Krainy aktywnie angażują się w działalność Ludowych Klubów Sportowych, towarzystw wędkarskich, kół łowieckich, hodowców gołębi pocztowych, czy Ochotniczych Straży Pożarnych. Z danych pochodzących z Państwowych Straży Pożarnych wynika, że na terenie LGD „Cieszyńska Kraina” jest: 67 jednostek ochrony przeciwpożarowej, w tym 2 jednostki ratowniczo gaśnicze Państwowej Straży Pożarnej, 63 jednostek ochotniczych straży pożarnych oraz zakładowe jednostki ochotniczych straży pożarnych.

Turystyka i rekreacja obszaru LGD

Turystyka i rekreacja w obszarze LGD Cieszyńska Kraina obejmuje szereg atrakcji, które pozwalają na pobyt w tym pięknym regionie. Na terenie istnieją liczne trasy rowerowe, ścieżki piesze, szlaki turystyczne, a także stoki narciarskie, które pozwalają na korzystanie z pięknego regionu o każdej porze roku. Na terenie można znaleźć liczne miejsca, w których można zaznać spokoju, a także cieszyć się piękną przyrodą. Teren LGD to również liczne obiekty sportowe, takie jak stadiony, boiska, baseny, oraz wiele innych, które pozwalają na aktywne spędzanie czasu. W regionie znajduje się liczne zabytki, które są doskonałym miejscem do zwiedzania. Nie można zapominać o restauracjach, kawiarniach i innych miejscach, które pozwalają na zrelaksowanie się i odpoczynek. Wszystko to sprawia, że LGD Cieszyńska Kraina jest doskonałym miejscem do spędzania wolnego czasu i aktywnego wypoczynku. Niemniej należy stale pamiętać o utrzymaniu odpowiedniego poziomu obszaru w zakresie turystyki i rekreacji, tak, aby teren LGD był chętnie odwiedzany przez turystów i służył mieszkańcom w ich codziennym życiu.

Tabela 16. Miejsca noclegowe w lipcu

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŚLĄSKIE	45884	47240	47170	49096	51639	46964	47275
Brenna	553	429	653	871	1200	1027	987
Chybie	52	52	52	52	52	52	48
Dębowiec	10	10	10	52	52	52	52
Goleszów	0	0	0	0	0	0	0
Hażlach	0	0	0	0	0	0	0
Istebna	502	568	504	543	424	391	364
Skoczów	77	70	54	84	76	76	75
Strumień	37	33	37	37	37	37	37
Szczyrk	2791	2898	2855	2978	2907	2944	2341
Ustroń	5338	5176	5344	5445	5492	5271	5300
Wisła	5308	5314	4714	4675	5177	4769	4709
Zebrzydowice	61	61	62	66	62	66	64
Suma LGD	14729	14611	14285	14803	15479	14685	13977

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Według danych GUS suma miejsc noclegowych na obszarze oddziaływania LGD w lipcu 2021 roku wynosiła 13977 i była o 5% niższa niż w 2015 roku. Na zmiany w turystyce w ostatnich latach ma bez wątpienia wpływ pandemia, w 2019 roku liczb miejsc była o 1502 większa niż w 2021. Najszybciej miejsc noclegowych przybywa w gminie Brenna (+78% w skali 6 lat) a największy spadek notuje gmina Istebna (-27%).

Środowisko i zanieczyszczenia

Na terenie powiatu cieszyńskiego występują następujące formy ochrony przyrody:

- park krajobrazowy (1),
- obszar chronionego krajobrazu (1),
- rezerваты przyrody (9),
- obszary Natura 2000 (6),
- użytki ekologiczne (5),
- stanowiska dokumentacyjne (6),
- zespoły przyrodniczo–krajobrazowe (4)
- pomniki przyrody, które tworzą tzw. system obszarów i obiektów prawnie chronionych (183)

W granicach powiatu Cieszyńskiego objęto ochroną prawną 183 szt. pomników przyrody. Wśród nich znajdują się pojedyncze drzewa (139 szt.), grupy drzew (35 szt.), głazy i skały (4 szt.), jaskinie (5 szt.). W obrębie chronionych drzew przeważają dęby szypułkowe, modrzewie i lipy drobnolistne. Większość z tych drzew znajduje się na terenach leśnych. Mimo, iż na terenie LGD występuje sporo cennych obszarów chronionych to również występuje sporo zagrożeń takich jak: rozprzestrzenianie się obcych gatunków fauny i flory, zarastanie małych zbiorników, oczek wodnych – biotopów rzadkich gatunków płazów, zagrożenia biotyczne (szkodniki), abiotyczne (susze, wiatry), zagrożenia antropogeniczne (zła, jakość powietrza), brak wystarczającej inwentaryzacji przyrodniczej, wypalanie traw.

Tabela 17. Tereny zieleni

Nazwa gminy	parki spacerowo - wypoczynkowe			zieleńce		
	obiekty			obiekty		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
ŚLĄSKIE	283	294	297	2 837	2 688	2 866
Szczyrk	0	0	0	1	1	1
Ustroń	4	4	4	20	20	20
Wisła	1	1	1	8	9	9
Brenna	2	2	2	4	4	4
Chybie	0	0	0	5	6	6
Dębowiec	0	0	0	1	1	1
Goleszów	0	0	0	3	3	4
Hażlach	0	0	0	7	7	7
Istebna	0	0	0	4	4	4
Skoczów	2	2	2	19	19	19
Strumień	0	0	0	3	3	3
Zebrzydowice	0	0	0	0	0	0
	9	9	9	75	77	78

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Analizując powyższą tabelę obszar LGD na przestrzeni lat (2018-2020) w swoim dobytku nie powiększył parków spacerowo-wypoczynkowych w żadnej z gmin należących do Lokalnej Grupy Działania i ilość tych obiektów zostaje na stałym poziomie 9 szt. Liczba ta w odniesieniu do całego województwa śląskiego kreśli się słabo, gdyż stanowi tylko 3% wszystkich obiektów w województwie. Nieco lepiej wygląda sytuacja zieleńców, gdyż od roku 2018 do roku 2020 można zauważyć progresję w ilości 3 sztuk. Jeśli chodzi o odniesienie do całego województwa śląskiego to sytuacja już nie wygląda optymistycznie, ponieważ zieleńce na obszarze Lokalnej Grupy Działania stanowią ok 2,7% wszystkich obiektów w województwie.

Tabela 18. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony powietrza

Wskaźnik	Stan 2015	Stan 2019
Krajowy Cel Redukcji Narażenia na pył PM_{2,5} [wartość docelowa 2030: 18 µg/m³]	Przekroczenia (zgodnie z „Roczną oceną jakości powietrza w województwie śląskim”) w gminach: Chybie, Skoczów	Przekroczenia(zgodnie z „Roczną oceną jakości powietrza w województwie śląskim”) w gminach: Brenna, Chybie, Hażlach, Istebna, Skoczów, Strumień, Ustroń, Zebrzydowice
Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne lub wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji – klasyfikacja strefy, w której leży powiat	Klasa C: • PM ₁₀ , • PM _{2,5} , • benzo(a)piren w pyle PM ₁₀ .	Klasa C: • PM ₁₀ , • PM _{2,5} , • benzo(a)piren w pyle PM ₁₀ , • ozon

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028

Niepokojące zjawisko, jakie można zaobserwować na przestrzeni 4 lat (od 2015-2019r) to znaczący wzrost obszaru, gdzie stężenia substancji szkodliwych przekroczyły wartości dopuszczalne. W roku 2015 był to obszar 2 gmin – Chybia i Skoczowa, natomiast w roku 2019 obszar ten swoim zasięgiem obejmował gminy: Brenna, Chybie, Hażlach, Itebna, Skoczów, Strumień, Ustroń i Zebrzydowice.

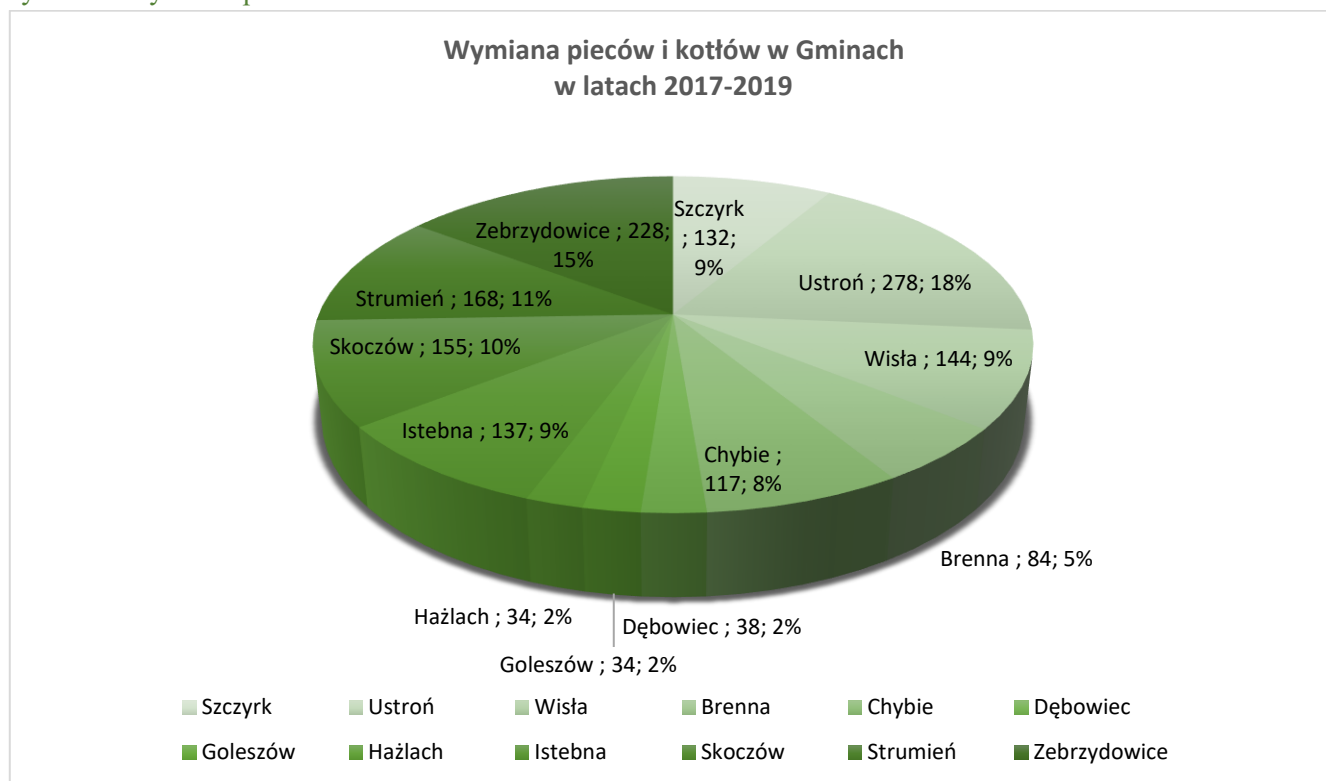
Źródła emisji na terenie powiatu cieszyńskiego i całym obszarze LGD

Zanieczyszczenia powietrza pochodzą z czterech podstawowych źródeł:

- **emisji przemysłowej** – dzięki wprowadzeniu regulacji prawnych (m.in. pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza z instalacji), opłat za korzystanie ze środowiska oraz zmianom procesów technologicznych ten rodzaj zanieczyszczeń nie stanowi obecnie wielkiego problemu,
- **emisji z kotłowni lokalnych i palenisk indywidualnych** – związanej z nieefektywnym spalaniem paliw, spalaniem odpadów komunalnych oraz eksploatacją kotłów i pieców niskiej klasy – obecnie największe źródło zanieczyszczeń,
- **emisji komunikacyjnej** – zależnej od natężenia ruchu drogowego, stanu dróg oraz efektywności spalania paliw – modernizacje dróg, budowa obwodnic oraz coraz ostrzejsze normy dla efektywności układów spalania w pojazdach pozwalają na sukcesywne zmniejszanie ilości zanieczyszczeń komunikacyjnych,
- **emisji napływowej** – zanieczyszczeń pochodzących z sąsiednich obszarów – niezależne od aktywności podejmowanych na terenie powiatu

Niska efektywność energetyczna części budynków jest bardzo istotnym problemem – w wielu budynkach funkcjonują niskosprawne systemy grzewcze, a przegrody budowlane nie są dostatecznie izolowane. Rozwiązaniem jest m.in. wymiana pieców i kotłów. W latach 2017 – 2019 mieszkańcy gminy wymielili łącznie 1549 kotły. Najwięcej kotłów wymieniono w gminach Ustroń (278 szt.) i Zebrzydowice (228 szt.), najmniej zaś w gminach: Hażlach (34 szt.), Goleiszów (34 szt.) i Dębowiec (38 szt.) Biorąc pod uwagę liczbę osób zamieszkujących gminę, liczbę gospodarstw domowych to dane te nie są optymistyczne.

Wykres 6. Wymiana pieców i kotłów w Gminach w latach 2017-2019

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028

Zgodnie z danymi uwzględnionymi w bazie terenów zdewastowanych i zdegradowanych województwa śląskiego, na terenie powiatu cieszyńskiego występuje 9 takich terenów o łącznej powierzchni 158,96 ha. W poniższej tabeli zestawiono te tereny z podziałem na gminy, na obszarze, których one występują.

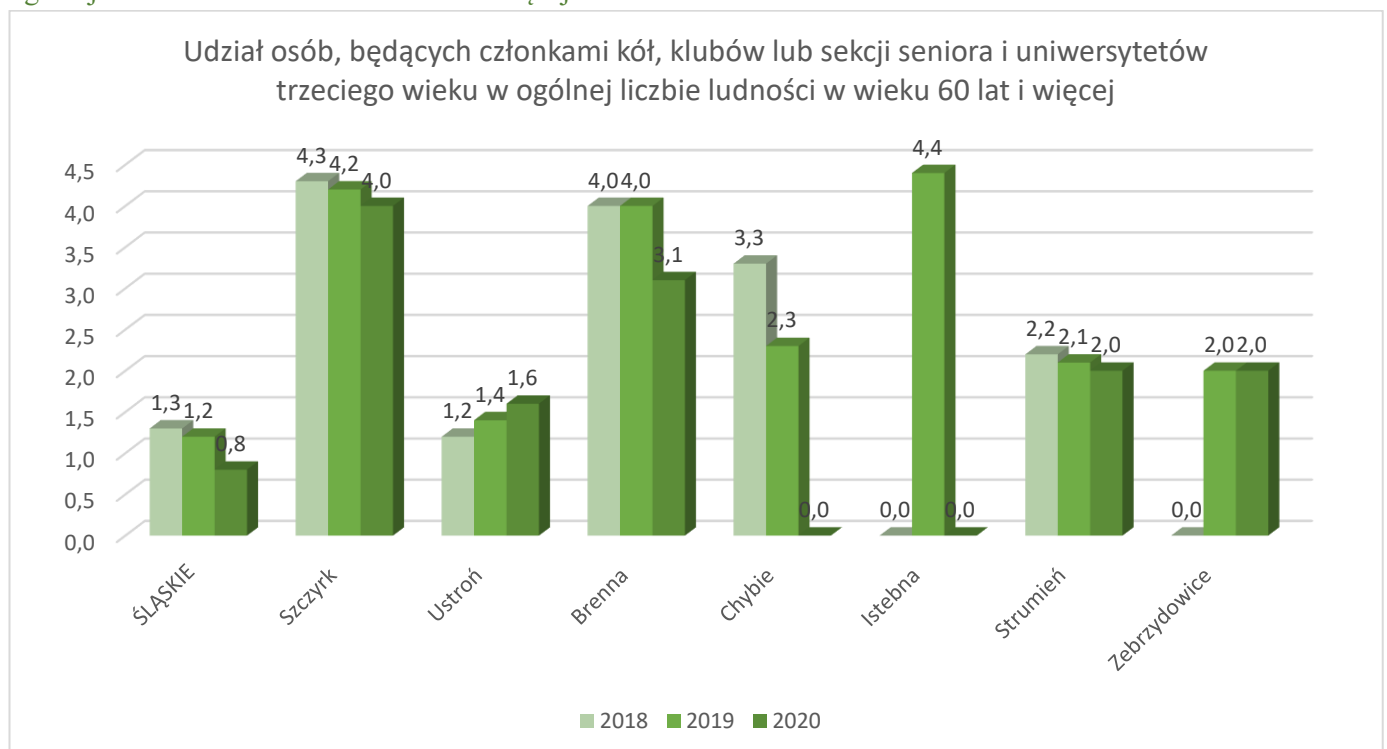
Tabela 19. Tereny zdegradowane i zdewastowane

Gmina	Liczba terenów	Powierzchnia terenu w ha
Chybie	1	28,87
Goeszów	3	22,13
Ustroń	2	33,2
Wisła	1	1,39
Zebrzydowice	2	73,37
RAZEM	9	158,96

Źródło: Ogólnodostępna Platforma Informacji – Tereny Przemysłowe i Zdegradowane (dostęp 3.11.2020 r.)

Integracja osób starszych

Wykres 7. Udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i uniwersytetów trzeciego wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela 20. Osoby w wieku 60+

	Osoby w wieku 60+	Kobiety	% kobiet w wieku 60+	Ogółem wszyscy	% ilość osób starszych do ogółu ludności
POLSKA	9645911	5614463	58,2	37 019 327	26,1
ŚLĄSKIE	1186418	690369	58,2	4 300 859	27,6
Szczyrk	1456	817	56,1	5 307	27,4
Ustroń	4905	2862	58,3	15 880	30,9
Wisła	3040	1738	57,2	10 532	28,9
Brenna	2854	1590	55,7	11 363	25,1
Chybie	2153	1210	56,2	9 534	22,6
Dębowiec	1237	684	55,3	5 653	21,9
Goleszów	3369	1911	56,7	12 815	26,3
Hazlach	2311	1260	54,5	10 569	21,9
Istebna	2345	1288	54,9	11 835	19,8
Skoczów	6525	3849	59,0	25 834	25,3
Strumień	2964	1652	55,7	13 160	22,5
Zebrzydowice	3189	1797	56,3	12 663	25,2
RAZEM	36348	20658	56,8	145 145	25,0

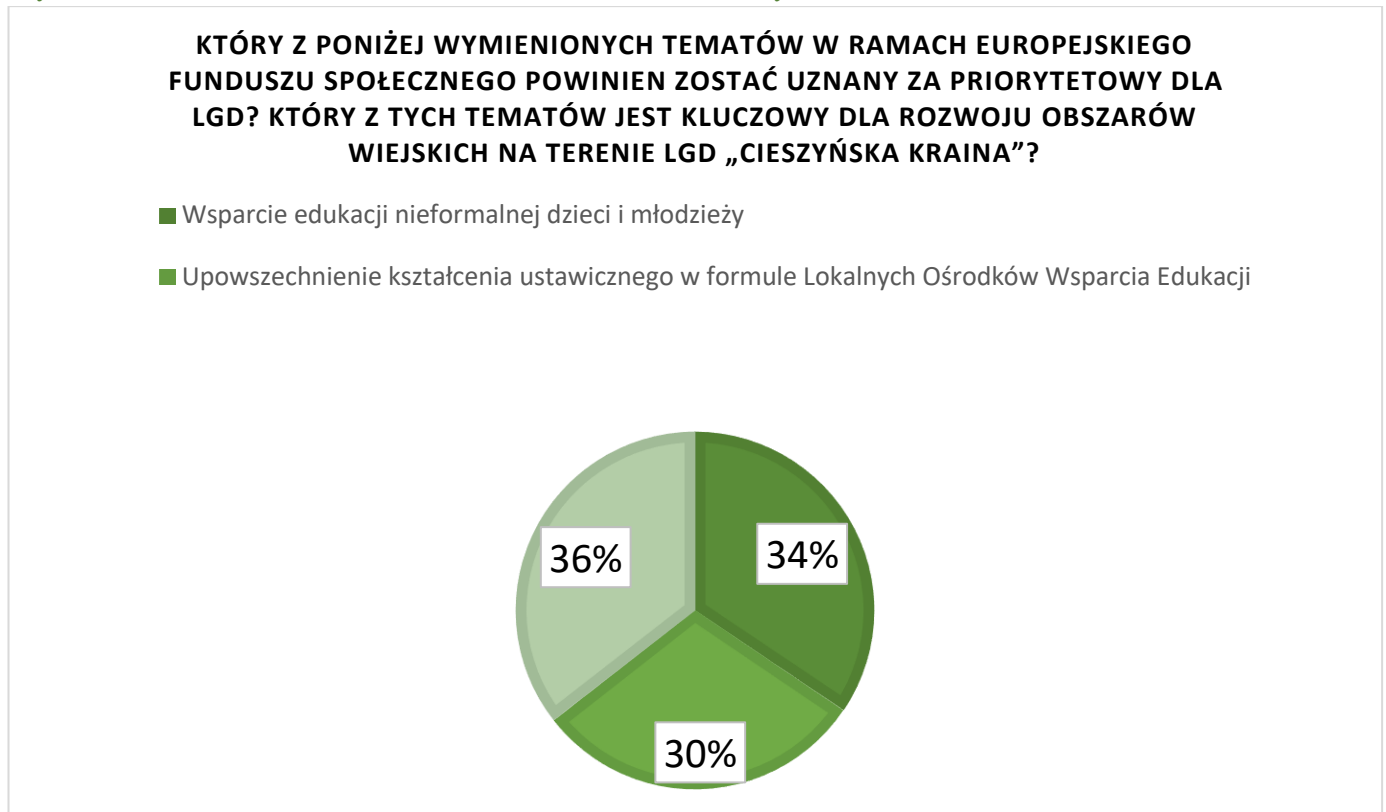
Źródło: bank danych lokalnych GUS, Narodowy Spis Powszechny: stan w dniu 31 marca 2021 r.

Z analizy wynika, iż udział osób będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i uniwersytetów trzeciego wieku ukazują niski jej odsetek w stosunku do odsetka osób starszych w Polsce. W całym województwie śląskim aktywnych osób 60+ jest 9491. Gorzej wygląda to w gminach na obszarze LGD- aktywność tej grupy osób przedstawia się następująco: Szczyrk – 58 osób z ogółu osób 60 i więcej, Ustroń – 78 osób, Brenna 88 osób, Strumień 59 osób, Zebrzydowice 63 osoby. W pozostałych gminach rozmieszczonych na terenie LGD wynosi 0. W odniesieniu do badanego okresu (lata 2018-2020) w każdej gminie można było zaobserwować spadek zainteresowania udziałem tej grupy osób w klubach, kołach, sekcjach seniora. Tylko w Gminie Ustroń nastąpił niewielki wzrost wskaźnika 1,2 – 2018 rok, 1,4 -2019 rok, 1,6 – 2020 rok. Czynny udział w życiu społecznym seniorów ma bezpośrednie przełożenie na zdrowie fizyczne, psychiczne oraz czerpanie przy tym radości i satysfakcji z życia. W przypadku osób aktywnych społecznie na wielu płaszczyznach, sytuacja pandemii koronawirusa stała się trudnym doświadczeniem życiowym. Liczne ograniczenia, zarówno w preferowanych aktywnościach, jak i kontaktach społecznych z bliskimi, przyjaciółmi czy nawet najbliższą rodziną, spowodowały, że osoby starsze (szczególnie narażone na zarażenie się wirusem COVID-19) zostały totalnie odizolowane od realnego świata społecznego. Osoby aktywne w czasach przed pandemią, w wielu przypadkach swoją aktywność zaniechały.

Edukacja na terenie LGD

W kwestiach związanych z edukacją dzieci i młodzieży nie można pominąć pandemii Covid-19, która wpłynęła na edukację dzieci i młodzieży w ogromnym stopniu. We wszystkich szkołach na terenie LGD nauczanie odbywało się zdalnie, co wiązało się z ogromnym wyzwaniem dla nauczycieli, rodziców i oczywiście samych uczniów. Uczniowie musieli dostosować się do nowej sytuacji, w której wzrosły wymagania edukacyjne, a jednocześnie trzeba było zachować bezpieczeństwo. Wynikiem tych działań u wielu dzieci pojawiły się depresje i stres z powodu izolacji i przymusowego przebywania w domu. Uczniowie nie mieli możliwości kontaktu z kolegami, a to utrudniało im proces uczenia się. Pandemia covid-19 miała bardzo negatywny wpływ na edukację dzieci i młodzieży również na terenie LGD Cieszyńska Kraina. Uczniowie nadal mają trudności w nauce i odnalezieniu się w środowisku rówieśniczym.

Wykres 8. Badanie ankietowe mieszkańców obszaru LGD Cieszyńska Kraina

Źródło: Opracowanie własne

Na podstawie badania ankietowego, które było prowadzone poprzez stronę internetową www.cieszynskakraina.pl mieszkańcy obszaru wskazali dwa wiodące obszary w ramach, których ich zdaniem należy wspierać mieszkańców w ramach funduszy EFS+. Najwięcej ankietowanych tj. 36% wskazało na konieczność wsparcia oddolnych inicjatyw o charakterze aktywizującym w szczególności osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, kolejno wsparcie edukacji nieformalnej dzieci i młodzieży 34% ankietowanych.

Tabela 21. Ogniska pracy pozaszkolnej

Obszar	ogniska pracy pozaszkolnej		
	uczestnicy zajęć ogółem		
	2019	2020	2021
	osoba	osoba	osoba
POLSKA	41 238	36 955	26 232
ŚLĄSKIE	10 444	10 337	8 181

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Powyższa tabela przedstawia uczestników zajęć w ogniskach pracy pozaszkolnej. Zarówno w skali kraju, jak i w województwie śląskim liczba osób w tej aktywności spada na przestrzeni lat 2019-2021. Pandemia Covid 19 i ograniczenia z nią związane przyczyniły się do zmniejszenia aktywności edukacyjnych pozaszkolnych, część tych zajęć została przekształcona w formy on-line.

Tabela 22. Współczynnik skolaryzacji netto

Nazwa gminy	Współczynnik skolaryzacji netto		
	szkoły podstawowe		
	2019	2020	2021
	[%]	[%]	[%]
ŚLĄSKIE	94,00	95,02	95,97
Szczyrk	87,04	86,21	84,43
Ustroń	114,22	114,88	108,86
Wisła	88,43	88,72	88,55
Brenna	90,69	91,55	87,49
Chybie	93,84	95,88	96,83
Dębowiec	85,58	92,25	87,46
Goleszów	74,60	75,42	70,78
Hażlach	80,33	79,34	80,08
Istebna	97,25	93,13	92,90
Skoczów	93,44	92,31	91,88
Strumień	93,53	96,70	93,21
Zebrzydowice	91,05	91,37	91,86

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Współczynnik skolaryzacji netto to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Wskaźnik skolaryzacji to podstawowy wskaźników stosowanych do badania poziomu edukacji. Jak wynika z powyższych danych wskaźnik ten utrzymuje się na terenie LGD na bardzo zbliżony poziomie odnotowuje się jedynie minimalny wzrost na przestrzeni lat 2019-2021.

Tabela 23. Współczynnik skolaryzacji brutto

Nazwa gminy	współczynnik skolaryzacji brutto		
	szkoły podstawowe		
	2019	2020	2021
	[%]	[%]	[%]
ŚLĄSKIE	95,68	96,37	97,17
Szczyrk	87,53	86,70	84,43
Ustroń	115,48	115,76	109,31
Wisła	89,34	89,98	89,45
Brenna	91,92	92,02	87,95
Chybie	94,15	96,18	97,72
Dębowiec	86,48	93,17	87,63
Goleszów	75,47	76,35	71,80
Hażlach	80,62	79,72	80,17
Istebna	97,98	94,10	93,12
Skoczów	94,76	93,39	93,23
Strumień	94,87	98,35	94,18
Zebrzydowice	91,47	91,53	92,36

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Współczynnik skolaryzacji brutto – to relacja liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji jest miarą powszechności nauczania, tj. służy do oceny aktywności edukacyjnej ludności. W przypadku szkół podstawowych wartość współczynnika brutto i netto mniejsza niż 100% nie musi oznaczać, że nie wszystkie dzieci, które powinny spełniać obowiązek szkolny, go realizują. W powyższej tabeli najwyższy współczynnik ma Ustroń. W dalszej kolejności to gminy miejsko-wiejskie – Strumień i Skoczów. Warto zauważyć, że gminy wiejskie mają często wyższy poziom skolaryzacji niż gminy miejskie (dla porównania gmina wiejska Zebrzydowice a gmina miejska Wisła).

Jak wynika z badania przeprowadzonego dla platformy edukacyjnej Tandu.pl przez IBRIS, aż 51 % uczniów (w całym kraju) w 2022 roku korzystało z dodatkowych, płatnych zajęć pozalekcyjnych. Rodzice deklarowali, że głównym powodem tego, że ich dzieci uczą się również poza szkołą, jest wsparcie rozwoju dziecka w zakresie nowych umiejętności i zainteresowań, których nie ma w programie szkolnym. Z tych samych badań wynika ile pieniędzy rodzice muszą wydawać na zajęcia dodatkowe pozaszkolne. Największa grupa rodziców (35 proc.) wydaje miesięcznie na korepetycje od 101 do 200 zł. Niektórzy jednak przeznaczają na ten cel znacznie więcej pieniędzy, nawet 300, 400 czy 500 zł miesięcznie. Potrzeba kształcenia dodatkowego dzieci i młodzieży jest ogromna zarówno w całym kraju, województwie i oczywiście na terenie LGD Cieszyńska Kraina.

Analiza SWOT została opracowana na podstawie badań ankietowych, spotkań z mieszkańcami, spotkań i prac grupy roboczej oraz przy wsparciu danych statystycznych.

1. Turystyka i rekreacja obszaru objętego LSR	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obfite zasoby naturalne, takie jak lasy, jeziora i góry. ➤ Intensywność turystyki i aktywności rekreacyjnych. ➤ Piękne widoki i czyste powietrze. ➤ Dobra komunikacja z innymi regionami Polski. ➤ Rozwój sektora turystycznego i usług rekreacyjnych. ➤ Wyjątkowe dziedzictwo kulturowe i historyczne. ➤ Duży potencjał do rozwoju gospodarczego. ➤ Dostęp do wielu szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych. ➤ Duża liczba hoteli i pensjonatów. ➤ Możliwość uprawiania sportów zimowych. ➤ Korzystne położenie geograficzne w obszarze przygranicznym, w pobliżu dużych aglomeracji i atrakcji turystycznych. ➤ Dogodne połączenia drogowe i kolejowe – dobre położenie komunikacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Konkurencja ze strony innych regionów. ➤ Ograniczone możliwości rozwoju infrastruktury turystycznej. ➤ Mała liczba dostępnych atrakcji turystycznych. ➤ Niewystarczająca liczba systemów informacyjnych związanych z poszczególnymi zabytkami. ➤ Niewystarczająca liczba szlaków turystycznych i tematycznych łączących obiekty zabytkowe. ➤ Zły stan techniczny zabytków. ➤ Niedostatecznie dostosowanie zabytków do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. ➤ Kalendarz imprez kulturalnych, także o charakterze ponadregionalnym, niespełniający oczekiwań mieszkańców i turystów. ➤ Niedostateczne zróżnicowanie oferty kulturalnej (wydarzenia inne niż nawiązujące do lokalnej kultury i tradycji, skierowane do różnych grup wiekowych).

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wysoka świadomość tożsamości mieszkańców. ➤ Duża ilość cennych zabytków, duża liczba muzeów, izb regionalnych, pomników przyrody. ➤ Duża liczba publikacji na temat historii i tradycji obszaru. ➤ Cykliczne imprezy kulturalne, bogaty kalendarz imprez turystycznych. ➤ Atrakcyjne warunki krajobrazowo-przyrodnicze oraz położenie geograficzne i ukształtowanie terenu sprzyjające przez cały rok rozwojowi różnych form turystyki. ➤ Przyciągająca gości infrastruktura turystyczna, okołoturystyczna, sportowa, rekreacyjna i rehabilitacyjna. ➤ Konkurencyjne ceny ofert turystycznych. ➤ Relatywnie niski stopień zanieczyszczenia środowiska. ➤ Bioróżnorodność, obszary chronione, bogactwa naturalne - złoża unikatowej solanki jodowo-bromowej, torfu i borowiny. ➤ Uzdrowski charakter miejscowości - dobrze rozbudowana infrastruktura uzdrowska, sanatoryjna, rehabilitacyjno-zabiegowa. ➤ Powiązanie gospodarki z turystyką, dobra kondycja branży turystycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niewystarczające wsparcie finansowe dla działalności podmiotów w dziedzinie turystyki i rekreacji. ➤ Brak współpracy ponadlokalnej umożliwiającej twórcom ludowym nawiązanie kontaktów z innymi twórcami. ➤ Zły stan techniczny obiektów, nie wystarczająca ilość miejsc na działalność kulturalną, niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. ➤ Niewystarczająca liczba i jakość obiektów turystycznych. ➤ Niewystarczająca liczba innowacyjnych rozwiązań w obszarze turystyki. ➤ Niedostateczne zróżnicowanie oferty noclegowej. ➤ Niska, jakość zarządzania obiektami turystycznymi. ➤ Niewystarczająca liczba podstawowych elementów infrastruktury rekreacyjnej. ➤ Niewystarczająca liczba wypożyczalni sprzętu sportowego i rekreacyjnego. ➤ Brak marki – sztandarowego produktu turystycznego, jako identyfikatora LSR. ➤ Niewystarczająca, jakość promocji turystycznej. ➤ Słabe zarządzanie obiektami infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej.
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niewystarczająca pomoc finansowa, doradcza, szkoleniowa dla działających firm oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą w obszarach turystyki. ➤ Sezonowy charakter pracy w turystyce. ➤ Niewystarczająca liczba działań promocyjnych dla firm związanych z turystyką.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rozwój przemysłu turystycznego i usług rekreacyjnych. ➤ Promocja regionu, jako wyjątkowego miejsca do życia i odpoczynku. ➤ Zwiększenie poziomu inwestycji i finansowania. ➤ Możliwość rozwoju infrastruktury turystycznej. ➤ Możliwość tworzenia nowych miejsc pracy. ➤ Możliwość rozwoju usług turystycznych. ➤ Możliwość wykorzystania potencjału turystycznego regionu. ➤ Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania. ➤ Rozwój współpracy transgranicznej. ➤ Zainteresowanie obszarem Śląska Cieszyńskiego i Beskidów wśród turystów. ➤ Działania promocyjne podejmowane w skali ponadregionalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ograniczone możliwości rozwoju infrastruktury turystycznej. ➤ Mała liczba dostępnych atrakcji turystycznych. ➤ Konkurencja ze strony sąsiednich obszarów (zwłaszcza w obszarze turystyki). ➤ Peryferyjne położenie w województwie śląskim, bliskość granicy. ➤ Istnienie naturalnych barier dla rozwoju gmin. ➤ Zmiany klimatyczne. ➤ Zmniejszenie zainteresowania kulturą i tradycją lokalną wśród ludzi młodych. ➤ Spadek zainteresowania wydarzeniami kulturalnymi odbywającymi się na małą skalę. ➤ System prawny, fiskalny i polityka podmiotów funkcjonujących ponadlokalnie.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Organizacja cyklicznych imprez o zasięgu ogólnokrajowym lub międzynarodowym. ➤ Wzrost świadomości i aktywności społeczeństwa w dziedzinie ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego. ➤ Wzrost aktywności istniejących oraz powstanie nowych podmiotów wspomagających działalność kulturalną i ochronę zabytków. ➤ Wzrost zamożności społeczeństwa. ➤ Tendencja do zmiany form spędzania wolnego czasu. ➤ Rozwój nowych rodzajów turystyki. ➤ Wzrost zaangażowania JST w rozwój turystyki. ➤ Dążenie do podniesienia innowacyjność przedsiębiorstw w obszarze turystyki/okołoturystyki. ➤ Działania inwestorów zewnętrznych związane z rozwojem branży turystycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wzrastająca konkurencja czeskiej i słowackiej bazy sportowej, turystycznej i rekreacyjnej, a także gmin ościennych. ➤ Degradacja środowiska spowodowana brakiem inwestycji proekologicznych oraz zwiększającą się liczbę turystów zaśmiecających i niszczących środowisko. ➤ Postępująca urbanizacja. ➤ Nieuregulowane sprawy własności. ➤ Trudność w pozyskaniu gruntów.
<p>2. Spójność społeczna i aktywizacja obszaru</p>	
<p>Mocne strony</p>	<p>Słabe strony</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dobra jakość bazy dydaktycznej i jej otoczenia oraz wysokie nasycenie placówkami edukacyjnymi. ➤ Wysoka jakość kadry nauczycielskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niski poziom dofinansowania działalności edukacyjnej. ➤ Mała liczba alternatywnych i innowacyjnych metod edukacji. ➤ Wysokie koszty funkcjonowania opieki senioralnej.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Współpraca transgraniczna placówek szkolnych. ➤ Zaangażowanie samorządów w rozwój lokalny oraz współpraca ze społecznością lokalną i organizacjami pozarządowymi. ➤ Rozbudowana infrastruktura pomocy społecznej. ➤ Wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w sferze pomocy społecznej. ➤ Wysoka świadomość mieszkańców dotycząca rozwoju i wsparcia osób niepełnosprawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak nowoczesnych rozwiązań i narzędzi przeciwdziałania wykluczeniu. ➤ Niedostateczne wsparcie prawno-finansowe dla osób wykluczonych. ➤ Niedostatecznie dobry stan techniczny infrastruktury edukacyjnej. ➤ Niewielka ilość zajęć dodatkowych i rozwijających w szkołach .
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zwiększenie zakresu pomocy środowiskowej. ➤ Rozwój placówek edukacyjnych. ➤ Wzrost dostępności do szkieletowej sieci szerokopasmowej, cyfryzacja. ➤ Modernizacja infrastruktury kolejowej i drogowej na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym. ➤ Zajęcia dodatkowe i wyrównujące dla dzieci i młodzieży. ➤ Szkolenia dla osób wykluczonych i starszych. ➤ Dodatkowe formy edukacji dla dzieci i młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nieefektywne kształcenie dzieci i młodzieży. ➤ Postępujący wzrost bezrobocia, zwiększanie się udziału bezrobotnej młodzieży w ogólnej liczbie osób pozbawionych pracy; zwiększanie się liczby osób długotrwale bezrobotnych, „dziedziczenie” bezrobocia. ➤ Zjawisko wykluczenia społecznego. ➤ Zanikanie społecznych form edukacji młodzieży. ➤ Ujemne saldo migracji - odpływ młodych ludzi do miast i zagranicę, brak motywacji zawodowych do pozostania, otwieranie się rynku pracy w Czechach. ➤ Brak systemowych rozwiązań, np. dostosowania działań odnoszących się do negatywnych zjawisk społecznych (starzenie się społeczeństwa, bezdomność, bezrobocie).

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Przeszarżałe formy oferty pomocowej. ➤ Bierność osób potrzebujących w działaniu na rzecz polepszenia warunków życia. ➤ Powstawanie nowych źródeł uzależnień, wzrastająca liczba osób zagrożonych ubóstwem i uzależnieniami. ➤ Zmniejszanie nakładów na edukację, brak funduszy na remonty, modernizację i inwestycje w infrastrukturze edukacyjnej, zajęcia pozalekcyjne. ➤ Spadek przychodów budżetu gminy, ograniczenie subwencji zewnętrznych, ograniczenie możliwości finansowania projektów, w tym inwestycji ze środków budżetu gmin. ➤ Demografia – starzenie się społeczeństwa, choroby cywilizacyjne.
3. Ochrona środowiska i OZE	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Relatywnie niski stopień zanieczyszczenia środowiska. ➤ Bogactwo przyrody, różnorodność gatunkowa i krajobrazowa, liczne parki narodowe, rezerваты przyrody oraz obszary Natura 2000. ➤ Funkcjonalny system odbioru odpadów komunalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niewystarczające wsparcia dla inwestycji związanych z ochroną środowiska i OZE. ➤ Długi okres zwrotu z inwestycji w OZE. ➤ Niewystarczające wsparcie finansowe dla ochrony środowiska i OZE.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Współpraca organizacji ekologicznych, działających na rzecz ochrony środowiska i promocji zrównoważonego rozwoju. ➤ Powszechna świadomość wśród społeczeństwa na temat ochrony środowiska i konieczności wykorzystania OZE. ➤ Wzrastające zaangażowanie społeczne i polityczne w kwestiach ochrony środowiska i wykorzystywania OZE. ➤ Coraz lepsza dostępność technologii OZE. ➤ Wzrost inwestycji w sektor OZE. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niewystarczające zaangażowanie państwa w ochronę środowiska i wykorzystanie technologii OZE. ➤ Niski poziom wykorzystania OZE w przedsiębiorstwach.
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Podnoszenie świadomości ekologicznej w sferze zagrożeń, jakie niosą działania ingerujące w środowisko. ➤ Zwiększenie dostępność i niskie koszty energii z OZE. ➤ Wzmocnienie świadomości społeczeństwa i działań proekologicznych przez lokalne społeczności. ➤ Wykorzystanie Beskidu Śląskiego, jako terenu do rozwoju ekoturystyki, promowanie wspomagania infrastruktury, a także rozwój infrastruktury turystycznej przyjaznej dla środowiska. ➤ Współpraca między instytucjami ochrony środowiska, organizacjami ekologicznymi i samorządami, w celu podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska. ➤ Wykorzystanie funduszy i programów rządowych na rozwój infrastruktury, inwestycje ekologiczne i projekty ochrony środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wysoki koszt (wkład własny) realizacji projektów proekologicznych. ➤ Wysokie koszty inwestycji w infrastrukturę OZE. ➤ Brak wystarczającego wsparcia państwa na rzecz OZE i ochrony środowiska. ➤ Nierozsądne wykorzystywanie zasobów naturalnych. ➤ Niewystarczająca ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

➤ Coraz większa świadomość konsumentów na temat ochrony środowiska i OZE. ➤ Większy popyt na wsparcie dla inwestycji w OZE. ➤ Rozwój firm wykorzystujących technologię OZE.	

Źródło: Opracowanie własne

Podczas spotkań konsultacyjnych oraz prac Grupy Roboczej obszar LSR został poddany analizie w kilkunastu obszarach. Następnie określono 3 najważniejsze obszary (turystyka, integracja społeczna oraz ochrona środowiska i OZE), wskazano także mocne i słabe strony obszaru oraz szanse i zagrożenia w tych elementach analizy. Obszar objęty działalnością LGD „Cieszyńska Kraina” identyfikowany jest, jako posiadający szereg różnorodnych zasobów pozytywnie wpływających na jego rozwój. Do mocnych stron zaliczyć można atrakcyjne położenie geograficzne, bogactwa naturalne, różnorodność krajobrazową, bogate dziedzictwo kulturowe, specyficzny folklor, mnogość wydarzeń kulturalnych i szeroką ofertę turystyczną. Jednocześnie z analizy wynika, że na obszarze LSR istnieją deficyty w obszarze ilości i jakości infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej.

Wśród szans wskazano przede wszystkim na ciągły rozwój różnych form turystyki oraz wzrost zainteresowania dziedzictwem historycznym, wzrost zainteresowania wprowadzaniem rozwiązań proekologicznych sprzyjających ochronie środowiska, a także możliwość korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania projektów. Realizacja LSR ma sprzyjać ograniczeniu zagrożeń, wśród których wymieniano przede wszystkim wzrastającą konkurencję ze strony innych obszarów turystycznych, wysokie koszty inwestycji w OZE, a także ograniczenia natury prawnej i finansowej.

Obszar Śląska Cieszyńskiego i Beskidów ma duży potencjał do rozwoju działalności turystycznej i rekreacyjnej, ponieważ posiada obfite zasoby naturalne, piękne widoki, czyste powietrze i wyjątkowe dziedzictwo kulturowe. Wysoka świadomość tożsamości mieszkańców, dostęp do szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych oraz dogodne połączenia komunikacyjne są dodatkowymi atutami tego obszaru. Aby w pełni wykorzystać potencjał turystyczny regionu, konieczne jest wsparcie finansowe dla podmiotów działających w dziedzinie kultury, turystyki i rekreacji oraz rozwój infrastruktury turystycznej i usług rekreacyjnych. W celu zwiększenia zainteresowania regionem konieczne jest zintensyfikowanie działań promocyjnych i zróżnicowanie oferty kulturalnej skierowanej do różnych grup wiekowych. Aby zapobiec degradacji środowiska, konieczne jest wdrożenie inwestycji proekologicznych i wprowadzenie środków ochrony środowiska przed zanieczyszczeniem spowodowanym przez turystów.

Analiza SWOT wykazała, że pomimo stale poprawiającego się stanu środowiska naturalnego na skutek wprowadzania w życie wielu uregulowań w tej dziedzinie, ciągle istnieje konieczność wsparcia dla operacji w obszarze ochrony środowiska. Jako słabe strony obszaru w tej dziedzinie wskazano przede wszystkim małą ilość inwestycji w OZE, czego nie rekompensują silne strony w postaci silnie rozwiniętej świadomości ekologicznej. Wyeliminowanie tych słabych stron przyczyni się do wzmocnienia konkurencyjności obszaru. Wśród szans należy zauważyć wsparcie przedsiębiorców związane z zastosowaniem rozwiązań proekologicznych oraz OZE. Aby skutecznie chronić środowisko, należy zwiększyć zaangażowanie państwa w ochronę środowiska i wykorzystanie technologii OZE. Potrzebne jest zwiększenie wsparcia finansowego i zapewnienie wystarczającego wsparcia dla inwestycji związanych z ochroną środowiska i OZE. W celu skutecznej ochrony środowiska należy wspierać współpracę organizacji ekologicznych, działających na rzecz ochrony środowiska i promocji zrównoważonego rozwoju. Należy zwiększyć świadomość społeczeństwa na temat zagrożeń dla środowiska oraz konieczności wykorzystania OZE. Powinno się rozwijać infrastrukturę turystyczną przyjazną dla środowiska oraz wspierać rozwój ekoturystyki. Należy wykorzystać fundusze i programy rządowe na inwestycje ekologiczne i projekty ochrony środowiska. Należy zwiększyć wykorzystanie OZE w przedsiębiorstwach działających na obszarze Cieszyńskiej Krainy.

Jednym z najważniejszych problemów, z którym musi się zmierzyć LGD „Cieszyńska Kraina” jest tworzenie spójności społecznej, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wsparcie edukacyjne dzieci i młodzieży. Duża aktywność społeczna mieszkańców wymaga wsparcia, z powodu występujących braków w podstawowej infrastrukturze zapewniającej sprawną organizację i funkcjonowanie w obywatelskich formach aktywności społecznych. Aktywność ta jest również hamowana przez postawy społeczne wynikające z bezrobocia czy poziomu wykształcenia. Z tego względu, dla zachowania integralności wspólnoty LGD, konieczne jest podjęcie działań zmierzających do zachowania i podniesienia aktywności mieszkańców poprzez większe zaangażowanie ich w działania edukacyjne i społeczne. Obszar Cieszyńskiej Krainy w kontekście spójności społecznej ma szereg dobrych stron, takich jak dobra, jakość bazy dydaktycznej i jej otoczenia, wysoka, jakość kadry nauczycielskiej, współpraca transgraniczna placówek szkolnych, zaangażowanie samorządów w rozwój lokalny oraz współpraca ze

społecznością lokalną i organizacjami pozarządowymi, rozbudowana infrastruktura pomocy społecznej oraz wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w sferze pomocy społecznej. Jednakże obszar ma również słabe strony, które muszą zostać wyeliminowane, aby móc osiągnąć pełną spójność społeczną, takie jak niski poziom dofinansowania działalności edukacyjnej, mała liczba alternatywnych i innowacyjnych metod edukacji, wysokie koszty funkcjonowania opieki senioralnej, brak nowoczesnych rozwiązań i narzędzi przeciwdziałania wykluczeniu oraz niedostateczne wsparcie prawno-finansowe dla osób wykluczonych. W celu zapewnienia spójności społecznej w tym obszarze należy podjąć szereg działań, takich jak zwiększenie zakresu pomocy środowiskowej, rozwój placówek edukacyjnych, zajęcia dodatkowe i wyrównujące dla dzieci i młodzieży, szkolenia dla osób wykluczonych i starszych oraz dodatkowe formy edukacji dla dzieci i młodzieży. Należy również zwrócić uwagę na zagrożenia, takie jak postępujący wzrost bezrobocia, zwiększanie się udziału bezrobotnej młodzieży w ogólnej liczbie osób pozbawionych pracy, zjawisko wykluczenia społecznego, zanikanie społecznych form edukacji młodzieży, ujemne saldo migracji, brak systemowych rozwiązań, przestarzałe formy oferty pomocowej, bierność osób potrzebujących w działaniu na rzecz polepszenia warunków życia, powstawanie nowych źródeł uzależnień, wzrastająca liczba osób zagrożonych ubóstwem i uzależnieniami, spadek przychodów budżetu gminy, ograniczenia subwencji zewnętrznych, ograniczenia możliwości finansowania projektów oraz demografia.

2. Określenie grup docelowych szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR

Obszar Cieszyńskiej Krainy zamieszkuje ponad 148 tys. ludności, z czego blisko 76 tys. stanowią kobiety, a ponad 72 tys. mężczyźni. Ziemię tę cechuje stosunkowo wysoka średnia gęstość zaludnienia¹ na poziomie 216 os/km² przy średniej dla krajowej 122 os/km² na koniec 2020. Biorąc pod uwagę poszczególne gminy LGD, najliczniej zamieszkaną gminą jest Gmina Skoczów, zaś najmniej licznie Miasto Szczyrk. Szczegółowe dane na temat ludności poszczególnych gmin prezentuje poniższa tabela.

Tabela 24. Podstawowe dane dotyczące ludności obszaru LGD

Nazwa gminy	Liczba ludności	Mężczyźni	Kobiety
Brenna	11 719	5 811	5 908
Chybie	9 632	4 766	4 866
Dębowiec	5 782	2 877	2 905
Goleszów	13 167	6 381	6 786
Hażlach	10 816	5 368	5 448
Istebna	12 146	6 091	6 055
Skoczów	26 396	12 659	13 737
Strumień	13 240	6 624	6 616
Szczyrk	5 509	2 646	2 863
Ustroń	16 149	7 667	8 482
Wisła	10 905	5 236	5 669
Zebrzydowice	12 918	6 367	6 551
RAZEM OBSZAR LGD	148 379	72 493	75 886

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Analiza struktury wiekowej mieszkańców obszaru LGD na przestrzeni ostatnich lat potwierdza ogólną tendencję starzenia się społeczeństwa obserwowaną zarówno w Polsce, jak i większości krajów Europy. Na obszarze LGD z roku na rok wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Najbardziej liczna grupa mieszkańców na terenie LGD to osoby w wieku produkcyjnym 15-59 lat kobiety i 15-64 lat mężczyźni.

¹ W obliczeniach uwzględniono również miejskie części gmin Skoczów oraz Strumień.

Tabela 25. Struktura wiekowa obszaru LGD

Nazwa gminy	Ludność ogółem	Ludność w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej	Ludność w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni	Ludność w wieku poprodukcyjnym
Szczyrk	5 509	818	3 436	1 255
Ustroń	16 149	2 341	9 357	4 451
Wisła	10 905	1 606	6 611	2 688
Brenna	11 719	2 012	7 184	2 523
Chybie	9 632	1 778	6 012	1 842
Dębowiec	5 782	1 042	3 695	1 045
Goeszów	13 167	2 194	8 034	2 939
Hazlach	10 816	1 879	6 994	1 943
Istebna	12 146	2 537	7 683	1 926
Skoczów	26 396	4 348	16 196	5 852
Strumień	13 240	2 431	8 273	2 536
Zebrzydowice	12 918	2 129	7 982	2 807
Razem	148 379	25 115	91 457	31 807

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Zmniejsza się liczba osób korzystających z pomocy społecznej (wskaźnik na 10 tys. Ludności). Obecnie najmniej takich osób jest w gminie Hazlach (93 na 10 tys.) oraz Dębowiec (187 na 10 tys.). W Dębowcu notujemy najszybszy spadek osób potrzebujących wsparcia, 67% w okresie 6 lat. W gminach LGD jest więcej beneficjentów pomocy społecznej na 10 tysięcy mieszkańców, 314 osób w porównaniu do liczby dla całego województwa, 276 osób na 10 tysięcy mieszkańców.

Tabela 26. Beneficjenci środowiskowej pomocy społeczne na 10 tys. ludności

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
ŚLĄSKIE	485	442	380	338	304	276
Brenna	625	586	531	455	410	341
Chybie	508	464	400	385	302	257
Dębowiec	570	430	474	348	261	187
Goeszów	326	255	261	226	234	219
Hazlach	182	157	154	109	106	93
Istebna	997	902	785	767	717	667
Skoczów	431	385	344	323	291	273
Strumień	638	577	546	463	426	420
Szczyrk	561	524	411	322	324	307
Ustroń	372	386	348	344	321	306
Wisła	648	563	478	419	428	408
Zebrzydowice	545	498	434	357	332	295
Średnio LGD	534	477	431	377	346	314

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Grupy istotne z punktu widzenia realizacji LSR to przede wszystkim:

- Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej
- Przedsiębiorcy,
- Osoby fizyczne chcące założyć działalność gospodarczą,
- Organizacje pozarządowe,
- Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki

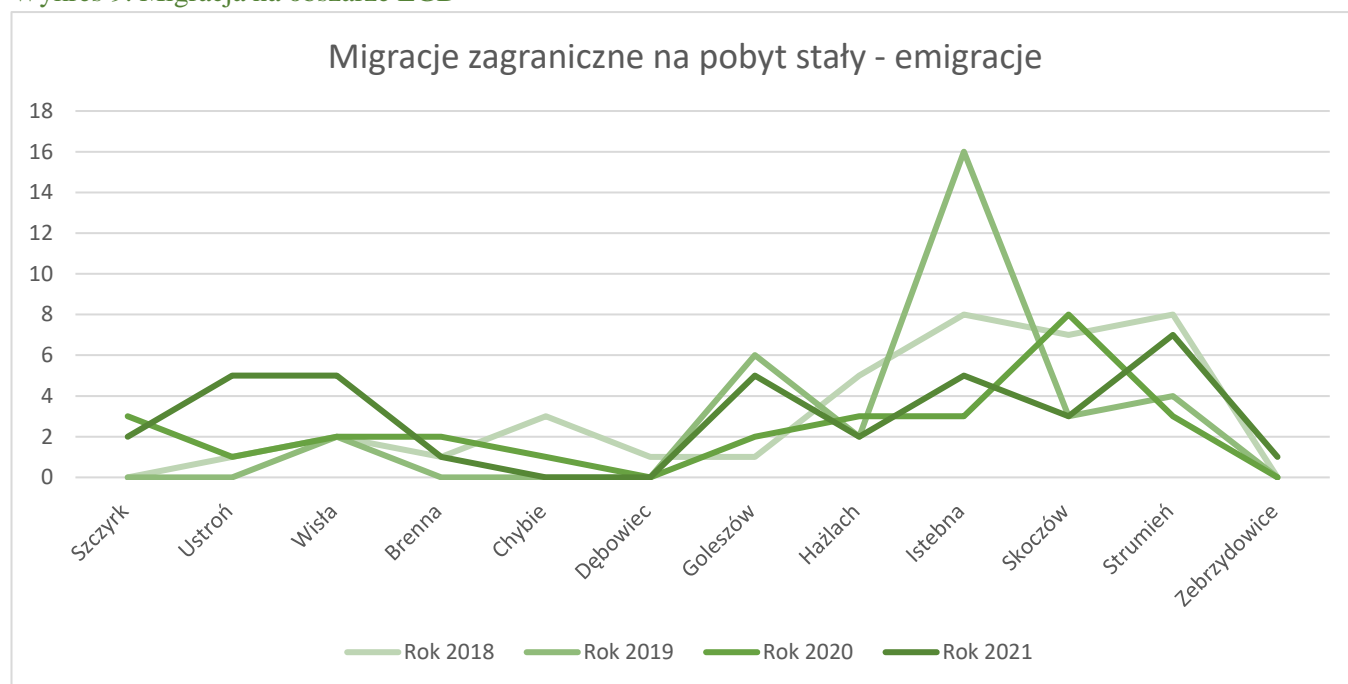
Tabela 27. Grupy istotne z punktu widzenia realizacji LSR, ich problemy oraz obszary interwencji

Grupy istotne z punktu widzenia realizacji LSR	Problemy		Obszary interwencji
<ul style="list-style-type: none"> Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej Przedsiębiorcy, Osoby fizyczne chcące założyć działalność gospodarczą, Organizacje pozarządowe, Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki. 	<ul style="list-style-type: none"> Brak wykorzystania potencjału dla rozwoju turystyki i rekreacji obszaru LSR Braki w infrastrukturze turystycznej i rekreacyjnej obszaru LST Infrastruktura turystyczna niedostosowana do zmieniających się trendów Niska świadomość obywateli w obszarze turystycznym, promocji regionu i jego walorów Brak dodatkowych środków na wsparcie przedsiębiorstw działających w obszarze turystyki/okołoturystyki 	Rozwój turystyczny i rekreacyjny obszaru LSR	Rozwój przedsiębiorczości - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne w zakresie turystyki/okołoturystyki Rozwój przedsiębiorczości - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki/okołoturystyki Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej w zakresie turystyki/rekreacji Kształtowanie świadomości obywatelskiej w obszarze turystycznym, promocji regionu i jego walorów (warsztaty, eventy, szkolenia, wymiana dobrych praktyk itp.)
<ul style="list-style-type: none"> Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej Organizacje pozarządowe, Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki. 	<ul style="list-style-type: none"> Niedostateczna ilość form integracji kierowanych do osób potrzebujących i wykluczonych Niewielka ilość działań integracyjnych skierowanych do osób starszych Niewielka ilość pozaformalnych form wsparcia dla dzieci i młodzieży 	Wzrost poziomu spójności, aktywizacji i integracji społecznej obszaru LSR	Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci - projekty integracyjne skierowane dla osób potrzebujących i wykluczonych Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym - projekty integracyjne skierowane dla osób starszych

	<ul style="list-style-type: none"> • Braki w infrastrukturze publicznej służącej integracji społecznej mieszkańców 		<p>Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia - inicjatywy w obszarze edukacji poza formalnej dzieci i młodzieży</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej • Przedsiębiorcy, • Osoby fizyczne chcące założyć działalność gospodarczą, • Organizacje pozarządowe, • Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak dodatkowych środków na inwestycje w OZE wśród przedsiębiorców • Niewielkie środki finansowe kierowanych na infrastrukturę publiczną z uwzględnieniem dbałości o środowisko • Niski poziom świadomości obywatelskiej w zakresie działań ekologicznych 	<p>Rozwój zielonej gospodarki</p>	<p>Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej - infrastruktura społeczna służąca integracji społecznej mieszkańców</p> <p>Rozwój przedsiębiorczości - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne z zastosowaniem OZE</p> <p>Rozwój przedsiębiorczości - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej z zastosowaniem OZE</p> <p>Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej w sposób chroniący środowisko/nieprowadzący do jego degradacji</p> <p>Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności (warsztaty, eventy, szkolenia, wymiana dobrych praktyk itp.)</p>

Źródło: opracowanie własne

Wykres 9. Migracja na obszarze LGD

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Niepokojącym zjawiskiem utrzymującym się od kilku lat jest stała migracja za granicę, głównie jest to migracja zarobkowa, osób w wieku produkcyjnym. Wiąże się to z brakiem miejsc pracy na terenie objętym LSR głównie dla ludzi młodych. Poniżej przedstawiono szczegółowe dane dotyczące migracji za granicę na przełomie ostatnich czterech lat. W celu ograniczenia migracji konieczne jest tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy oraz wsparcie osób pozostających bez pracy w tym osób długotrwale pozostających bez zatrudnienia.

Grupy defaworyzowane:

Mając na uwadze rolę LGD we wspieraniu włączenia społecznego szczególnie nacisk zostanie położony na potrzeby zdiagnozowanych na obszarach objętych LSR grup osób w niekorzystnej sytuacji, tj.:

- osób poszukujących zatrudnienia

Jak wynika z diagnozy i analizy obszaru osoby poszukujące zatrudnienia zdecydowanie należą do osób w niekorzystnej sytuacji na obszarze LGD Cieszyńska Kraina. Sytuacje, jakie miały miejsce w ostatnich latach tj. epidemia Covid 19, konflikt zbrojny na Ukrainie oraz rosnące koszty utrzymania miejsc pracy powodują, że osoby poszukujące zatrudnienia są w niekorzystnej sytuacji. Wiele przedsiębiorstw na terenie LGD ma ograniczoną liczbę etatów, a inne są zmuszone nawet do redukcji zatrudnienia, aby minimalizować koszty utrzymania. Wiele firm na terenie specjalizuje się w sektorach, które są podatne na różnego rodzaju zagrożenia lub które są bardzo wrażliwe na zmiany np. cała branża turystyczna i okołoturystyczna. Dlatego też konieczne jest wspieranie osób pozostających bez zatrudnienia i poszukujących pracy.

Operacje w ramach, których będą wspierane grupy defaworyzowane będą dodatkowo punktowane w ramach kryteriów wyboru operacji.

Grupę defaworyzowaną należy w szczególny sposób zaktywizować i zaangażować do udziału we wdrażaniu Strategii. Celem tych działań jest dążenie do ograniczenia ich wykluczenia społecznego bądź obniżanie jego poziomu. Stąd też zaplanowano konkretne kanały przekazu dedykowane tej grupie, jako najbardziej efektywne z uwzględnieniem poszczególnych kategorii w ramach grupy defaworyzowanej, którą są osoby poszukujące zatrudnienia tj.:

- ✓ portal społecznościowy; który obecnie stanowi jedno z podstawowych, ogólnie dostępnych źródeł komunikacji. Wykorzystanie go pozwoli zarówno kierować informacje i komunikaty, jak też wchodzić w bezpośrednią interakcję z tą grupą docelową;
- ✓ artykuły (ogłoszenia) prasowe, informacje w urzędach ale także komunikacja elektroniczna; jest to zróżnicowana grupa, której trudno przyporządkować jeden rodzaj kanałów przekazu.

Partnerstwo trójsektorowe, jakim jest LGD będzie próbowało rozwiązać problemy grupy defaworyzowanej, każdy partner w ramach własnych możliwości:

- samorząd lokalny poprzez operacje zmierzające do rozwoju mieszkalnictwa socjalnego oraz infrastruktury usług społecznych, a także operacji mających na celu rewitalizację obszarów zdegradowanych,
- sektor gospodarczy poprzez stwarzanie możliwości do zatrudnienia nowych pracowników,
- organizacje społeczne, w tym LGD, poprzez wsparcie szkoleniowe i doradcze.

3. Analiza możliwości wsparcia lokalnych i ponadlokalnych inicjatyw

Na terenie objętym działaniem Stowarzyszenia LGD „Cieszyńska Kraina”, działają zarówno partnerstwa jak i inicjatywy o zasięgu lokalnym oraz ponad lokalnym. Do najpopularniejszych można zaliczyć Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”, które prowadzi Euroregion Śląsk Cieszyński/Tesinske Slezsko, Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Subregionu Południowego Województwa Śląskiego Aglomeracja Beskidzka, Klaster Energii Gmin i Powiatu Cieszyńskiego, Stowarzyszenie Rybackie „Żabi Kraj” oraz Beskidzką 5.

Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”, prowadzące Euroregion Śląsk Cieszyński/Tesinske Slezsko. To Stowarzyszenie, którego podstawowym celem jest wspieranie rozwoju lokalnego i regionalnego na terenach obszarów przylegających do granicy polsko-czeskiej w rejonie biegu rzeki Olzy. Partnerstwo o zasięgu ponad lokalnym.

Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Subregionu Południowego Województwa Śląskiego Aglomeracja Beskidzka, zostało powołane dla wsparcia idei samorządności lokalnej, ochrony wspólnych interesów, realizacji wspólnych przedsięwzięć, współdziałania na rzecz harmonijnego rozwoju społeczno-gospodarczego jego członków, wymiany doświadczeń, promocji osiągnięć oraz kultywowania historycznych więzi. To partnerstwo o zasięgu ponad lokalnym.

Klaster Energii Gmin i Powiatu Cieszyńskiego, został utworzony w celu wytwarzania i równoważenia zapotrzebowania, dystrybucji lub obrotu energią z odnawialnych źródeł energii lub z innych źródeł lub paliw. Klaster energetyczny pozwoli też m.in. na efektywniejsze pozyskiwanie środków unijnych na odnawialne źródła energii. To partnerstwo o zasięgu lokalnym.

Stowarzyszenie Rybackie „Żabi Kraj”, to stowarzyszenie skupiające w szczególności rybaków zamieszkujących obszar nazywany od dawien dawna Żabim Krajem. Naturalną konsekwencją wieloletniej aktywności środowisk lokalnych, było powołane na tym wyjątkowo bogatym w tradycje rybackie obszarze stowarzyszenia, którego głównym celem jest szeroko pojęta gospodarka stawowa i rybactwo. To partnerstwo o zasięgu lokalnym.

Beskidzka 5, to partnerstwo pięciu gmin tj.: Brenna, Istebna, Szczyrk, Ustroń i Wisła, które podjęły współpracę w zakresie wspólnej promocji swojego obszaru zarówno w kraju jak i za granicą w celu zwiększenia ruchu turystycznego. To partnerstwo o zasięgu lokalnym.

Istnieje także szereg mniejszych inicjatyw i partnerstw lokalnych mających na celu wspieranie zrównoważonego rozwoju obszaru, którego dotyczy partnerstwo, np. Stowarzyszenie Cieszyński Szlak Wina, czy Stowarzyszenie Agroturystyczne Ziemi Cieszyńskiej "NATURA" w Koniakowie.

Z opisu przedstawionych stowarzyszeń i partnerstw wynika, iż teren działania LGD „Cieszyńska Kraina”, jest pełen zróżnicowanych form inicjatyw i partnerstw o tematyce odpowiadającej na aktualne problemy i potrzeby terenu

LGD. Wciąż dużo zostaje do zrobienia dlatego LGD „Cieszyńska Kraina” zamierza wspierać działalność organizacji i osób fizycznych oraz gmin członkowskich, w ramach celów rozwojowych regionu.

W ramach prowadzonej działalności LGD „Cieszyńska Kraina”, będzie w szczególności wspierać:

- Wspieranie wymiany doświadczeń i informacji (dobrych praktyk) dot. rozwoju regionu,
- Wspieranie działań z zakresu ekologii i środowiska naturalnego,
- Wspieranie współpracy w zakresie wspierania gospodarki i handlu,
- Wspieranie rozwoju turystyki,
- Wspieranie rozwoju kultury,
- Wspieranie współpracy między szkołami i młodzieżą na terenie LGD .

Rozdział V Spójność, komplementarność i synergia

1. Opis zgodności i komplementarności z innymi dokumentami planistycznymi

Dokument strategiczny	Cele strategiczne, operacyjne, główne, szczegółowe, kierunki działań, obszary	Zgodność z Celami i przedsięwzięciami LSR	Cele i przedsięwzięcia LSR
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	<p>Cel 2 - Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych; Kierunek interwencji 2.2 - Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.</p> <p>Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa.</p>	<p>W mniejszych ośrodkach miejskich oraz na obszarach wiejskich ze względu na specyfikę tych obszarów realizowane będą działania m.in. w zakresie rozwoju wewnętrznego potencjału przedsiębiorstw, start-upów, dostępu do usług doradczych oraz wzmacniania kompetencji zarządczych. Kompetencje zarządcze konieczne są do skutecznego prowadzenia procesów innowacyjnych oraz rozwojowych przedsiębiorstw. Wsparcie dla biznesu - Wspieranie zarówno istniejących, jak też nowo zakładanych przedsiębiorstw skupiać się będzie na tworzeniu warunków sprzyjających rozwojowi ich działalności (np. poprzez polepszenie otoczenia prawnego i instytucjonalnego) oraz zachęcaniu do ekspansji na nowe rynki, w tym nowe lokalne rynki zbytu, jak też umiędzynarodowienie działalności oraz rozwijanie zaawansowanych form współpracy międzynarodowej. Istotną grupą przedsiębiorstw, posiadających specyficzne potrzeby są firmy działające w małych miastach i na obszarach wiejskich oddalonych od dużych ośrodków miejskich. Mają one ograniczony dostęp do usług rozwojowych – szkoleniowych, doradczych czy proinnowacyjnych, a także niskoprocentowanych pożyczek na rozpoczęcie działalności. Rozwojowi przedsiębiorstw w małych miastach i na terenach wiejskich służyć powinno także zwiększenie ich zdolności eksportowych</p>	<p>Cel C1 Cel C3</p> <p>Przedsięwzięcie P.1.1. Przedsięwzięcie P.1.2. Przedsięwzięcie P.3.1. Przedsięwzięcie P.3.2.</p>

<p>Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”</p>	<p>CEL STRATEGICZNY A Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej Cel operacyjny: A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość</p>	<p>Silna lokalna przedsiębiorczość to przede wszystkim</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie tworzenia i rozwój MŚP (szczególnie start-upów), w tym podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników, jakości usług otoczenia biznesu oraz promocja produktów lokalnych i tradycyjnych, wspieranie wdrażania technologii cyfrowych. - Wsparcie produkcji oraz sprzedaży lokalnych produktów rolnych i spożywczych na lokalnych rynkach, wsparcie dostosowania sektora rolniczego do zmian klimatu. - Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne. - Rozwój istniejących i tworzenie nowych produktów turystycznych oraz wzmacnianie marek terytorialnych, w tym poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. 	<p>Cel C1 Cel C2</p> <p>Przedsięwzięcie P.1.1 Przedsięwzięcie P.1.2 Przedsięwzięcie P.1.3 Przedsięwzięcie P.1.4 Przedsięwzięcie P.2.4 Przedsięwzięcie P.3.1. Przedsięwzięcie P.3.2. Przedsięwzięcie P.3.3.</p>
<p>Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027</p>	<p>Cel szczegółowy: RSO1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne (EFRR)</p> <p>2.1.1. Priorytet: V. Fundusze Europejskie dla rynku pracy 2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej; (EFS+)</p>	<p>Interwencje wspierane z Funduszy - W ramach interwencji planowane jest systemowe wsparcie przyczyniające się do zwiększenia poziomu przedsiębiorczości oraz wzrostu liczby miejsc pracy w regionie. Planowana interwencja obejmować będzie stworzenie sieci podmiotów oferujących wsparcie dla osób prowadzących działalność gospodarczą oraz rozpoczynających działalność. Wsparcie obejmować będzie działania niezbędne do funkcjonowania podmiotów wspierających przedsiębiorczość. Wspieranie zatrudnienia będzie realizowane m.in. poprzez jedną z form jaką jest samozatrudnienie, które przyczyni się także do wzrostu przedsiębiorczości. Powyższe jest zgodne z celami EFS+ w zakresie wspierania zatrudnienia za pomocą aktywnych interwencji umożliwiających integrację i reintegrację na rynku pracy. Oferowane wsparcie będzie miało charakter kompleksowy i będzie obejmowało pomoc na każdym etapie prowadzenia działalności gospodarczej od przygotowania biznes planu, badania rynku, założenia działalności aż po wsparcie dla działających już przedsiębiorstw.</p>	<p>Cel C1 Cel C3</p> <p>Przedsięwzięcie P.1.1. Przedsięwzięcie P.1.2. Przedsięwzięcie P.3.1. Przedsięwzięcie P.3.2.</p>

Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030	Cel operacyjny A2. Rozwój działalności gospodarczych wykorzystujących rolnictwo oraz uwarunkowania środowiskowe i kulturowe obszarów wiejskich	Kierunek K.11. Rozwój przedsiębiorczości wspierającej wykorzystywanie atutów obszarów wiejskich Przedsięwzięcie P24. Instrumenty, w tym finansowe, wspierające tworzenie mikro i małych firm na obszarach wiejskich.	Cel C1 Cel C3 Przedsięwzięcie P.1.1. Przedsięwzięcie P.1.2. Przedsięwzięcie P.3.1. Przedsięwzięcie P.3.2.
Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	CEL SZCZEGÓŁOWY I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną w zakresie reindustrializacji, transformacji do gospodarki niskoemisyjnej, rozwoju „Przemysłu 4.0”, zwiększenia innowacyjności przedsiębiorstw, wsparcia przedsiębiorczości, internacjonalizacji przedsiębiorstw Interwencje i działania zaproponowane w obszarze Małe i Średnie Przedsiębiorstwa skierowane są zarówno do przedsiębiorców (w tym firm działających w sektorze rolno spożywcym) oraz osób prowadzących gospodarstwa rolne.	Jak wskazuje szereg badań i raportów, w prowadzeniu działalności gospodarczej przeszkadza nadmiar przepisów prawnych, ich niespójność i niejednoznaczność, a przede wszystkim brak stabilności prawa (częste zmiany regulacji i wzrost liczby przepisów). Problematyczny i skomplikowany system podatkowy utrudnia płacenie danin publicznych. Ponadto przewlekłość procedur w wymiarze sprawiedliwości utrudnia szybkie egzekwowanie należności. Należy podkreślić, iż dużym wyzwaniem dla polskiej gospodarki jest brak zaufania pomiędzy organami państwa a przedsiębiorcami. Wpływa na to m.in. rozbudowany system kontroli, w ramach którego 40 instytucji może skontrolować przedsiębiorcę. Problematyczny, zwłaszcza dla najmniejszych podmiotów, jest również nadmiar obowiązków biurokratycznych, w tym zwłaszcza informacyjnych. Wskazuje to na konieczność dalszych działań organów publicznych celem polepszenia jakości otoczenia prawnego dla przedsiębiorców oraz osób prowadzących gospodarstwa rolne.	Cel C1 Przedsięwzięcie P.1.1. Przedsięwzięcie P.1.2.
Polska 2030 trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki Kierunek interwencji Upowszechnianie uczenia się dorosłych, przede wszystkim w trybie poza formalnym oraz w miejscu pracy oraz zapewnienie skutecznego mechanizmu	Unowocześnienie i poprawa jakości edukacji, oraz dopasowanie edukacji do potrzeb zmieniającej się gospodarki i społeczeństwa. Należy zapewnić powszechny dostęp i wysoką jakość opieki oraz edukacji w przedszkolach i szkołach wszystkich poziomów i typów, oraz zorientować je na pobudzenie kreatywności dzieci, młodzieży i dorosłych, i przygotowanie do uczenia się przez całe życie.	Cel C2 Przedsięwzięcie P.2.3 Przedsięwzięcie P.2.4

	łącaącego finansowanie tej formy uczenia ze środków prywatnych i publicznych.		
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego 2.1.2. Kształcenie ustawiczne	W celu rozwijania kapitału społecznego należy prowadzić działania wspierające wysokiej jakości edukację włączającą, opartą na nowym modelu kształcenia dzieci, młodzieży i dorosłych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym osoby z niepełnosprawnościami, zmierzającą do większej aktywizacji zawodowej niepełnosprawnych absolwentów szkół i uczelni. - podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój zasobów pracy zdolnych do skutecznego i szerokiego absorbowania innowacji. - W obszarze kształcenia ustawicznego działania koncentrować się będą na rozwoju i edukacji w obszarze kompetencji cyfrowych, w szczególności wśród dorosłych Polaków	Cel C2 Przedsięwzięcie P.2.1. Przedsięwzięcie P.2.2. Przedsięwzięcie P.2.3. Przedsięwzięcie P.2.4.
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”	Cel strategiczny B Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca. Nazwa przedsięwzięcia Edukacyjne Śląskie	1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej i okołoedukacyjnej, w tym uczelni wyższych. 2. Rozwój efektywnego systemu kształcenia zawodowego i reorientacji zawodowej, w tym z większym włączeniem przedsiębiorców i zindywidualizowanym podejściem do doradztwa zawodowego. 3. Rozwój nowych modeli kształcenia z wykorzystaniem innowacyjnych technologii, w tym ICT. 4. Rozwój regionalnej platformy wiedzy, umożliwiającej wzrost kompetencji nauczycieli i doradców zawodowych. 5. Promocja współpracy międzynarodowej w systemie edukacji.	Cel C2 Przedsięwzięcie P.2.3 Przedsięwzięcie P.2.4
Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	Priorytet: VIII. Fundusze Europejskie na infrastrukturę dla mieszkańca Cel szczegółowy: RSO4.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie	Wyzwania: <ul style="list-style-type: none"> wyrównywanie dysproporcji terytorialnych w dostępie do edukacji przedszkolnej i podnoszenie jej jakości w celu ograniczania występowania nierówności społecznych i ryzyka wykluczenia społecznego, wspieranie rozwoju kształcenia podstawowego i ogólnego, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, uczniów szczególnie uzdolnionych oraz wyzwań związanych z zieloną i cyfrową transformacją, większa integracja procesu kształcenia zawodowego z rynkiem pracy, w tym poprzez kształcenie prowadzone we współpracy z otoczeniem społeczno- 	Cel C2 Przedsięwzięcie P.2.1. Przedsięwzięcie P.2.2. Przedsięwzięcie P.2.3. Przedsięwzięcie P.2.4.

	odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	gospodarczym, w szczególności z przedsiębiorcami, <ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie konkurencyjności ośrodków akademickich i placówek szkolnictwa wyższego zgodnych z RIS jako wzmocnienie transformacji regionu, • zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie 	
Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030	Cel operacyjny B.1. Dostępność usług publicznych oraz infrastruktury technicznej umożliwiającej rozwój mieszkańców na obszarach wiejskich. Kierunek działań: K.26. Zapewnienie wysokiego poziomu nauczania w szkołach różnych szczebli.	Przedsięwzięcia: P49. Programy edukacyjne w szkołach promujące atrakcyjność obszarów wiejskich i wzmacniające tożsamość lokalną dzieci i młodzieży. P50. Stworzenie konkurencyjnej oferty nauczania, w tym tzw. szkół plenerowych wykorzystujących możliwości kształcenia w kontakcie z przyrodą. P51. Programy i projekty kulturalne realizowane w szkołach.	Cel C2 Cel C3 Przedsięwzięcie P.2.3. Przedsięwzięcie P.3.3. Przedsięwzięcie P.3.4.
Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego Na lata 2020-2030	Rekomendacje: Popularyzacja idei oraz rozwój kształcenia ustawicznego	Ważną rolę w utrzymaniu aktywności życiowej seniorów pełnią uniwersytety trzeciego wieku. Są to instytucje, które umożliwiają włączenie osób starszych do systemu kształcenia ustawicznego, proponując edukację nieformalną, niewieńczoną wprawdzie certyfikatami wiedzy i umiejętności, ale za to bogatą pod względem formy i treści. UTW oferują osobom starszym różne formy aktywności, w tym: fizycznej, umysłowej i społecznej. Zapewniając zdobywanie wiedzy z różnych dziedzin nauki i techniki, kształtowanie przydatnych umiejętności (np. posługiwanie się językami obcymi i technologią informatyczną), zajęcia ruchowe, rozwijanie zainteresowań i nawiązywanie kontaktów międzyludzkich, dają seniorom możliwość wszechstronnego rozwoju oraz sprzyjają aktywnemu starzeniu się.	Cel C2 Przedsięwzięcie P.2.1. Przedsięwzięcie P.2.2.
Regionalna Polityka Rozwoju Edukacji WSL Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030.	Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych. 2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające. 3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.	ZSU 2030 akcentuje kwestie dotyczące inkluzji społecznej i zawodowej osób w każdym wieku poprzez rozwój ich umiejętności na wszystkich etapach edukacji formalnej, pozaformalnej i uczenia się nieformalnego. Społeczne nierówności w zakresie warunków uczenia się i w dostępie do adekwatnego wsparcia edukacyjnego są jednym z głównych czynników ograniczających pełne wykorzystanie kapitału ludzkiego. Priorytetowe z punktu widzenia niwelowania nierówności jest zapewnienie sprzyjających warunków uczenia się wszystkim osobom uczącym się, z uwzględnieniem różnorodności wynikającej z potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, niezależnie od zróżnicowania osobistego i społecznego. Zintegrowana Strategia Umiejętności	Cel C2 Przedsięwzięcie P.2.1. Przedsięwzięcie P.2.2. Przedsięwzięcie P.2.3. Przedsięwzięcie P.2.4.

	<p>4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.</p> <p>5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.</p> <p>6. Doradztwo zawodowe.</p> <p>7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i poza formalną.</p> <p>8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.</p>	<p>2030 wyznacza ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.</p>	
<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030</p>	<p>Wyzwanie 5. Rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach</p> <p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym</p> <p>1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p> <p>1.5.3. Infrastruktura społeczna</p>	<p>Działania poprawiające dostępność przestrzeni, dóbr i usług. Poprawa dostępności obejmie nie tylko infrastrukturę w ramach służby zdrowia oraz edukacji, ale również obiekty turystyczne, sportowe, tereny rekreacyjne oraz zabytki i miejsca kultury. Szczególnie istotne będzie realizowanie działań w tym zakresie na obszarach małych miast i na wsi, gdzie poziom dostępności przestrzennej jest zdecydowanie niższy niż w pozostałej części kraju. Dostępna przestrzeń publiczna przyczyni się do wykorzystania potencjału wszystkich mieszkańców, integrację międzypokoleniową, poprawę bezpieczeństwa i nowe możliwości rozwoju gospodarczego regionów.</p>	<p>Cel C1 Cel C3</p> <p>Przedsięwzięcie P.1.3. Przedsięwzięcie P.1.4. Przedsięwzięcie P.3.3. Przedsięwzięcie P.3.4.</p>
<p>Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”</p>	<p>PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA CEL STRATEGICZNY C Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni</p> <p>CEL STRATEGICZNY B Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca</p>	<p>Cel operacyjny: C.2. Efektywna infrastruktura</p> <p>Cel operacyjny: B.2. Aktywny mieszkaniec</p> <p>Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty i infrastruktury kultury, sportu, rekreacji i turystyki umożliwiającej wszechstronny rozwój mieszkańców</p>	<p>Cel C1 Cel C3</p> <p>Przedsięwzięcie P.1.3. Przedsięwzięcie P.1.4. Przedsięwzięcie P.3.3. Przedsięwzięcie P.3.4</p>
<p>Fundusze Europejskie dla</p>	<p>Cel szczegółowy: RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej</p>	<p>- Nacisk na wprowadzenie w procesie inwestycyjnym zielonej infrastruktury</p> <p>- Działania adaptacyjne polegać powinny m.in. na budowie zrównoważonych systemów gospodarowania wodami opadowymi, budowie zbiorników</p>	<p>Cel C1 Cel C3</p>

<p>Śląskiego 2021-2027</p>	<p>infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</p>	<p>retencyjnych oraz kształtowania i wzmocnienia roli błękitno-zielonej infrastruktury - Istotnym elementem systemu transportowego województwa śląskiego jest infrastruktura rowerowa, która służy obecnie przede wszystkim celom rekreacyjnym, w mniejszym stopniu natomiast wykorzystywana jest w celu przemieszczania się w obrębie regionu, np. w celu dojazdu do pracy. W związku z coraz ważniejszą funkcją mobilności rowerowej również w kontekście codziennego sposobu przemieszczania się mieszkańców planuje się wsparcie na rzecz rozwoju sieci regionalnych tras rowerowych.</p>	<p>Przedsięwzięcie P.1.3. Przedsięwzięcie P.1.4. Przedsięwzięcie P.3.3. Przedsięwzięcie P.3.4</p>
<p>Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</p>	<p>CEL 1. Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały poszczególnych terytoriów</p>	<p>Realizacja celów strategicznych SOR wymaga włączenia w procesy rozwojowe wszystkich obszarów Polski. Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju obywatele, niezależnie od miejsca zamieszkania, powinni mieć zapewnione możliwości rozwojowe przejawiające się dostępem do odpowiedniej jakości dóbr (infrastruktury o charakterze publicznym, czystego środowiska naturalnego) i podstawowych usług (np. zdrowie, edukacja, transport publiczny). Wpływa to pozytywnie na mobilność geograficzną i zawodową mieszkańców, a także na zwiększenie możliwości inwestycyjnych w tych obszarach.</p>	<p>Cel C1 Cel C3 Przedsięwzięcie P.1.3. Przedsięwzięcie P.1.4. Przedsięwzięcie P.3.3. Przedsięwzięcie P.3.4</p>

Źródło: Opracowanie własne

Korzyści z komplementarności i synergii pomiędzy wszystkimi wdrażanymi funduszami unijnymi, przekładają się na sprawne oraz efektywne podejście do wdrażania LSR poprzez dywersyfikację źródeł finansowania, oraz wszechstronne podejście do potrzeb lokalnej społeczności. Komplementarność ma bezpośredni wpływ na realizację założonych celów, rozwój terenu objętego działaniem LGD, współpracy między wieloma podmiotami oraz zwiększeniem zaangażowania lokalnej społeczności w budowanie społeczeństwa obywatelskiego, co niewątpliwie stanowić będzie wartość dodaną wdrażania LSR. Wszystkie przedsięwzięcia zostały tak opracowane, aby w pełni wykorzystać synergię i komplementarność w osiągnięciu założonych celów LSR.

Zaplanowane działania na rzecz osiągnięcia wspólnych i komplementarnych celów:

- wsparcie edukacji nieformalnej dzieci i młodzieży;
- oddolne inicjatywy o charakterze aktywizującym w szczególności osoby zagrożone wykluczeniem społecznym,
- wspieranie efektywności energetycznej i redukcji gazów cieplarnianych,
- promocja samozatrudnienia/zatrudnienia,
- wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.

Priorytetem są:

- rozwój turystyczny i rekreacyjny obszaru LSR (rozwój przedsiębiorczości, poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej, kształtowanie wiadomości obywatelskiej w obszarze turystycznym, promocji regionu),
- wzrost poziomu spójności, aktywizacji i integracji społecznej obszaru LSR (wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, inicjatywy w obszarze edukacji poza formalnej dzieci i młodzieży),
- rozwój zielonej gospodarki (podejmowanie, rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej z zastosowaniem OZE, podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności, poprawa dostępu do infrastruktury publicznej, tak by chronić środowisko).

2. Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć.

Podejście zintegrowane jest warunkiem efektywnego wdrożenia LSR. Zintegrowane myślenie oraz działanie zainicjowane zostało już na etapie formułowania strategii przede wszystkim poprzez partycypacyjny sposób opracowywania LSR. Można powiedzieć, że zastosowane podejście zintegrowane stało się warunkiem zachowania spójności strategii, jej celów i przedsięwzięć ze specyfiką obszaru; spójność specyfiki obszaru z systemem ustalonych celów ogólnych i szczegółowych została zagwarantowana przede wszystkim w drodze szerokiej konsultacji treści strategii z reprezentantami różnych środowisk lokalnych. Dzięki temu można stwierdzić, że proponowane cele spełniają podstawowe kryterium spójności ze specyfiką obszaru jakim jest pełna zgodność z oczekiwaniami i aspiracjami społeczności lokalnej. W procesie partnerskiego opracowywania treści LSR wykorzystano szereg narzędzi konsultacyjnych, co umożliwiło osiągnięcie niezbędnej zbieżności pomiędzy treścią i formą celów a lokalną hierarchią wartości. Zapewnieniu takiej spójności służyło między innymi opracowanie wizji rozwoju obszaru, w której mieszkańcy zaakcentowali najważniejsze dla nich oczekiwania. Takie podejście do tworzenia LSR doprowadziło do zintegrowania lokalnych podmiotów tworząc dobrą podstawę dla wdrożenia strategii.

W LSR „Cieszyńska Kraina” oraz sformułowanych w jej ramach przedsięwzięć integracja przejawia się w trzech aspektach: podmiotowym, obszarowym, funkcjonalnym. Integracja w ujęciu podmiotowym jest uwzględniana w kontekście wewnątrzsektorowym oraz w kontekście międzysektorowym. Realizacja zawartych w LSR przedsięwzięć wymaga zintegrowania oraz aktywnego włączenia się podmiotów reprezentujących różne miejscowości i różne sektory. Znaczna część przedsięwzięć związana jest z sieciowaniem podmiotów, koordynowaniem ich działań, tworzeniem wspólnych projektów, prowadzeniem wspólnej, ujednoczonej polityki informacyjnej opartej na danych przekazywanych przez różne podmioty lokalne. Wynikiem integracji podmiotowej jest dodawanie potencjałów podmiotów oraz wzajemne uzupełnianie potencjałów podmiotów, a w konsekwencji zwiększenie możliwości realizacji projektów wdrażających LSR. Jedną z głównych idei LSR jest integracja obszaru. Formułując przedsięwzięcia do realizacji kierowano się przede wszystkim tym, iż stanowią one odpowiedź na problemy zdiagnozowane na całym obszarze realizacji LSR. Ponadto dzięki szeroko prowadzonym działaniom partycypacyjnym możliwe było pozyskanie diagnozy od wszystkich

sektorów funkcjonujących na terenie LGD. Te dwa czynniki pozwalają zakładać, że wskazane w LSR przedsięwzięcia obejmą swoim zasięgiem cały obszar LGD.

Sednem LSR „Cieszyńska Kraina” jest współzależny rozwój różnych funkcji. Przejawia się to zarówno w kompleksowości przeprowadzonej diagnozy jak też we współzależności sformułowanych celów. W ramach strategii dąży się do integrowania rozwoju w wymiarach środowiskowym, społecznym, kulturowym, przestrzennym, gospodarczym. Przedsięwzięcia zostały sformułowane w taki sposób, że realizacja jednego wymiaru sprzyja osiągnięciu celów w innych wymiarach.

Wartość dodana podejścia LEADER w realizacji LSR

Korzyści planowanych do osiągnięcia LSR jakie daje podejście LEADER (np. wsparcie niektórych grup beneficjentów w ramach tego podejścia w sposób odmienny od innych instrumentów wsparcia; możliwość realizacji projektów wykraczających poza obszar jednostek administracyjnych gmin; brak dominacji sektora publicznego):

- Oddolne relacje LGD z organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami, sektorem publicznym i mieszkańcami obszaru LSR;
- Trójsektorowość i brak dominacji sektora publicznego;
- Realizacja projektów odpowiadających bezpośrednio na wspólnie zdiagnozowane potrzeby społeczności;
- Komplementarność działań gmin i LGD;
- LGD współpracuje z organizacjami pozarządowymi, których jest dużo na terenie oddziaływania LSR. Współpraca odbywa się przy konsultacjach na temat strategii, ale też przy innych imprezach i wydarzeniach, formalnych i nieformalnych spotkaniach np. w trakcie inicjatywy wypieków tradycyjnego ciasteczka. Między innymi dzięki wydaniu albumów z przepisami, LGD jest rozpoznawalne i zgłaszają się do Stowarzyszenia organizacje pozarządowe. Takie relacje z organizacjami to wartość dodana podejścia LEADER.
- LGD stara się utrzymywać kontakt i dobre relacje z przedsiębiorstwami. Operacje są promowane na portalu społecznościowym Facebook oraz w prasie lokalnej. Kontakt jest łatwiejszy z tymi firmami, które zwracają się o pomoc do Stowarzyszenia przy pisaniu wniosku.
- Potencjał dotyczący infrastruktury jest bardzo dobrze wykorzystany. LGD „Cieszyńska Kraina” współpracuje z gminami, dzięki czemu komplementarność działań gmin i samej LGD jest zachowana. Powstały łąki oraz pumtracki. To wszystko jest odpowiedzią na potrzeby społeczności lokalnej i jest przez mieszkańców wykorzystywane. Efekty prac Stowarzyszenia są promowane i mieszkańcy wiedzą kto był inicjatorem tych operacji (są tablice informacyjne, informacje w mediach).
- Projekty są komplementarne. Mimo różnic wszystko łączy się w jeden obraz. Dobrym przykładem są ścieżki rowerowe i dodatkowa infrastruktura, która powstała obok ścieżek. Najpierw powstały ścieżki (projekt jednej gminy) następnie łąki (druga gmina), a ostatecznie pumtracki (kolejna gmina). Działania gmin i LGD uzupełniają się i to wszystko wzbogaca społeczność lokalną.
- Lokalne grupy działania ułatwiają zaangażowanie lokalnej społeczności, w szczególności kobietom, młodzieży oraz seniorom, którzy dysponują wolnym czasem i chcą się angażować w życie społeczności lokalnej.
- korzyści płynące ze stosowania podejścia LEADER przejawiają się w postaci lepszych rezultatów projektów oraz większego kapitału społecznego i lepszego lokalnego zarządzania.

Uzasadnienie doboru zakresów wsparcia w LSR

Potrzeba realizacji zaplanowanych w LSR zakresów wsparcia wynika bezpośrednio z przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych, badania ankietowego oraz prac grupy roboczej powołanej do opracowania LSR. Wyniki z przeprowadzonych badań i diagnozy społecznej wskazały potrzebę realizacji zakresów wsparcia jakie zostały zawarte w LSR tj.:

1. Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki w szczególności:

- a. Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne;
  - b. Rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej;
  - c. Rozwijanie przedsiębiorstw społecznych.
2. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej.
  3. Kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego.

Przyjęty dobór zakresów wsparcia LSR w bezpośredni sposób przełoży się na wzrost konkurencyjności obszaru objętego działaniem LGD, rozwój więzi społeczno-gospodarczych i wzmocnienie więzi lokalnej społeczności z miejscem zamieszkania oraz wypracowaniem mechanizmów współpracy na wszystkich poziomach wdrażania i zarządzania LSR. Wskazane zakresy wsparcia zostały wprowadzone w celu zapewnienia lepszej koordynacji wsparcia rozwoju lokalnego oraz wzmocnienia powiązań między obszarami wiejskimi. Takie podejście powoduje efektywny i zoptymalizowany sposób wdrażania LSR.

Uzasadnienie wyboru dostępnych źródeł finansowania

W ramach finansowania wdrażania LSR Lokalna Grupa Działania Cieszyńska Kraina korzysta ze wszystkich źródeł finansowania dostępnych w formule bezpośredniej RLKS w województwie śląskim tj. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej oraz Europejski Fundusz Społeczny +. Dodatkowo w formule pośredniej LGD będzie korzystało ze środków dedykowanych w ramach RLKS na obszary wiejskie pochodzące z Funduszu Transformacji Śląska.

Dywersyfikacja źródeł finansowania LSR:

W ramach realizacji LSR

Tabela 27. Dywersyfikacja źródeł finansowania LSR

I.p.	Nazwa Programu	Nr działania	Instytucja wdrażająca	Zaplanowana kwota wsparcia
1.	EtnoPolska (coroczna edycja programu)	-----	Narodowe Centrum Kultury	70 000, 00zł
2.	Erasmus +	KA210-ADU	Komisja Europejska	200 000,00 zł

Program EtnoPolska zakłada dofinansowanie zadań wzmacniających tożsamość kulturową i uczestnictwo w kulturze na poziomie lokalnym i regionalnym. EtnoPolska oparta jest na założeniach polityki zrównoważonego rozwoju i odpowiada na wyraźnie mniejszą możliwość uczestnictwa w życiu kulturalnym społeczności zamieszkujących obszary oddalone od dużych ośrodków miejskich, dlatego przewiduje preferencje dla zadań realizowanych w miejscowościach liczących nie więcej niż 50 tysięcy mieszkańców.

Program Erasmus+ wspiera wyjazdy za granicę w celach szkoleniowych do instytucji zajmujących się kształceniem studentów, stażystów, osób pracujących z dziećmi, oraz pracujących dorosłych. Mogą to być zorganizowane kursy lub czasowe szkolenia za granicą bądź też praktyczne doświadczenia edukacyjne (job shadowing) lub okresy obserwacji w szkołach lub innych organizacjach z sektora edukacji. Erasmus+ jest otwarty dla wszystkich młodych ludzi, nie tylko tych, którzy kontynuują naukę. W ramach programu można wyjechać jako wolontariusz do innego kraju w Europie lub na świecie oraz uczestniczyć w zagranicznych wymianach młodzieżowych.

Przykłady takich organizacji to między innymi ośrodki kształcenia dorosłych, instytucje szkolnictwa wyższego, organy administracji publicznej, instytuty badawcze i placówki organizujące kursy lub szkolenia.

Uzasadnienie przyjętego sposobu wdrażania LSR

Przyjęty sposób wdrażania LSR polegający m.in. na realizacji finansowej i rzeczowej zaplanowano w oparciu o dotychczasowe 15 letnie doświadczenie LGD, które do tej pory odbywało się sprawnie i bez utrudnień. Okres

pandemii spowodował czasowe zatrzymanie realizacji rzeczowej i konieczne było zatrzymanie projektów współpracy na rok, ale generalnie wszystko prowadzono zgodnie z harmonogramem.

LGD dysponuje odpowiednim zapleczem kadrowym i lokalowym co niewątpliwie przekłada się na możliwości i poziom obsługi potencjalnych beneficjentów oraz mieszkańców.

W przyjętym sposobie wdrażania LSR rolą LGD jest wyjaśnianie/prowadzenie potencjalnych beneficjentów tłumacząc proces naboru wniosków. Szczególnie należy zwrócić uwagę na wnioski z zakresu rozwoju działalności gospodarczej i podejmowanie działalności. Dokumentacja aplikacyjna zawiera bowiem biznesplan, który nastęcza dużo problemów. Dodatkową uwagę należy także zwrócić na Wnioskodawców projektów grantowych w ramach EFS+, którzy w tym okresie programowania będą składać wnioski po raz pierwszy.

Kryteria stosowane w ocenie wniosków zostały wypracowane przez grupę roboczą i zostały ocenione dobrze przez członków Stowarzyszenia. W LSR Stowarzyszenia „Cieszyńska Kraina” znajdują się grupy defaworyzowane, produkty regionalne, liczba nowych miejsc pracy, zastosowanie odnawialnych źródeł energii. Wszystko to, co jest ważne dla regionu znajduje się w kryteriach wniosków.

Funkcjonowanie Stowarzyszenia opiera się przede wszystkim na działaniach biura LGD. Pracownicy biura mają rozległy zakres obowiązków. Przede wszystkim odpowiadają za organizację i przeprowadzenie naborów wniosków, wspomagają Radę w procesie weryfikacji i ceny operacji oraz opracowują i przesyłają dokumentację do Urzędu Marszałkowskiego. Prowadzą działania w ramach planu komunikacji, planują i organizują szkolenia angażują się w aktywizację społeczną mieszkańców. Wszystko to spotyka się z bardzo wysoka ocenę wnioskodawców i członków LGD. Jakość pracy doceniana jest zarówno w aspekcie profesjonalnym jak i organizacji pracy oraz kultury i przyjaznego podejścia do klientów.

Organem Stowarzyszenia, który odpowiada za jakość wniosków przyjętych do realizacji jest Rada LGD. Wybór odpowiednich wniosków jest warunkiem ich sprawnej realizacji i w konsekwencji osiągania wskaźników LSR. Ogromną rolę w tym procesie odgrywają pracownicy biura udzielając bezpłatnego doradztwa i w ten sposób podnosząc jakość składanych wniosków. Władze LGD będą dbały w całym procesie wdrażania LSR o jakość kryteriów wyboru operacji, narzędzia warunkujące sprawną pracę Rady.

Uzasadnienie doboru dostępnych metod wdrażania operacji w ramach LSR

W LSR zaplanowano następujące metody wdrażania operacji:

Projekty konkursowe

Tego typu rozwiązanie bardzo dobrze sprawdziło się w perspektywie finansowania 2013-2020 w odniesieniu do realizacji operacji przez przedsiębiorców oraz Jednostki Samorządu Terytorialnego. Są to podmioty, które potrafią odnaleźć się w procedurach konkursowych oraz zapisach dokumentacji aplikacyjnej.

Projekty grantowe

Projekty realizowane za pośrednictwem grantów są zdecydowanie bardziej przyjazne i łatwe w realizacji dla potencjalnych Beneficjentów. Projekty grantowe dają również możliwość realizowania operacji pożądanym z punktu widzenia osób i podmiotów najbardziej zainteresowanych, najlepiej znających specyfikę problemów, a często pozbawionych szans na otrzymanie dofinansowania ze względu na nieformalny charakter działalności, brak środków na wkład własny, trudności z przebrnięciem i analizą często niezrozumiałej dokumentacji przy dużych procedurach konkursowych. Granty pozwalają na realizację mniejszych przedsięwzięć a tym samym łatwiejszych dla wnioskodawców.

Projekty partnerskie

W LSR zaplanowano również projekty partnerskie. LGD, jako inicjator oddolnych działań ma na celu tworzenie współpracy również pomiędzy innymi podmiotami działającymi na terenie objętym LSR. Zakłada się, iż powstałe partnerstwa zaowocują współpracą nie tylko w ramach projektów dofinansowanych z PS WPR, ale również w ramach innych funduszy i projektów.

Rozdział VI Cele i wskaźniki

Wszystkie przedsięwzięcia zostały tak opracowane, aby w pełni wykazywać synergię i komplementarność w osiągnięciu założonych celów LSR.

Cele określone w LSR są odpowiedzią na zdiagnozowane w drodze konsultacji społecznych obszary wymagające szczególnej interwencji odnoszące do zagadnień i problemów specyficznych dla LGD. Wskazane cele oraz przypisane do nich przedsięwzięcia to efekt szerokiego spektrum działań podejmowanych przez wiele osób zaangażowanych w tworzenie LSR, uczestników spotkań informacyjno-konsultacyjnych, mieszkańców obszaru LGD, wielu spotkań i godzinnych rozmów oraz wypełniających ankiety. Wypracowane w ramach celów i przedsięwzięć wskaźniki są m.in. wynikiem danych pozyskanych z raportu ewaluacyjnego, przeprowadzonej diagnozy obszaru LGD oraz przeprowadzonych badań i analiz własnych LGD (grupa robocza ds. tworzenia LSR).

W ramach realizacji LSR zaplanowano 3 cele:

Harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu i rezultatu znajduje się w załączniku nr 3 do LSR.

Cele LSR, przedsięwzięcia LSR w powiązaniu ze zdiagnozowanymi problemami i źródłem finansowania.			
Cele LSR	Przedsięwzięcia w ramach LSR	Budżet (w EUR) i źródła finansowania	Powiązanie z analiza potrzeb i potencjału obszaru LSR
C.1 Rozwój turystyczny i rekreacyjny obszaru LSR	P.1.1 Rozwój przedsiębiorczości - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne w zakresie turystyki/okołoturystyki	300 000,00 (PS WPR)	Analiza SWOT - Turystyka i rekreacja obszaru objętego LSR
	P.1.2 Rozwój przedsiębiorczości - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki/okołoturystyki	500 000,00 (PS WPR)	
	P.1.3 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej w zakresie turystyki/rekreacji	1 000 000,00 (PS WPR)	
	P.1.4 Kształtowanie świadomości obywatelskiej w obszarze turystycznym, promocji regionu i jego walorów (warsztaty, eventy, szkolenia, wymiana dobrych praktyk itp.)	75 000,00 (PS WPR)	
C.2 Wzrost poziomu spójności, aktywizacji i integracji społecznej obszaru LSR	P.2.1 Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci - projekty integracyjne skierowane dla osób potrzebujących i wykluczonych	600 000,00 (EFS+)	Analiza SWOT - Spójność społeczna i aktywizacja obszaru
	P.2.2 Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym - projekty integracyjne skierowane dla osób starszych	149 885,00 (EFS+)	
	P.2.3 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia - inicjatywy w obszarze edukacji poza formalnej dzieci i młodzieży	937 615,00 (EFS+)	
	P.2.4 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej - infrastruktura społeczna służąca integracji społecznej mieszkańców	1 000 000,00 (PS WPR)	
C.3 Rozwój zielonej gospodarki	P.3.1 Rozwój przedsiębiorczości - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne z zastosowaniem OZE	300 000,00 (PS WPR)	Analiza SWOT - Ochrona środowiska i OZE
	P.3.2 Rozwój przedsiębiorczości - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej z zastosowaniem OZE	500 000,00 (PS WPR)	
	P.3.3 Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej w sposób chroniący środowisko/nie prowadzący do jego degradacji	275 000,00 (PS WPR)	
	P.3.4 Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności -(warsztaty, eventy, szkolenia, wymiana dobrych praktyk itp.)	50 000,00 (PS WPR)	

Przypisanie wskaźników do celów i przedsięwzięć w kontekście ich adekwatności do celów i przedsięwzięć oraz zgodności ze wskaźnikami dla programów, w ramach, których planowane jest finansowanie LSR						
Cel	Przedsięwzięcie	Wskaźnik produktu	Wartość wskaźnika produktu	Wskaźnik rezultatu	Wartość wskaźnika rezultatu	program
C.1 Rozwój turystyczny i rekreacyjny obszaru LSR	P.1.1 Rozwój przedsiębiorczości - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne w zakresie turystyki/okołoturystyki	Liczba operacji polegających na otwarciu nowej działalności w zakresie turystyki/okołoturystyki	12	Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	4	PS WPR
	P.1.2 Rozwój przedsiębiorczości - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki/okołoturystyki	Liczba operacji polegających na rozwoju działalności w zakresie turystyki/okołoturystyki	4	Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	1	PS WPR
	P.1.3 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej w zakresie turystyki/rekreacji	Liczba doposażonych/przebudowanych/wybudowanych obiektów małej infrastruktury	5	Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR (liczba osób)	50000	PS WPR
	P.1.4 Kształtowanie świadomości obywatelskiej w obszarze turystycznym, promocji regionu i jego walorów (warsztaty, eventy, szkolenia, wymiana dobrych praktyk itp.)	Liczba projektów związanych z kształtowaniem świadomości obywatelskiej w obszarze turystyczny, promocji regionu i jego walorów	1	Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego wspieranych w ramach WPR	32	PS WPR
C.2 Wzrost poziomu spójności,	P.2.1 Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci - projekty integracyjne skierowane dla osób potrzebujących i wykluczonych	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	1	Liczba zrealizowanych inicjatyw o charakterze integracyjnym	16	FEW
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	148379			

	P.2.2 Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym - projekty integracyjne skierowane dla osób starszych	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	1	Liczba zrealizowanych inicjatyw o charakterze integracyjnym	4	FEW
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	148379			
	P.2.3 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia - inicjatywy w obszarze edukacji poza formalnej dzieci i młodzieży	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	1	Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze edukacyjnym	25	FEW
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	148379			
	P.2.4 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej - infrastruktura społeczna służąca integracji społecznej mieszkańców	Liczba doposażonych/przebudowanych/wybudowanych obiektów małej infrastruktury	5	Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR(liczba osób)	50000	PS WPR
C.3 Rozwój zielonej gospodarki	P.3.1 Rozwój przedsiębiorczości - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne z zastosowaniem OZE	Liczba operacji polegających na otwarciu nowej działalności z zastosowaniem OZE	12	Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	4	PS WPR
	P.3.2 Rozwój przedsiębiorczości - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej z zastosowaniem OZE	Liczba operacji polegających na rozwoju działalności z zastosowaniem OZE	4	Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	1	PS WPR
	P.3.3 Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej w sposób chroniący środowisko/nie prowadzący do jego degradacji	Liczba doposażonych/przebudowanych/wybudowanych obiektów małej infrastruktury	2	Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR(liczba osób)	11000	PS WPR
	P.3.4 Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności -(warsztaty, eventy, szkolenia, wymiana dobrych praktyk itp.)	Liczba projektów związanych z podnoszeniem świadomości ekologicznej społeczności	1	Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego wspieranych w ramach WPR	20	PS WPR

Przedsięwzięcie	Beneficjenci	Poziom dofinansowanie	Kwota dofinansowania (zł)
C.1 Rozwój turystyczny i rekreacyjny obszaru LSR			
P.1.1 Rozwój przedsiębiorczości - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne w zakresie turystyki/okołoturystyki	Osoby fizyczne	Zgodnie z wytycznymi	100 000,00
P.1.2 Rozwój przedsiębiorczości - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki/okołoturystyki	Przedsiębiorcy	Zgodnie z wytycznymi	do 500 000,00
P.1.3 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej w zakresie turystyki/rekreacji	Jednostki Samorządu Terytorialnego	Zgodnie z wytycznymi	Zgodnie z wytycznymi
P.1.4 Kształtowanie świadomości obywatelskiej w obszarze turystycznym, promocji regionu i jego walorów (warsztaty, eventy, szkolenia, wymiana dobrych praktyk itp.)	Zgodnie z wytycznymi	Zgodnie z wytycznymi	Zgodnie z wytycznymi
C.2 Wzrost poziomu spójności, aktywizacji i integracji społecznej obszaru LSR			
P.2.1 Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci - projekty integracyjne skierowane dla osób potrzebujących i wykluczonych	Zgodnie z wytycznymi	95%	Minimalny wartość grantu 30 000,00 Maksymalna wartość grantu 150 000,00
P.2.2 Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym - projekty integracyjne skierowane dla osób starszych	Zgodnie z wytycznymi	95%	Minimalny wartość grantu 30 000,00 Maksymalna wartość grantu 150 000,00
P.2.3 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia - inicjatywy w obszarze edukacji poza formalnej dzieci i młodzieży	Zgodnie z wytycznymi	95%	Minimalny wartość grantu 30 000,00 Maksymalna wartość grantu 150 000,00
P.2.4 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej - infrastruktura społeczna służąca integracji społecznej mieszkańców	Jednostki Samorządu Terytorialnego	Zgodnie z wytycznymi	Zgodnie z wytycznymi
C.3 Rozwój zielonej gospodarki			

P.3.1 Rozwój przedsiębiorczości - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne z zastosowaniem OZE	Osoby fizyczne	Zgodnie z wytycznymi	100 000,00
P.3.2 Rozwój przedsiębiorczości - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej z zastosowaniem OZE	Przedsiębiorcy	Zgodnie z wytycznymi	do 500 000,00
P.3.3 Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej w sposób chroniący środowisko/nie prowadzący do jego degradacji	Jednostki Samorządu Terytorialnego	Zgodnie z wytycznymi	Zgodnie z wytycznymi
P.3.4 Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności -(warsztaty, eventy, szkolenia, wymiana dobrych praktyk itp.)	Zgodnie z wytycznymi	Zgodnie z wytycznymi	Zgodnie z wytycznymi

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział VII Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

1. Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD

Wewnętrzną organizację pracy LGD „Cieszyńska Kraina”, regulują dokumenty wewnętrzne tj.: Statut, Regulamin Obrad Walnego Zebrania, Regulamin Rady, Regulamin pracy Zarządu, Regulamin Pracy Biura, Regulamin naboru pracowników, Polityka Rachunkowości, Polityka Bezpieczeństwa, Instrukcja kancelaryjna. Natomiast proces wyboru operacji do dofinansowania określa *Procedura wyboru i oceny operacji w ramach LSR*. Procedura została opracowana, aby zapewnić przejrzysty i niedyskryminujący sposób oceny i wyboru operacji do dofinansowania na każdym etapie oceny. Wstępne założenia procedury oceny i wyboru operacji zostały opracowane wraz z Grupą Roboczą powołaną do opracowania LSR na lata 2023-2027. Pracownicy biura przygotowali wstępny projekt Procedury ze zgłaszanych postulatów i propozycji rozwiązań w spójną całość zgodnie z przepisami prawa. Założeniem wprowadzonych kryteriów było ich bezpośrednie powiązanie z wynikami diagnozy społecznej terenu działania LGD.

Efektywne wdrażanie Procedury jest warunkiem koniecznym dla pełnej i sprawnej realizacji podejścia RLKS. Założeniem wprowadzonych rozwiązań jest możliwość wyboru operacji, których realizacja przekłada się bezpośrednio na poziom osiągnięcia zawartych w strategii celów i wskaźników, a co za tym idzie na realizację samej LSR oraz niedyskryminującego, przejrzystego i pozwalającego uniknąć ryzyka wystąpienia konfliktu interesu procesu decyzyjnego.

Procedura w przejrzysty sposób określa zasady głosowania nad poszczególnymi operacjami, podział zadań i zakres odpowiedzialności organów LGD, zapewnienie w naborze tych samych kryteriów wyboru dla wszystkich operacji, organizację naborów wniosków, sposób oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji do dofinansowania, ustalenie kwot wsparcia, zasady ustalenia kworum i systemu głosowania, sposób postępowania w celu zapobieżenia podwójnemu finansowaniu operacji oraz tryb odwołania wnioskodawców od rozstrzygnięć Rady.

2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru

Ustanawianie i zmiana kryteriów wyboru

Możliwość swobodnego kształtowania lokalnych kryteriów oceny przez LGD „Cieszyńska Kraina” w procesie wyboru projektów jest jedną z ważniejszych cech podejścia LEADER, stanowiących o jego dużej atrakcyjności dla wszystkich potencjalnych beneficjentów z terenu 12 gmin tworzących to partnerstwo. Wypracowane lokalne kryteria wyboru stanowią próbę odzwierciedlenia przyjętej przez LGD „Cieszyńska Kraina” polityki rozwoju, zmierzającej do osiągnięcia długofalowych celów rozwojowych dla obszaru objętego LSR. W razie jakichkolwiek problemów z ich przyszłym funkcjonowaniem LGD będzie miała możliwość ich zmiany.

Ostateczny kształt lokalnych kryteriów wyboru akceptowany jest przez Walne Zebranie Członków LGD. Lokalne kryteria wyboru zostają każdorazowo opracowane w oparciu o prowadzone konsultacje ze społecznością lokalną. Konsultacje prowadzone są w różnych formach w celu dostosowania do potrzeb społeczności lokalnej. Przybierają formę np. konsultacji on-line, ankiet, spotkań z mieszkańcami czy też różnego rodzaju warsztatów. Informacje o konsultacjach przekazywane są mieszkańcom m.in. za pośrednictwem strony www.cieszynskakraina.pl, mediów społecznościowych, informacji na stronach [www.gmin.czlonkowskich](#) oraz w prasie lokalnej.

Aby operacja mogła zostać wybrana do dofinansowania przez Radę LGD oprócz spełniania opisanego wyżej warunku zgodności z LSR musi spełnić również warunek uzyskania minimalnej liczby punktów przy ocenie wg lokalnych kryteriów oceny operacji, która odzwierciedla 50% lub 60% maksymalnej liczby punktów.

Lokalne kryteria wyboru, podobnie jak sama LSR, będą ewoluowały w czasie, co może powodować konieczność ich zmiany lub pewnej modyfikacji w kontekście zmieniających się uwarunkowań i potrzeb.

Procedura zmiany lokalnych kryteriów została sformułowana już na etapie opracowania LSR, również w ramach konsultacji ze społecznością lokalną, stwarzając gwarancję ewentualnego uruchomienia w przyszłości swoistego mechanizmu naprawczego w sytuacji, gdyby np. zaproponowane początkowo zestawy kryteriów selekcji nie przynosiły oczekiwanych rezultatów lub wręcz w niekorzystny sposób wpływały na politykę wsparcia LGD zapisaną w LSR. Zmiany te zostały przewidziane w statucie LGD, który powierza tą kompetencję Walnemu Zebraniu Członków, dając jednocześnie Radzie LGD prawo wnioskowania o zmianę tych kryteriów w § 29 ust. 2 pkt. 1. Wniosek wraz z pisemnym uzasadnieniem będzie rozpatrzony na najbliższym Walnym Zebraniu Członków. W przypadku zmiany lokalnych kryteriów wyboru będą one obowiązywać wyłącznie dla konkursów ogłoszonych po dniu zatwierdzenia zmian.

Procedura zmiany lokalnych kryteriów wyboru

Lokalne kryteria wyboru, podobnie jak sama LSR, będą ewoluowały w czasie, co będzie mogło powodować potrzebę ich zmiany lub pewnej modyfikacji do zmieniających się uwarunkowań i potrzeb.

Procedura zmiany lokalnych kryteriów została sformułowana już na etapie opracowania LSR, stwarzając gwarancję ewentualnego uruchomienia w przyszłości swoistego mechanizmu naprawczego w sytuacji, gdyby np. zaproponowane początkowo zestawy kryteriów selekcji nie przynosiły oczekiwanych rezultatów lub wręcz w niekorzystny sposób wpływały na politykę wsparcia LGD zapisaną w LSR. Zmiany te zostały przewidziane w statucie LGD w § 22 ust. 1 pkt. 4, który powierza tą kompetencję Walnemu Zebraniu Członków, dając jednocześnie Radzie LGD prawo wnioskowania o zmianę tych kryteriów w § 29 ust. 2 pkt. 1.

Wniosek wraz z pisemnym uzasadnieniem będzie rozpatrzony na najbliższym Walnym Zebraniu Członków. W przypadku zmiany lokalnych kryteriów wyboru będą one obowiązywać wyłącznie dla konkursów ogłoszonych po dniu zatwierdzenia zmian.

3. Innowacyjność w kontekście kryteriów wyboru

Poziom innowacyjności jest jednym z kryteriów wyboru operacji do dofinansowania. Podczas konsultacji z Grupą Roboczą uzgodniono następującą definicję innowacyjności:

Definicja: Przez innowacyjność rozumie się zmianę mającą na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych (kontekst lokalny).

Stopień oryginalności zmian:

Kreatywne – powstają w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczą nowych produktów, usług, procesów lub organizacji. Imitujące - wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji. Dotyczące nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Pozorne – w rzeczywistości nie są to innowacje w skali LSR. Są to jedynie drobne zmiany oferujące rzekome nowości.

W procesie oceny operacji innowacyjność zostanie oceniona w następujący sposób:

Kreatywne – powstają w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczą nowych produktów, usług, procesów lub organizacji – **5 pkt.**

Imitujące - wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji. Dotyczące nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych – **3 pkt.;**

Pozorne – w rzeczywistości nie są to innowacje w skali LSR. Są to jedynie drobne zmiany oferujące rzekome nowości – **1 pkt.**

Żadne z powyższych/brak innowacyjności – **0 pkt.**

Odpowiednie kryterium punktowe pozwoli na pobudzenie/animowanie wnioskodawców do wdrażania innowacyjnych rozwiązań podczas realizacji operacji. Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań przez beneficjentów będzie miało bezpośredni wpływ na rozwój obszaru LSR.

4. Projekty grantowe oraz smart village

Współpraca z partnerami spoza obszaru danej LSR powinna być uzasadniona tzn. realizacja projektów w partnerstwie powinna prowadzić do zaspokojenia stwierdzonych w analizie obszaru potrzeb oraz wskazywać ewentualne korzyści z tej współpracy.

LGD „Cieszyńska Kraina” zaplanowała do realizacji projekty grantowe dla operacji realizowanych w partnerstwie z partnerami z obszaru LSR oraz z partnerami spoza obszaru LSR oraz projekty partnerskie.

Wdrażanie projektów grantowych zaplanowano także w ramach EFS+.

Nie zaplanowano do realizacji projektów grantowych polegających na przygotowaniu koncepcji inteligentnej wsi (smart village) oraz operacji własnych.

W ramach wdrażania wielofunduszowej LSR, występuje zgodność z kryteriami wyboru projektów ustanowionych dla programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Śląskiego na lata 2021-2027, w odniesieniu do projektów realizowanych z EFS+, poprzez cel szczegółowy: (f) wsparcie edukacji nieformalnej dzieci i młodzieży, oraz (l) oddolne inicjatywy o charakterze aktywizującym w szczególności osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Zgodność dotyczy oceny na płaszczyźnie formalno-merytorycznej, która zakłada ocenę:

- formalną,
- merytoryczną zero-jedynkową,
- merytoryczną punktową,
- horyzontalną.

Dodatkowo LGD „Cieszyńska Kraina” oświadcza, że projekty wskazane w LSR będą wybierane zgodnie z zasadami i warunkami obowiązującymi dla EFS+, a także iż promowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

Rozdział VIII Plan Działania

Plan działania, określony został zgodnie z wzorem określonym w załączniku nr 3 do Regulaminu konkursu na wybór LSR, przyjęty został w systemie jednorocznym, w którym wytyczono 6 okresów realizacji LSR. Aby osiągnąć jak najwyższy poziom wskaźników, najwięcej zadań zostanie zrealizowanych w latach 2026, 2027 i 2029. Plan został opracowany na podstawie informacji pochodzących z konsultacji społecznych dotyczących gotowości poszczególnych wnioskodawców do realizacji operacji oraz ich oczekiwań dotyczących terminów ogłaszania naborów i okresu realizacji.

Kamienie milowe realizacji LSR

Plan działania jest ściśle powiązany z logiką realizacji LSR opisaną w rozdziale IX planu finansowego LSR. Zawiera szczegółowe wskazanie harmonogramu osiągnięcia poszczególnych wskaźników (w przedziałach czasowych) dla określonych w strategii przedsięwzięć, co w konsekwencji przełoży się na osiągnięcie zaplanowanych celów. Określając plan działania dla przedsięwzięć finansowanych z PS WPR założono, że do roku 2026 wskaźniki produktu zostaną osiągnięte na poziomie nie mniejszym niż 40%. Taka wysokość realizacji poszczególnych przedsięwzięć w pierwszych latach wdrażania LSR, pozwoli zaspokoić oczekiwania beneficjentów oraz określić możliwości zrealizowania założonych wielkości, a także zareagować i dokonać ewentualnej korekty na lata następne. Do realizacji w 2027 roku, zaplanowano wskaźnik na poziomie 80%, co w konsekwencji przełoży się na osiągnięcie 100% zakładanych wskaźników produktu na koniec okresu wdrażania LSR. Natomiast wskaźniki realizacji operacji w ramach programu regionalnego Fundusz Europejskie dla Śląska finansowane za pośrednictwem EFS+ zaplanowano na 2028r., realizacji wskaźników produktu na poziomie 100%. Założono także realizację operacji partnerskich oraz w partnerstwie w formie grantowej. Operacja partnerska zakłada partnerstwo międzynarodowe. Rozliczenie operacji nastąpi najpóźniej w roku 2027. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców, w kontekście rozwoju ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury przewidziano na jej rozwój 40% ogólnego budżetu.

Rozdział IX Plan finansowy LSR

Lokalna Strategia Rozwoju LGD Cieszyńska Kraina współfinansowana będzie ze środków dwóch wiodących funduszy EFSI:

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej
- Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+).

W ramach Planu strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 w ramach interwencji I. 13.1-LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS). Interwencja ukierunkowana jest na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych.

Cele interwencji będą osiągnięte przez realizację operacji w następujących trzech zakresach wsparcia:

1. Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez:
  - a. podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne,
  - b. rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej;
2. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej;
3. Kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych;

Europejski Fundusz Społeczny Plus, w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027, działania w zakresie:

1. Edukacji (cel szczegółowy f) - inicjatywy w obszarze edukacji pozaformalnej wynikające z potrzeb społeczności lokalnych na podstawie LSR, np.: wsparcie różnych form rozwijających kompetencje społeczne, obywatelskie, świadomość i ekspresję kulturalną, przedsiębiorczość, umiejętności ogólne, wiedzę oraz zainteresowania dzieci i młodzieży poprzez m.in.: warsztaty, zajęcia dodatkowe oraz inne formy wsparcia wynikające z potrzeb społeczności lokalnych w zakresie edukacji pozaformalnej dzieci i młodzieży.
2. Włączenia społecznego (cel szczegółowy l) - realizacja projektów opartych na aktywizacji i integracji społecznej społeczności lokalnych, w szczególności działania kierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (oraz ich otoczenia) zamieszkujących obszar objęty LSR. Planowane działania będą polegały m.in. na aktywizacji społecznej, rozwijaniu kompetencji społecznych i zainteresowań, aktywnych sposobów spędzania czasu wolnego, budowaniu więzi społecznych, czy wyrównywaniu deficytów społecznych osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo

Przedsięwzięcia w ramach LSR mogą być również finansowane w ramach:

- Środków dedykowanych mieszkańcom obszarów objętych lokalną strategią rozwoju w ramach instrumenty RLKS – finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach FE SL 2021-2027 dla przedsięwzięć odpowiadających potrzebom lokalnym w uzgodnieniu z Lokalnymi Grupami Działania w ramach np.: Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju, Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego, Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów

zanieczyszczenia, Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie.

- Projekty finansowane z EFS+ w ramach FE SL 2021-2027 - Lokalna Grupa Działania może występować jako potencjalny beneficjent.
- Program INTERREG Polska – Czechy 2021-2027 – LGD dzięki położeniu Cieszyńska Kraina może aplikować w ramach środków interreg.
- Program INTERREG Polska – Słowacja 2021-2027 – LGD dzięki położeniu Cieszyńska Kraina może aplikować w ramach środków interreg.
- Inne fundusze np. środki krajowe

Zastosowanie dostępnych funduszy w ramach RLKS pozwala na kompleksowe rozwiązywanie lokalnych problemów oraz umożliwia realizację projektów o zróżnicowanym charakterze. Wybierane operacje będą zaspokajały lokalne potrzeb zdiagnozowane w trakcie konsultacji społecznych. Określone cele będą realizowane z dwóch funduszy: EFRROW oraz EFS+ oraz przyczynią się do osiągnięcia zaplanowanych wskaźników.

Budżet LSR stanowi załącznik nr 3 do LSR.

Plan Wykorzystania budżetu stanowi załącznik nr 4 do LSR

Powiązanie Źródeł finansowania z celami i przedsięwzięciami	
Cele/przedsięwzięci	Źródła finansowania
C.1 Rozwój turystyczny i rekreacyjny obszaru LSR	
P.1.1 Rozwój przedsiębiorczości - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne w zakresie turystyki/okołoturystyki	PS WPR
P.1.2 Rozwój przedsiębiorczości - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki/okołoturystyki	PS WPR
P.1.3 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej w zakresie turystyki/rekreacji	PS WPR
P.1.4 Kształtowanie świadomości obywatelskiej w obszarze turystycznym, promocji regionu i jego walorów (warsztaty, eventy, szkolenia, wymiana dobrych praktyk itp.)	PS WPR
C.2 Wzrost poziomu spójności, aktywizacji i integracji społecznej obszaru LSR	
P.2.1 Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci - projekty integracyjne skierowane dla osób potrzebujących i wykluczonych	FEW
P.2.2 Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym - projekty integracyjne skierowane dla osób starszych	FEW
P.2.3 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia - inicjatywy w obszarze edukacji poza formalnej dzieci i młodzieży	FEW
P.2.4 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej - infrastruktura społeczna służąca integracji społecznej mieszkańców	PS WPR
C.3 Rozwój zielonej gospodarki	
P.3.1 Rozwój przedsiębiorczości - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne z zastosowaniem OZE	PS WPR
P.3.2 Rozwój przedsiębiorczości - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej z zastosowaniem OZE	PS WPR
P.3.3 Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej w sposób chroniący środowisko/nie prowadzący do jego degradacji	PS WPR
P.3.4 Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności -(warsztaty, eventy, szkolenia, wymiana dobrych praktyk itp.)	PS WPR

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział X Monitoring i ewaluacja

Monitoring zostanie skupiony na uwarunkowaniach zawartych w LSR. Przyjmując, że analiza potrzeb posłużyła do wygenerowania zarówno celów jak i przedsięwzięć, należy mieć świadomość, że zmiana uwarunkowań musi za sobą pociągać aktualizację LSR. Oznacza to, że zmiana układu sił i słabości wewnątrz obszaru lub szans i zagrożeń w jego otoczeniu prowadzić może do zmian treści całej strategii lub jej części. W szczególności służyć może wygenerowaniu nowych przedsięwzięć lepiej dostosowanych do nowych warunków oraz stale zmieniających się oczekiwań podmiotów lokalnych.

Skuteczne wdrażanie strategii, zwłaszcza strategii, która ma charakter partnerski i wielopodmiotowy, wymaga przygotowania warunków dla odpowiedniego zarządzania LSR - em, w tym:

- promowania Lokalnej Strategii Rozwoju wśród podmiotów lokalnych,
- usuwaniem barier informacyjnych i kompetencyjnych podmiotów lokalnych w zakresie przygotowywania pełnowartościowych projektów realizowanych w ramach LSR.

Zadania takie spoczywają na Lokalnej Grupie Działania, która ponosi główną odpowiedzialność za podtrzymywanie procesu strategicznego.

Należy pamiętać, że proces rozwoju lokalnego ma charakter ciągły, ewolucyjny. Podobnie wdrażanie strategii i monitorowanie wdrażania nie może zostać sprowadzone do podejmowania incydentalnych zabiegów. Stąd też, zakłada się, że wymienione analizy będą prowadzone w sposób permanentny.

W LGD zostały przyjęte zasady monitoringu i ewaluacji LSR zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w zakresie monitoringu i ewaluacji.

Monitoring polegał będzie na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD, stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym oraz komunikacji z lokalną społecznością. Celem monitoringu będzie uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej strategii, a także ocena zgodności realizacji operacji z zatwierdzonymi założeniami i celami. Proces monitoringu będzie obejmować:

- a) monitorowanie rzeczowej realizacji LSR polegającej m.in. na:
  - analizie stopnia osiągnięcia mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów strategii,
  - monitorowaniu operacyjnym na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji
  - wykorzystaniu partycypacyjnych metod ewaluacji (tj. angażowaniu społeczności lokalnej w proces ewaluacji)
- b) monitorowanie wydatkowania środków na poszczególne operacje i działania własne LGD.

W LGD zostały przyjęte zasady monitoringu i ewaluacji LSR w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 tj.:

- a) Ewaluacja wewnętrzna (bieżąca, realizowana samodzielnie) – ewaluacja wewnętrzna będzie serią przeprowadzonych corocznie ćwiczeń analityczno - refleksyjnych, których celem będzie bieżąca analiza procesu wdrażania i jego efektów oraz zmian w otoczeniu LSR,
- b) Ewaluacja zewnętrzna (zlecana zewnętrznym ewaluatorom) – badanie przeprowadzone jednokrotnie w latach 2020-2022. Badanie prowadzone będzie przez niezależnego ewaluatora posiadającego odpowiednie doświadczenie w realizacji badań ewaluacyjnych.

Funkcjonowanie LGD będzie na bieżąco monitorowane i poddawane badaniom ewaluacyjnym w celu stałego podnoszenia jakości i efektywności działań. Ewaluacja będzie niezbędna do sprawnego wydatkowania środków publicznych w ramach LSR, a także do szybkiego reagowania na zmieniające się warunki otoczenia społeczno-gospodarczego na terenie LGD.

Sposób pomiaru

Monitoring i ewaluacja prowadzony będzie na podstawie:

- stworzonych przez biuro LGD ankiet dla beneficjentów,
- prowadzonych rejestrów oraz statystyk.

- **Monitorowanie uwarunkowań rozwoju obszaru Cieszyńska Kraina.**

Monitoring zostanie skupiony na uwarunkowaniach zawartych w analizie SWOT. Przyjmując, że analiza SWOT posłużyła do wygenerowania zarówno celów jak i przedsięwzięć należy mieć świadomość, że zmiana uwarunkowań musi za sobą pociągać aktualizację LSR. Oznacza to, że zmiana układu sił i słabości wewnątrz obszaru lub szans i zagrożeń w jego otoczeniu prowadzić może do zmian treści całej strategii lub jej części. W szczególności służyć może wygenerowaniu nowych przedsięwzięć lepiej dostosowanych do nowych warunków oraz stale zmieniających się oczekiwań podmiotów lokalnych.

- **Monitorowanie przedsięwzięć wdrażających strategię.**

Przedsięwzięcia zapisane w strategii i ich realizacja są głównym motorem osiągnięcia zapisanych w strategii celów. Dlatego należy dokładać wszelkich starań, aby na bieżąco identyfikować ich realizację. Monitoring prowadzony w tym kontekście winien dotyczyć:

- skuteczności osiągnięcia wyników zakładanych bezpośrednio w ramach przedsięwzięć,
- skuteczności osiągania celów ogólnych i szczegółowych strategii na skutek realizacji przedsięwzięć,
- dotrzymywania harmonogramów dotyczących realizacji przedsięwzięć i zawartych w nich zadań,
- poziomu zainteresowania podmiotów lokalnych podejmowaniem działań w ramach zdefiniowanych przedsięwzięć.

- **Monitorowanie organizacji procesu wdrażania strategii.**

Skuteczne wdrażanie strategii, zwłaszcza strategii, która ma charakter partnerski i wielopodmiotowy, wymaga przygotowania warunków dla odpowiedniego zarządzania LSR - em, w tym:

- promowania Lokalnej Strategii Rozwoju wśród podmiotów lokalnych,
- usuwaniem barier informacyjnych i kompetencyjnych podmiotów lokalnych w zakresie przygotowywania pełnowartościowych projektów realizowanych w ramach LSR.

Zadania takie spoczywają na Lokalnej Grupie Działania, która ponosi główną odpowiedzialność za podtrzymywanie procesu strategicznego.

Należy pamiętać, że proces rozwoju lokalnego ma charakter ciągły, ewolucyjny. Podobnie wdrażanie strategii i monitorowanie wdrażania nie może zostać sprowadzone do podejmowania incydentalnych zabiegów. Stąd też, zakłada się, że wymienione analizy będą prowadzone w sposób permanentny. Należy też rozgraniczyć proces aktualizacji w dwu sytuacjach: rutynowej (ewolucyjnej) i nadzwyczajnej (skokowej). Aktualizacja może, więc następować w sposób:

- okresowy – na początku roku kalendarzowego, po podsumowaniu wykonania przedsięwzięć zakładanych do wykonania w mijającym roku,
- doraźny – na skutek pojawienia się zasadniczych zmian w uwarunkowaniach wdrażania strategii lub w sposobach jej wdrażania.

Zakres zmian dokonywanych w ramach aktualizacji strategii może być następujący (poniższa lista została uporządkowana poczynając od zmian najprostszych, a na zmianach najbardziej skomplikowanych i złożonych skończywszy):

- a) zmiana przedsięwzięć:
  - wyeliminowanie lub przeformułowanie treści przedsięwzięć nie cieszących się zainteresowaniem lokalnych podmiotów,

- wyeliminowanie lub przeformułowanie treści przedsięwzięć dezaktualizujących się na skutek zmiany uwarunkowań rozwojowych obszaru,
  - wyeliminowanie, ograniczenie lub przeformułowanie treści przedsięwzięć, dla których w minionych okresach wdrażania udało się w pełni uzyskać zakładane wyniki,
  - wprowadzenie nowych przedsięwzięć lub zmiana treści przedsięwzięć dotychczasowych wynikająca z nowego spojrzenia na rzeczywistość i innowacyjnych pomysłów na wykorzystanie lokalnych potencjałów rozwoju;
- b) zmiana celów strategii, a w ślad za tym odpowiednie przeformułowanie przedsięwzięć;
- c) przeformułowanie strategii wykonane poprzez powielenie procedury wykorzystywanej w ramach partnerskiego procesu formułowania aktualnej wersji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Ostatnia ze wskazanych ewentualności może wystąpić jedynie w przypadkach gwałtownych zmian, których wystąpienia nie sposób przewidzieć (m. in. pojawienie się nowych radykalnych szans rozwoju /np. nowe znaczące źródła finansowania, zainteresowanie obszarem inwestorów strategicznych/, wystąpienie klęsk żywiołowych, dotkliwe zmiany makroekonomiczne itp.).

Do podejmowania decyzji o aktualizacji LSR i wprowadzania do niej odpowiednich zmian zostaną wykorzystane również procedury monitoringu.

Sposób wdrażania LSR,

Wdrażanie LSR wymaga pogodzenia kilku wymagań oraz powiązania pewnych procesów.

Do takich wymagań należą:

- stałe podtrzymywanie wspólnego działania,
- zachowywanie otwartości na nowych partnerów,
- poszukiwanie rozwiązań łączących miejscowości obszaru,
- łączenie potencjałów podmiotów lokalnych,
- łączenie środków z różnych źródeł,
- podążanie własną drogą – nie naśladując wzorców, lecz je twórczo rozwijając,
- konsekwentna, a równocześnie krytyczna realizacja LSR i wynikających z niej przedsięwzięć,
- działanie jawne, z zachowaniem standardów społeczeństwa obywatelskiego (działanie przy otwartej kurtynie).

Podmioty biorące udział w procesie aktualizacji/zmiany

Głównym podmiotem, w gestii, którego będzie podejmowanie decyzji o wprowadzaniu zmian do LSR jest Walne Zebranie Członków Lokalnej Grupy Działania Cieszyńska Kraina.

W szczególności decyzje te dotyczyć mogą:

- a) zmian w obrębie przedsięwzięć zapisanych w strategii,
- b) uruchomienia procesu konsultacyjnego związanego z wprowadzeniem zmian w celach strategii lub kluczowych zmian w przedsięwzięciach zawartych w LSR,
- c) uruchomienia partnerskiego procesu przeformułowania całej strategii.

Wraz z głębokością koniecznych modyfikacji w LSR zwiększać się będzie udział podmiotów lokalnych w kształtowaniu zmian. W pierwszym z wymienionych powyżej przypadków decyzję podejmie Walne Zebranie Członków na wniosek Rady lub Zarządu LGD (najlepiej po zasięgnięciu opinii różnych lokalnych środowisk). W kolejnym przypadku wskazane jest uruchomienie procesu konsultacyjnego poprzedzającego podjęcie decyzji o wprowadzeniu zmian. W ostatniej sytuacji, wymagającej wprowadzenia do strategii zmian fundamentalnych, uruchomiony zostanie proces partnerski zmierzający do wypracowania nowej strategii lub wprowadzenia do niej

zasadniczych zmian. Nacisk na partnerstwo w procesie formułowania LSR dla obszaru Cieszyńskiej Krainy będzie podtrzymywany na etapie ewentualnych aktualizacji. Oznacza to, że:

- proces aktualizacji będzie każdorazowo odpowiednio promowany,
- w procesie aktualizacji będą wykorzystywane właściwe narzędzia konsultacyjne, w tym: rozmowy, spotkania, ankiety, warsztaty,
- do procesu aktualizacji zostaną dopuszczeni reprezentanci lokalnych środowisk, przy uwzględnieniu kryteriów sektorowych, społeczno-demograficznych, przestrzennych.

Wykaz wykorzystanej literatury:

1. Raport Polska 2030
2. Strategia rozwoju kapitału społecznego 2030
3. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego ŚLĄSKIE 2020+
4. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2030”
5. Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie cieszyńskim na lata 2018-2023
6. Ewaluacja zewnętrzna realizacji LSR LGD „Cieszyńska Kraina”
7. Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027
8. Zeszyty naukowe Politechniki Śląskiej 2016 Seria: ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE z. 87 Nr kol. 1947 Marek HENDEL Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki: PRZYDATNOŚĆ WSKAŹNIKÓW FUNKCJI TURYSTYCZNEJ W OCENIE ROZWOJU TURYSTYCZNEGO OBSZARU NA PRZYKŁADZIE GMINY USTROŃ.
9. Dane własne Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie,
10. Dane własne Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku-Białej,
11. Raport z badania ankietowego LGD „Cieszyńska Kraina”.
12. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej,
13. Sprawozdanie specjalne - Podejście LEADER i rozwój lokalny kierowany przez społeczność ułatwiają lokalne zaangażowanie, ale wciąż nie wykazano w dostatecznym stopniu ich dodatkowych korzyści. Bruksela 2022. Europejski trybunał Obrachunkowy.
14. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwo Śląskie 2019. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego. Katowice 2019.
15. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028
16. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
17. Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021- 2027
18. Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030
19. Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
20. Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego Na lata 2020-2030
21. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego 2030 – Inteligentne Śląskie
22. Polska 2030 trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
23. Strategia Rozwoju Gminy Brenna na lata 2022-2030
24. Strategia Rozwoju Gminy Dębowiec 2016-2025
25. Strategia Rozwoju Gminy Istebna na lata 2021-2030
26. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Strumień na lata 20014-2022
27. Strategia Rozwoju Miasta Ustroń na lata 2021-2027
28. Strategia Rozwoju Gminy Chybie na lata 2015 – 2025
29. Strategia Rozwoju Gminy Goleszów na lata 2016-2026
30. Strategia Rozwoju Powiatu Cieszyńskiego na lata 2017 – 2025
31. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030
32. Sytuacja osób starszych w Polsce w 2021 r., Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Białymstoku Warszawa, Białystok 2022, pod kierunkiem Ewy Kamińskiej-Gawryluk.

Załączniki do LSR:

Załącznik nr 1 Cele i przedsięwzięcia

Załącznik nr 2 Plan działania

Załącznik nr 3 Budżet LSR

Załącznik nr 4 Plan Wykorzystania budżetu LSR

Załącznik nr 1 Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Rozwój turystyczny i rekreacyjny obszaru LSR	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
300 000,00	P.1.1 Rozwój przedsiębiorczości - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne w zakresie turystyki/okołoturystyki	<ul style="list-style-type: none"> Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej Osoby fizyczne chcące założyć działalność gospodarczą, 	Konkurs w ramach PS WPR
500 000,00	P.1.2 Rozwój przedsiębiorczości - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki/okołoturystyki	<ul style="list-style-type: none"> Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej Przedsiębiorcy, 	Konkurs w ramach PS WPR
1 000 000,00	P.1.3 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej w zakresie turystyki/rekreacji	<ul style="list-style-type: none"> Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej Przedsiębiorcy, Osoby fizyczne chcące założyć działalność gospodarczą, Organizacje pozarządowe, Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki. 	Konkurs w ramach PS WPR
75 000,00	P.1.4 Kształtowanie świadomości obywatelskiej w obszarze turystycznym, promocji regionu i jego walorów (warsztaty, eventy, szkolenia, wymiana dobrych praktyk itp.)	<ul style="list-style-type: none"> Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki. 	Konkurs/projekt grantowy/projekt partnerski krajowy lub zagraniczny w ramach PS WPR

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 Wzrost poziomu spójności, aktywizacji i integracji społecznej obszaru LSR	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
600 000,00	P.2.1 Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci - projekty integracyjne skierowane dla osób potrzebujących i wykluczonych	<ul style="list-style-type: none"> Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej Organizacje pozarządowe, Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki. 	Projekt grantowy w ramach EFS+
149 885,00	P.2.2 Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym - projekty integracyjne skierowane dla osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej Organizacje pozarządowe, Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki. 	Projekt grantowy w ramach EFS+
937 615,00	P.2.3 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia - inicjatywy w obszarze edukacji poza formalnej dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej Organizacje pozarządowe, Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki. 	Projekt grantowy w ramach EFS+
1 000 000,00	P.2.4 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej - infrastruktura społeczna służąca integracji społecznej mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej Organizacje pozarządowe, Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki. 	Konkurs w ramach PS WPR
Budżet (w EUR)		grupy docelowe	

	Przedsięwzięcia w ramach C.3 Rozwój zielonej gospodarki		sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
300 000,00	P.3.1 Rozwój przedsiębiorczości - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne z zastosowaniem OZE	<ul style="list-style-type: none"> • Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej • Osoby fizyczne chcące założyć działalność gospodarczą, 	Konkurs w ramach PS WPR
500 000,00	P.3.2 Rozwój przedsiębiorczości - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej z zastosowaniem OZE	<ul style="list-style-type: none"> • Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej • Przedsiębiorcy 	Konkurs w ramach PS WPR
275 000,00	P.3.3 Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej w sposób chroniący środowisko/nie prowadzący do jego degradacji	<ul style="list-style-type: none"> • Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej • Organizacje pozarządowe, • Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki. 	Konkurs w ramach PS WPR
50 000,00	P.3.4 Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności -(warsztaty, eventy, szkolenia, wymiana dobrych praktyk itp.)	<ul style="list-style-type: none"> • Mieszkańcy obszaru LGD w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby z grupy defaworyzowanej • Przedsiębiorcy, • Organizacje pozarządowe, • Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki. 	Konkurs/projekt grantowy/projekt partnerski krajowy lub zagraniczny w ramach PS WPR

Załącznik nr 2 Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	Rozwój turystyczny i rekreacyjny obszaru LSR													
P.1.1 Rozwój przedsiębiorczości - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne w zakresie turystyki/okołoturystyki	Liczba operacji polegających na otwarciu nowej działalności w zakresie turystyki/okołoturystyki	0	0	0	0	5	40%	5	80%	0	80%	2	100%	PS WPR
P.1.2 Rozwój przedsiębiorczości - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki/okołoturystyki	Liczba operacji polegających na rozwoju działalności w zakresie turystyki/okołoturystyki	0	0	0	0	2	50%	2	100%	0	100%	0	100%	PS WPR

<p>P.1.3 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej w zakresie turystyki/rekreacji</p>	<p>Liczba doposażonych/przebudowanych/wybudowanych obiektów małej infrastruktury</p>	0	0	0	0	2	40%	2	80%	0	80%	1	100%	PS WPR
<p>P.1.4 Kształtowanie świadomości obywatelskiej w obszarze turystycznym, promocji regionu i jego walorów (warsztaty, eventy, szkolenia, wymiana dobrych praktyk itp.)</p>	<p>Liczba projektów związanych z kształtowaniem świadomości obywatelskiej w obszarze turystyczny, promocji regionu i jego walorów</p>	0	0	0	0	1	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
<p>Wskaźnik rezultatu W.1.1</p>	<p>Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR</p>	0	-	0	-	2	-	2	-	0	-	0	-	PS WPR
<p>Wskaźnik rezultatu W.1.2</p>	<p>Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR</p>	0	-	0	-	1	-	0	-	0	-	0	-	PS WPR
<p>Wskaźnik rezultatu W.1.3</p>	<p>Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR(liczba osób)</p>	0	-	0	-	20000	-	20000	-	0	-	10000	-	PS WPR
<p>Wskaźnik rezultatu W.1.4</p>	<p>Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego</p>	0	-	0	-	12	-	12	-	0	-	8	-	PS WPR

	wspieranych w ramach WPR													
C.2.	Wzrost poziomu spójności, aktywizacji i integracji społecznej obszaru LSR													
P.2.1 Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci - projekty integracyjne skierowane dla osób potrzebujących i wykluczonych	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0	0	0	0	1	100%	0	100%	0	100%	0	100%	FEW
	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	0	0	0	148379	100%	0	100%	0	100%	0	100%	
P.2.2 Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym - projekty integracyjne skierowane dla osób starszych	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0	0	0	0	1	100%	0	100%	0	100%	0	100%	FEW
	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	0	0	0	148379	100%	0	100%	0	100%	0	100%	
P.2.3 Wsparcie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia - inicjatywy w obszarze edukacji poza formalnej dzieci i młodzieży	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0	0	0	0	1	100%	0	100%	0	100%	0	100%	FEW
	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	0	0	0	148379	100%	0	100%	0	100%	0	100%	

P.2.4 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej - infrastruktura społeczna służąca integracji społecznej mieszkańców	Liczba doposażonych/przebudowanych/wybudowanych obiektów małej infrastruktury	0	0	0	0	2	40%	2	80%	0	80%	1	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.1	Liczba zrealizowanych inicjatyw o charakterze integracyjnym	0	-	0	-	7	-	6	-	0	-	3	-	FEW
Wskaźnik rezultatu W.2.2	Liczba zrealizowanych inicjatyw o charakterze integracyjnym	0	-	0	-	2	-	2	-	0	-	0	-	FEW
Wskaźnik rezultatu W.2.3	Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze edukacyjnym	0	-	0	-	10	-	10	-	0	-	5	-	FEW
Wskaźnik rezultatu W.2.4	Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR(liczba osób)	0	-	0	-	20000	-	20000	-	0	-	10000	-	PS WPR
C.3.	Rozwój zielonej gospodarki													
P.3.1 Rozwój przedsiębiorczości - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne z zastosowaniem OZE	Liczba operacji polegających na otwarciu nowej działalności z zastosowaniem OZE	0	0	0	0	5	40%	5	80%	0	80%	2	100%	PS WPR

P.3.2 Rozwój przedsiębiorczości - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej z zastosowaniem OZE	Liczba operacji polegających na rozwoju działalności z zastosowaniem OZE	0	0	0	0	2	50%	2	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
P.3.3 Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej w sposób chroniący środowisko/nie prowadzący do jego degradacji	Liczba doposażonych/przebudowanych/wybudowanych obiektów małej infrastruktury	0	0	0	0	1	50%	1	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
P.3.4 Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności - (warsztaty, eventy, szkolenia, wymiana dobrych praktyk itp.)	Liczba projektów związanych z podnoszeniem świadomości ekologicznej społeczności	0	0	0	0	1	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.3.1	Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	0	-	0	-	2	-	2	-	0	-	0	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.3.2	Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	0	-	0	-	1	-	0	-	0	-	0	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.3.3	Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR (liczba osób)	0	-	0	-	10000	-	1000	-	0	-	0	-	PS WPR

Wskaźnik rezultatu W.3.4	Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego wspieranych w ramach WPR	0 -	0 -	10 -	10 -	0 -	0 -	PS WPR
--------------------------	--	-----	-----	------	------	-----	-----	--------

Załącznik nr 3 Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	4 000 000,00	0,00	1 687 500,00	5 687 500,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	662 500,00	0,00	0,00	662 500,00
Razem	4 662 500,00	0,00	1 687 500,00	6 350 000,00

* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.

Załącznik nr 4 Plan Wykorzystania budżetu LSR

fundusz	Środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFRR	0,00	0,00	0,00	0,00	1 600 000,00	40,00	0,00	40,00	3 200 000,00	80,00	0,00	80,00	4 000 000,00	100,00
EFS+	0,00	0,00	0,00	0,00	675 000,00	40,00	0,00	40,00	1 350 000,00	80,00	0,00	80,00	1 687 500,00	100,00
EFRR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
RAZEM	0,00	0,00	0,00	0,00	2 275 000,00	0,00	0,00	0,00	4 550 000,00	0,00	0,00	0,00	5 687 500,00	0,00